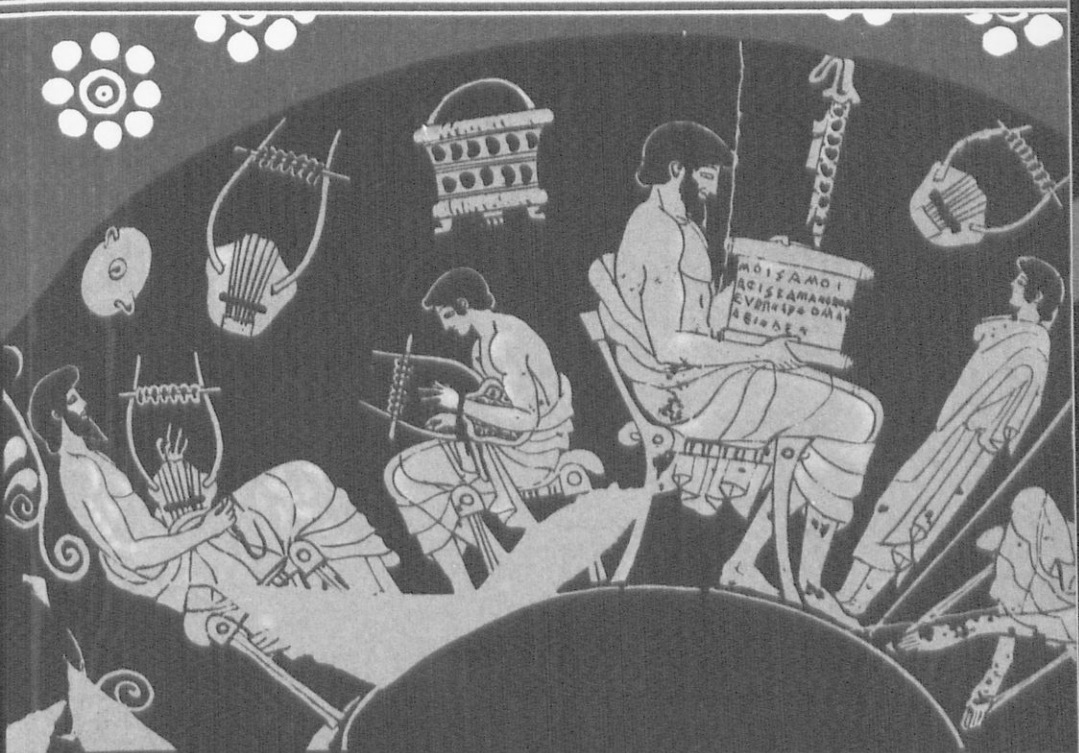


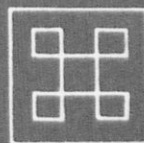
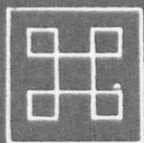
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ * ΑΘΗΝΑΙ 1975

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
54



ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ/Δ = 6

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΕΛΛΗΝΟΤΙΚΟΥ

ΔΩΡΕΑΝ



ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΤ

89

ΣΤΒ

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΖΗΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΑΤΟΥ

Μέγαν, Γ.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

✓ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
✓ ΑΘΗΝΑ 1975

002
KLE
ET2A
54

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΗΣΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΗΣΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΗΣΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΗΣΙΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

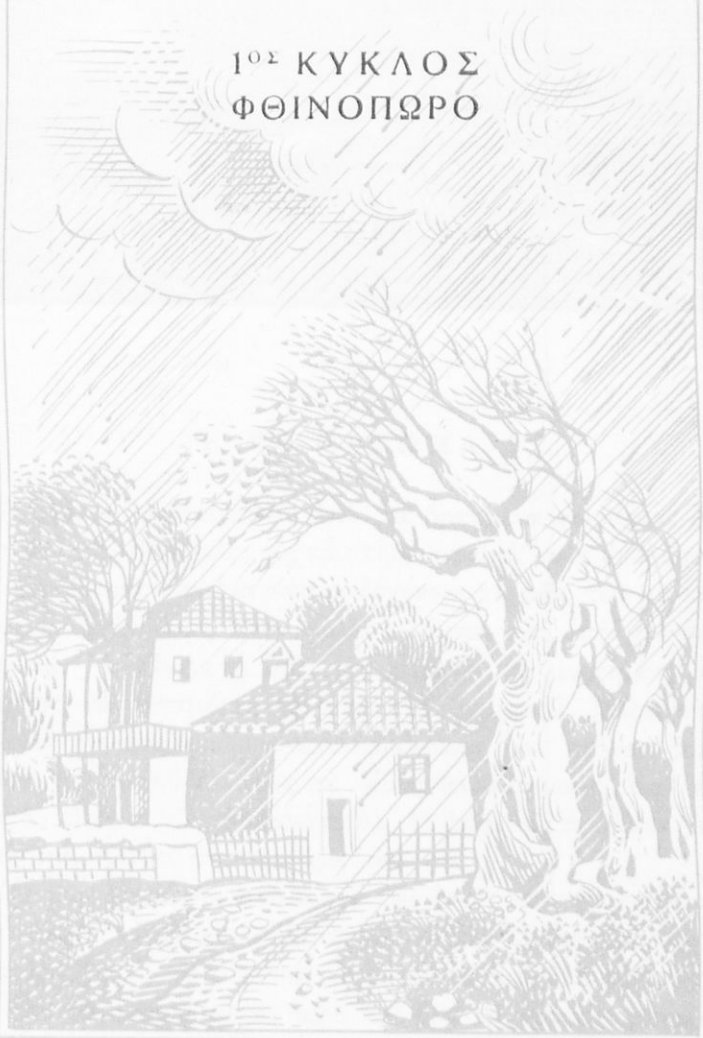
BIBΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
Οργάνωσ. Διδ. Βιβλίου
αἰθ. ἀριθ. είσαγ. *2033* τοῦ ἔτους 1976

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

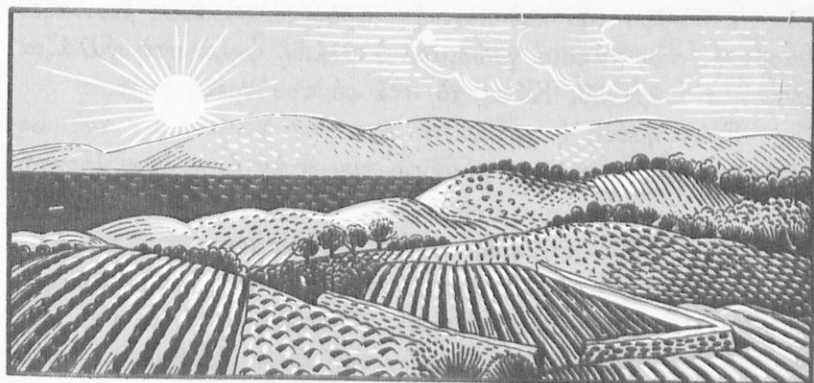
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ



1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ



1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

‘Ο ήλιος λάμπει πάνω από τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σαν βασιλιάς, εύχαριστημένος από τους ανθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεύκα δέχονται τὸ φῶς του με πολλή χαρά. Στὴν ἄκρη κάθε φύλλου λάμπει καὶ ἀπὸ μιὰ δροσοσταλιά. Ἄγνάντια ἢ θάλασσα στέλνει τὴ μυρωμένη ἀρμύρα της, νὰ ἀνταμώση τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τὶς φωνούλες τους σὲ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκή καὶ παίζει τὴ φλογέρα του.

‘Ο κύρ Πανάγος φτάνει με τὸν ψαρή καὶ τὸ ντορὴ καὶ με τ’ ἀλέτρι. Κρεμάει στὸ μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του με τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρὶ καὶ τὴ ντομάτα καὶ ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ με τὸ νερὸ καὶ ὅλα τὰ χρειζόμενα.

Ψάχνει ὁ κύρ Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν αὐλακιῶν μέσα στὸ χωράφι. Μὰ πρὶν ἀρχίση τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τὸ σκοῦφο του καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σὰν κάποιος γνώριμος νὰ βλέπη ψηλά στὴ γαλαξία σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τὸ σταυρὸ του τρεῖς φορές :

— Εὐλογημένη ἡ χρονιά! . . .

Καὶ βάζει πάλι τὸ σκοῦφο του στὴν ἀσημένια κορυφή του.

Μὲ τίς δυὸ παλάμες του τίς ροζιασμένες ἀπὸ τὴ δουλειὰ πιάνει γερὰ τ' ἀλέτρι ἀπὸ τὴ χειρολάβρα καὶ μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του :

— Ἄιντε, ψαρή μου. Ἔλα, ντορὴ μου. Τράβα.

Ἀρχίζει τ' ὄργωμα τῆς γῆς. Αὐλάκια βαθιὰ χαράζονται στὸ χῶμα. Σὲ λίγο λάμπει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τὸ μέτωπο τοῦ κύρ Πανάγου· λάμπουν καὶ τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σὰν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καὶ στ' ὄργωμα ξεοδεύουν ὅλη τὴ δύναμή τους.

Ἄγναντεύω μὲ θαυμασμὸ τὸ γερο - ξωμάχο καὶ ὅλο τὸν βλέπω νὰ μεγαλώνη παράξενα στὰ μάτια μου. Ὅλα τὰ ἄλλα μοῦ φαίνονται μικρὰ μπροστά του. Μικρὴ ἡ πολιτεία πέρα μὲ τὴ μάταιη βουή της. Μικροὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ κυράδες, πού περνοῦν μὲ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροὶ οἱ ἀκαμάτηδες, πού βγαίνουν στὰ χωράφια γιὰ περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινὰ μεγάλος.

Ὁ ἥλιος χρυσώνει τὸ ψημένο μέτωπό του. Καὶ ὁ πρῶτος ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ του στῆθος καὶ χαϊδεύει τὸ κορμί του, κορμὶ σφιχτὸ σὰν τὸ πουρνάρι. Τὰ μάτια του ξεγελοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ βλέπουν ἀπὸ τώρα τὰ ὀλόξανθα στάχυα νὰ κυματίζουν, στολισμένα μὲ πλῆθος παπαροῦνες ὀλοκόκκινες. Καὶ ὅλο μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— Ἄιντε, ψαρή μου. Ἔλα, ντορὴ μου. Τράβα.

Στὴ μέση στὸ χωράφι ὑψώνεται τὸ γιγάντιο πεῦκο.

Τὸν καρτερεῖ γιὰ μεσημέρι. Στὸν ἴσκιό του θὰ ξεϊδρώ-
ση, θὰ φάη καὶ θὰ γείρη. Θὰ ἔχη γιὰ προσκέφαλο τὰ μυ-
ρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχοίνου.

Στέκω καὶ τὸν θαυμάζω ἄλλη μιὰ φορά. Γυρίζει καὶ
μὲ βλέπει. Βγάζω τὸ καπέλο μου.

— Γεῖά σου, μοῦ λέγει, ἀπλά, νομίζοντας πὼς τὸν καλη-
μερίζω.

Μὰ δὲν ἦταν καλημέρισμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμα. Ἦταν κά-
τι ἀνώτερο· θέλησα νὰ δείξω ὅλο τὸ σεβασμὸ μου στὸ γερο-
ξωμάχο· κι ἔβγαλα τὸ καπέλο μου, ὅπως τὸ βγάζουν στὴν
ἐκκλησία.

Σπύρος Μελάς
(Διασκευή)



2. Ο ΤΡΥΓΟΣ

1. Ὁ Σεπτέμβριος εἶναι στὸ τέλος του. Ὁ τρύγος ἔχει ἀρχίσει στ' ἀμπέλια. Μιὰ μέρα ὁ κύριος Ἀριστείδης ξεκίνησε πολὺ πρῶτὸ νὰ πάη νὰ τρυγήσῃ τὸ ἀμπέλι του, ποῦ ἔχει στὸ Μαρκόπουλο τῆς Ἀττικῆς. Μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα του πῆρε καὶ τὴν κόρη του τὴν Ἀνθὴ καὶ τὸν ἀνεψιό του τὸ Δημήτρῃ. Χαρὰ ποῦ τὴν ἔχουν τὰ παιδιὰ!

Ἐφτασαν ἐκεῖ λίγο πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Κόσμος πολὺς ἦταν σκορπισμένους ὀλόγυρα, στ' ἀμπέλια, σὲ μικρὲς μικρὲς ομάδες.

Ὁ κύριος Ἀριστείδης ἔβγαλε ἀπὸ τὴ σκευοθήκη τοῦ αὐτοκινήτου τέσσερα μικρὰ ἀδειανὰ καλάθια κι ἓνα μεγάλο κοφίνι. Ἐδωσε ἀπὸ ἓνα καλάθι κι ἀπὸ ἓνα μαχαίρι σὲ ὅλους. Κράτησε καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ ἓνα. Κάνει τὸ σταυρὸ του καὶ σκύβει καὶ κόβει τὸ πρῶτο σταφύλι. Τὸ σηκώνει ψηλά, κατὰ τὸν ἥλιο, ποῦ ἀνατέλλει ἐκείνη τὴ στιγμή, καὶ λέει :

— Εὐλογημένο νὰ 'ναί . . .

Καὶ πηγαίνει καὶ τὸ κρεμᾶ ἀπὸ τὸ κλαδὶ μιᾶς ἐλιᾶς. Κι ὁ τρύγος ἀρχίζει . . .

2. Λίγο πιο πέρα ἀκούονται τραγούδια. Οἱ τρυγητὲς τραγουδοῦν.

— Ἐτσι, μὲ τραγούδια καὶ γέλια, γινόταν πάντα, ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια, ὁ τρύγος, παρατηρεῖ ὁ κύριος Ἀριστείδης. Ὅπως ξέρετε, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους θεοὺς, λάτρευαν καὶ τὸ Διόνυσο ἢ Βάκχο. Ἦταν ὁ θεὸς τῶν ἀμπελιῶν καὶ τοῦ κρασιοῦ, ὁ θεὸς τῆς χαρᾶς. Πίστευαν πὼς τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου ὁ Διόνυσος ἐρχόταν νὰ τοὺς συντροφέψῃ, περνώντας μὲ τραγούδια μέσ'

ἀπὸ τ' ἀμπέλια, μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους του, τοὺς Σειλη-
νοὺς, στεφανωμένος μὲ κληματόφυλλα καὶ κισσό.

Γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸν ἐρχομὸ του, ἔπαιρναν οἱ ἀμπε-
λουργοὶ ἓνα ἀγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ τὸ γύριζαν μέσα στ' ἀμ-
πέλια. Ἐπίσης κρεμοῦσαν ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων μι-
κρὰ ὁμοιώματά του ἀπὸ ξύλο ἢ κερί.

Φανέρωναν, ἀκόμη, τὴ χαρὰ τους καὶ μὲ μιὰ περιερ-
γη κι εὐθυμη γιορτῆ, πού τὴν ἔλεγαν «ἀσκώλια». Ἐπαιρ-
ναν ἓνα μεγάλο ἀσκή ἀπὸ δέρμα τράγου, τὸ φουσκωναν καλὰ
καὶ τὸ ἄλειφαν ἀπ' ἔξω μὲ λάδι, γιὰ νὰ γλιστῶν. Μαζεύον-
ταν τότε ὀλόγυρα κι οἱ νέοι προσπαθοῦσαν, ἓνας ἓνας, νὰ
σταθοῦν μὲ τὸ ἓνα πόδι καὶ νὰ χορέψουν πάνω στὸ φουσκω-
μένο ἀσκή. Ὅποιος τὸ κατόρθωνε ἔβγαине νικητῆς κι ἔπαιρ-
νε γιὰ βραβεῖο ἓνα ἄλλο ἀσκή γεμάτο μοῦστο. Μὰ καὶ πόσοι
γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν κάτω! Καὶ τί πειράγματα καὶ κο-
ροῖδιες ἄκουαν τότε! . . .

— Ἀλήθεια, πολὺ χαρούμενη γιορτῆ, εἶπαν γελώντας τὰ
παιδιά.

— Ναί, ἀλλά . . . «θέρος, τρύγος πόλεμος», παρατηρεῖ
ὁ κύριος Ἀριστείδης. Δὲν πρέπει ν' ἀργοῦμε.

3. Τὰ καλάθια γεμίζουν γρήγορα. Τ' ἀδειάζουν μέσα
στὸ μεγάλο κοφίνι. Λίγο ἀργότερα ἓνα αὐτοκίνητο τοῦ Συνε-
ταιρισμοῦ Ἀμπελουργῶν Μαρχοπούλου φέρνει καὶ τοὺς ἀ-
φήνει ἐκεῖ ἄλλα δέκα κοφίνια. Ὡς τὸ μεσημέρι τὰ εἶχαν
κιάλας γεμίσει.

Σὲ λίγο ἤρθε καὶ πάλι τὸ αὐτοκίνητο τοῦ συνεταιρισμοῦ.
Τὰ φόρτωσαν ἐπάνω καὶ τὰ πῆγαν στὸ ἐργοστάσιο οἰνο-
ποιίας. Ζύγισαν τὰ σταφύλια καὶ τὰ παράδωσαν στοὺς ὑ-
πεύθυνους. Τί μεγάλο ἐργοστάσιο καὶ μὲ τί σύγχρονα μη-
χανήματα! Τὰ παιδιά δὲ χορταίνουν νὰ τὸ περιεργάζονται.

— Ἐδῶ, λέει ὁ κύριος Ἀριστείδης, θὰ γίνῃ ἡ διαλογὴ,

τὸ διάλεγμα δηλαδή. Τὰ σταφύλια θὰ χωριστοῦν κατὰ ποιότητες καὶ χρώματα. Θὰ περάσουν ἀπὸ τὸ ληγὸ καὶ θὰ γίνουν μουστος κι ἔπειτα κρασί· ἄλλα λευκό, ἄλλα κοκκινέλι, ἄλλα μαυροδάφνη, ἄλλα ἢ ξανθὴ ὠραία ρετσίνα κι ἄλλα τὸ ἐλαφρὸ ἀρετσίνωτο κρασί.

Τὸ κρασί, ἀφοῦ βράση, θὰ μπῆ σὲ φιάλες καὶ θὰ σφραγιστῆ. Πάνω σὲ κάθε φιάλη θὰ κολληθῆ ἓνα χαρτί, πού θὰ δείχνῃ τὸν τύπο τοῦ κρασιοῦ. Σήμερα τὰ περισσότερα ἑλληνικὰ κρασιά εἶναι τυποποιημένα. Ἐξάγονται καὶ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ συναγωνίζονται μ' ἐπιτυχία τὰ ξένα. Αὐτὰ τὰ καλὰ ἔχει ὁ συνεταιρισμός. Πάει πιά ἡ ἐποχὴ, πού ὁ καθένας φρόντιζε μόνος του γιὰ τὰ κτήματα καὶ τὰ εἰσοδήματά του. Τώρα ὅλοι φροντίζουν γιὰ ὅλους.

Ἄργα τὸ ἀπόγευμα γύρισαν στὴν Ἀθήνα. Τὰ παιδιά ἦταν κουρασμένα, ἀλλὰ καὶ χαρούμενα καὶ γεμάτα ὠραῖες ἐντυπώσεις. Ὁ κύριος Ἀριστείδης, ἀφήνοντας τὸ Δημήτρη στὸ σπίτι του, τοῦ ἔδωσε κι ἓνα καλὰθι γεμάτο σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλι.

— Κόπιασε, τοῦ λέει χαμογελώντας. Τὸ ἀμπέλι δὲ λησμονεῖ τοὺς φίλους του.

Ἄπὸ τὸ βραβευθὲν ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίκας - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπτα

Γ. Ἀποστολίκας



3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πάνε, πέρασαν πιά τὰ ὄπωρικά. Ὁ τρύγος τελειώσε κι αὐτὸς καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν τώρα μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματοβέργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές κι οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτιά κλαδιά τους σὰ μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ πρωτοβρόχια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ, πότισαν τὰ διψασμένα χωράφια κι ἀκολούθησε τὸ «μικρὸ καλοκαιράκι». Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τις ζεστές του ἀκτίνες. Τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μὲ νέα ἀνοιξη τις ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τ' ἄνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἄ ι δ η μ η τ ρ ί τ η, καθὼς τὸν λέει ὁ λαός.

2. Ἀκόμα δὲν ἔφεξε κι ὁ παπα - Κωνσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Καὶ ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναχίας

τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὥρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα πού ἡ Πούλια ἢ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοπούλες παίρνουν στοὺς ὤμους τους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακιά μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὸ χέρι καὶ βγαίνουν πολλές μαζί στοὺς ἐλαιῶνες.

Στοὺς ἐλαιῶνες τώρα, μαζεύεται τὸν Ἀιδημητρίτη, κάθε μέρα τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγοῦδια καὶ χαρά, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια, ἐκεῖ ὅλο τὸ χωριό «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καὶ ὁ γερο-Δῆμος, ὁ καλύτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες του μὲ τὶς ἐργάτριές του μαζεύει τὶς ἐλιές πού ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ «πρῶτο χέρι», τὸ πρῶτο λάδι του, μὲ τὸ καῖκι τοῦ καπετὰν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ κι ἀγκαθωτά.

Τὴν ἴδια ὥρα ἡ κυρα - Δήμαινα ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἐργάτες ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβόσπιτο.

—“Α! κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μᾶζεμα μὲ φωνὴ ζωηρή.

—“Α! κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας, καὶ ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Καὶ οἱ ἐργάτριες δὲν ἀργοποροῦν. Μιὰ-μιὰ μαζεύουν τὶς ἐλιές γεμίζοντας τὴν ποδιά τους. Ἀπ' τὴν ποδιά τους ἔπειτα γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ τὰ ἀδειάζουν στὰ σακιά. Καὶ ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιά στὰ ζῶα του καὶ τὰ παραδίνει στοὺς ὑπηρέτες του νὰ τὰ μεταφέρουν στὸ ἐλαιοτριβεῖο του, πού εἶναι κάτω στὴ Χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἓνα καλάθι στὸ χέρι περιμαζεύει τὶς ἐλιές, πού σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νά, καὶ ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύοντας τὴν ἐλιά, πού σκόρπισε ὁ ἀέρας.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν μὲ τ' ἀστεῖα τοῦ γερο-Δήμου, πού ὅλο καὶ ξαναλέει :

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

“Ὀλος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷ καὶ χαίρεται μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὰ γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3. Ἐπειτ' ἀπὸ λίγες μέρες φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ καλάθια στὰ χέρια βγαίνουν στοὺς ἐλαιῶνες νὰ συνάξουν τὸν καρπὸ, τὸ « δεῦτερο χέρι ».

Πρὶν βραδιάση, σειρὰ ὀλόκληρη ἀπὸ ζῶα φορτωμένα κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου κι ἄλλων συγχωριανῶν του τὰ μουλάρια, πού κουβαλοῦν στὸ χωριὸ φορτώματα ἀπὸ ἐλιές. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰν μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἤχοῦν τὰ κουνουδάκια στὸ λαιμὸ τους καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πού βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὸν ἐλαιόκαρπο, μὴν ἔμπη ὁ Σποριάς μὲ ἀνεμοβρόχια.



4. Η Ε Λ Ι Α

Είμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πιὸ ἀπ' ὄλες χαϊδευτή·
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸ τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
"Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

"Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δὲν μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὡς τὰ βαθιὰ μου γηρατεῖα
δὲν βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Φρίκη, έρημιά, νερό, σκοτάδι
 τή γῆ τή θάψαν μιὰ φορά.
 Ἐμέ ζωῆς φέρει σημάδι
 στὸν Νῶε ἢ περιστέρα.
 Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὀμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἴσκιό μου ἀποκάτου
 ἦλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυτῆ·
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Κωστής Παλαμᾶς





5. Π Ρ Ω Τ Ο Β Ρ Ο Χ Ι

Τὸ καλοκαίρι ἔχει τὶς χάρες του·
ποιὸς τὶς ἀρνιέται, ποιὸς λέει « ὄχι »;
Μὰ κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
τοῦ Ἄι - Δημητριοῦ τὸ πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τὰ ξερόφυλλα
κάτω στὸ ὑγρὸ τὸ χῶμα νά τα,
λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
ποὺ τὸ ἴκοψαν κωνσταντινάτα.

Τὰ πεῦκα ἀπ' τῆ βροχῆ δροσόλουστα
μοσκοβολοῦν σὰ θυμιατήρια.
Νερὸ γεμάτα τὰ χλωράγκαθα
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

Ὁ πλάτανος, ποὺ ἀνεμοδέρνεται
 γυμνὸς καὶ ξέφυλλος, ἀνδρειεύει,
 τοὺς κλώνους ἔχει ἐλαφοκέρατα
 καὶ μὲ τ' ἀγερικὰ παλεύει.

Τ' ὄριμο κούμαρο ὀλοκόκκινο
 τὰ πράσινα κλαδιὰ ματώνει.
 Χρυσὴ ἢ σταρήθρα στὰ μεσούρανα
 χορταίνει φῶς καὶ ξεφαντώνει.

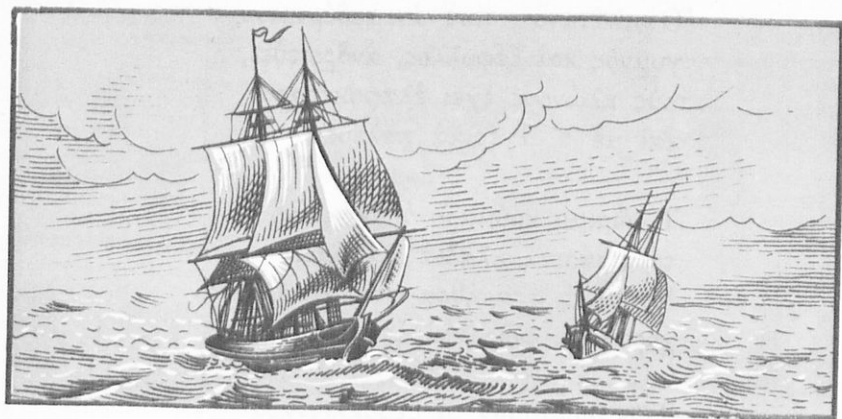
Τῶν θυμαριῶν τὰ ξεροκλώναρα
 πρῶιμα πρασινοφυλλιάζουν
 καὶ τὴ σοδειὰ ἀπ' τὶς ἀποθῆκες τοὺς
 βρεγμένη τὰ μυρμήγκια λιάζουν.

Στὸ κυπαρίσσι κάθε ἀπόβραδο,
 ποὺ τό 'χουν πύργο καὶ παλάτι,
 φωνάζουν οἱ σπουργίτες, τρώγονται,
 ποιὸς νὰ 'βρη πιὸ ζεστὸ κρεβάτι.

«Φευγάτα χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης





6. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ταξίδεψα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν « Εὐαγγελίστρια », ἓνα ὠραῖο τρικάρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἤσυχη, ὁ καιρὸς εὐνοϊκὸς καὶ ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἔσκιζε τὰ νερά μὲ τὴ γρηγοράδα ποῦ δίνουν τὰ πανιά, ὅταν τὰ φουσκώνη ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στὸν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τὰ σύννεφα σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιῶ. Σὲ λίγο σκοτεινίασε ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἔσκιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Μαζεύτηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τὰ κύματα πότε ἀνοίγαν σὰ νὰ ἤθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν « Εὐαγγελίστρια », πότε τὴ σήκωναν ψηλὰ ψηλὰ καὶ τὴν τίναζαν, σὰν καρυδότσουφλο. Κι ὁ ἄνεμος σφύριζε ἄγρια στὰ σκοινιά καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὄρμη του, ποῦ σ' ἓνα δυνατὸ τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἢ σταύρωσι στὸ μεσαῖο κατάρτι λύθηκε καὶ ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθῆ. Ἀλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε ν' ἀναποδογυριστῆ.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ καπετάνιος δὲν γύρεψε κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες του. Τὸ μάτι του ἔπεσε στὸ μοῦτσο τοῦ καταβιοῦ, ἓνα παιδιὶ ὄρφανό, κάπου δεκατεσσάρων χρόνων. Τοῦ ἔδειξε τὴ σταύρωση, πὺ κρεμόταν ἀπὸ τὴν κεραία, καὶ τοῦ εἶπε :

— Γρήγορα πάνω, Νικολή! Ἔτσι ἔλεγαν τὸ ναυτόπουλο.

— Ἀμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολής.

Καί, σὰ νὰ ἤθελε πρῶτα νὰ ἐτοιμαστῆ, κατέβηκε τρέχοντας στὴν καμπίνα του.

Δὲν πέρασαν δυὸ λεπτὰ καὶ νὰ σου πάλι στὸ κατάστρωμα ὁ Νικολής. Μὲ βήματα σταθερὰ διευθύνεται στὸ μεσαῖο κατάρτι κι ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει τὴ σκοιενία σκάλα. Ἐφτασε κιόλας στὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καὶ πιάστηκε γερὰ ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία. Τὸ καράβι ἔτριζε κι ἔγερνε πότε στὴ μιὰ μεριά καὶ πότε στὴν ἄλλη. Ὁ Νικολής πότε κατέβαινε μὲ τὸ κατάρτι ὡς τὰ κύματα καὶ κρεμόταν σὰ σταφύλι καὶ πότε ἀνέβαινε ψηλά.

Ἐγώ, σὰν εἶδα τὸ παιδιὶ ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πὺς τώρα θὰ τὸ ἀρπάξῃ ὁ ἄνεμος καὶ θὰ τὸ πετάξῃ σὰν πούπουλο στὴ θάλασσα. Δὲ βάσταξα κι εἶπα θαρρετὰ στὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ παιδιὶ ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ πάνω καὶ δὲν πρόσταζες κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες σου;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροὶ εἶναι γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Δὲν τὸν εἶδες πὺς σκαρφάλωσε σὰν ἀγριόγατος στὸ κατάρτι;

Κι ἀλήθεια, ὁ Νικολής εἶχε φτάσει κιόλας στὴν κεραία, ἔδωσε τὰ πόδια του τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο γύρω στὸ κατάρτι, καὶ μὲ τὰ χέρια πάσχιζε νὰ δέσῃ τὴ σταύρωση. Ἀφοῦ τὴν

ἔδεσε, γλίστρησε μεμιᾶς καὶ βρέθηκε γελαστός κάτω ἀπὸ τὸ κατάρτι.

Ὁ καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιὰ λοξή ματιά, πὺ φανέρωνε ὅλη τὴν εὐχαρίστησή του.

Ὁ μπαρμπα - Σταμάτης, ὁ θεῖος του, τὸν ἔβλεπε μὲ καμάρι κι οἱ ἄλλοι ναῦτες τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Ἡ τρικυμία βάσταξε πολλή ὥρα. Ἡ « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολὺ ἀκόμη μὲ τὰ κύματα. Ἐδῶκε ὅμως ὁ Θεὸς κι ἔπεσε ὁ ἄνεμος καὶ γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τόσε πλησίασα τὸ Νικολή.

— Πῶς τὰ κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, κι ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλὰ μέσα σὲ τόση φουρτούνα; Δὲ φοβήθηκες;

— Βέβαια φοβήθηκα.

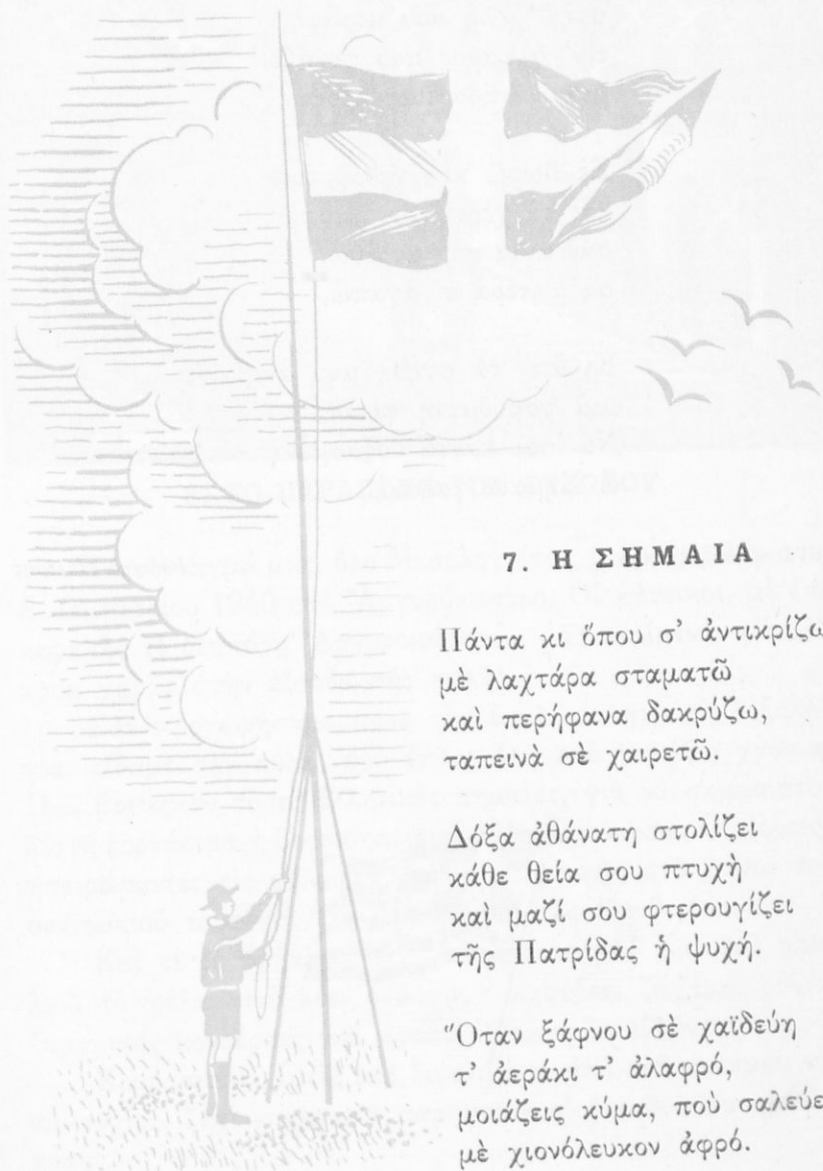
— Γι' αὐτὸ λοιπόν, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς;

— Ἄ, ὄχι γι' αὐτὸ, κύριε. Κατέβηκα, γιὰ νὰ ἀσπαστῶ τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας, πὺ μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκίνοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι. Προσευχήθηκα κι ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδιωξε τὸ φόβο. Φίλησα καὶ τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου καὶ μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε :

— Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδί μου, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σὲ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νὰ σώσης τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων καὶ τὴ δική σου.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας



7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' αντικρίζω
μέ λαχτάρα σταματώ
και περήφανα δακρύζω,
ταπεινά σέ χαιρετώ.

Δόξα άθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
και μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ή ψυχή.

Όταν ξάφνου σέ χαϊδεύη
τ' αέρακι τ' άλαφρό,
μοιάζεις κύμα, πού σαλεύει,
μέ χιονόλευκον άφρό.

Κι ὁ Σταυρός, πού λαμπυρίζει
 στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
 μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.

Σὲ θεωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ·
 σὰν ἅγια σὲ λατρεύω,
 σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή :
 — Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
 ὦ Σημαία γαλανή.

«Τὰ πρῶτα βήματα»

Ἰωάννης Πολέμης





8. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τὸ σύνταγμά μας, ὅλο Μεσολογγίτες, μπήκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυροκάστρο. Οἱ κάτοικοι, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸ δεσπότη Ἀργυροκάστρου, μᾶς περιμέναμεν μὲ δάκρυα χαρᾶς στὴν εἴσοδο τῆς πόλης.

Σὰν προχωρήσαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία, εἶδαμε τὴν πόλη, πού ἔπλεε ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἐλληνικὲς σημαῖες, γιὰ νὰ σημαιοστολιστῇ ἑορτάσιμα ἡ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειοηπειρώτισσες τίς φύλαγαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας.

Καὶ τί δὲ βρήκαμε στ' Ἀργυροκάστρο! Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, πού λέει ὁ λόγος : καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καὶ κρασιά ὅλων τῶν εἰδῶν.

Κουρασμένοι ἐμεῖς καὶ διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τίς κακουχίες, ζητούσαμε μιὰ παρηγοριὰ σ' ἓνα δυὸ ποτηράκια κρασί.

Σὲ μιὰν ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀλησμόνητες μέρες ἐξοικονόμησα ἀπὸ ἕναν ὄδηγὸ αὐτοκινήτου ἕνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καὶ κάθισα σ' ἕνα κέντρο νὰ διαβάσω τὰ νέα. Δὲν πρόφτασα ν' ἀνοίξω τὴν ἐφημερίδα κι εἶδα νὰ κάθεται στὴ διπλανὴ τοῦ τραπεζιοῦ μου καρέκλα ἕνας εὐζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μὲ ρώτησε :

— Τί λιὲν τὰ νέα, συνάδερφε;

— Τί νὰ ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τὰ ξέρομε καλύτερα, γιατί τὰ ζοῦμε καθημερινά. Ἀπὸ μᾶς περιμένουν νὰ τὰ μάθουν στὴν Ἀθήνα.

Ἦρθε στὸ μεταξὺ τὸ παιδί καὶ τοῦ παράγγειλα δυὸ κρασιά, ἕνα γιὰ τὸν ἑαυτό μου κι ἕνα γιὰ τὸν συνάδερφο.

Ὁ εὐζωνος μοῦ ἀπάντησε σὲ τόνο ζωηρό :

— Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νὰ μὲ κεράσης; Ἐχεις περισσότερους παράδες τοῦ λόγου σου;

— Ὁχι, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ νὰ μὴν τὸν προσβάλω. Πῆρα μιὰν ἐπιταγὴ σήμερα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

— Ἐ, τότε ἄς πιοῦμε ἕνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρατήρησα ὅτι τὸ ἀριστερὸ μάτι τοῦ συναδέρφου ἦταν μελανιασμένο καὶ πρησμένο σὰν αὐγὸ. Τὸ αὐτὶ ἦταν τραυματισμένο καὶ γεμάτο ἀπὸ ξεραμένα αἷματα. Τὰ δυὸ του χέρια πρησμένα καὶ ματωμένα καὶ τὸ ἀριστερὸ του πόδι, δεμένο μ' ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μὲ μιὰ κομμένη ἀρβύλα γιὰ παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας; τὸν ρώτησα μὲ πολλὴ συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκες;

Ὁ εὐζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μὲ κοίταξε μὲ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καὶ παράπονο καὶ μοῦ εἶπε :

— Βαλτὸς εἶσαι καὶ σύ, ρὲ συνάδερφε, νὰ μὲ πικράνης; Τί εἶδες καὶ μὲ πέρασες γιὰ τραυματία; . . . Μπὰς κι εἶσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ;

Προσπάθησα νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νὰ με κεράσῃ κι αὐτὸς ἓνα κρασί, καὶ τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μὲ τὸ συμπάθειο, συνάδερφε, ἔπαθες. Δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ πῆς;

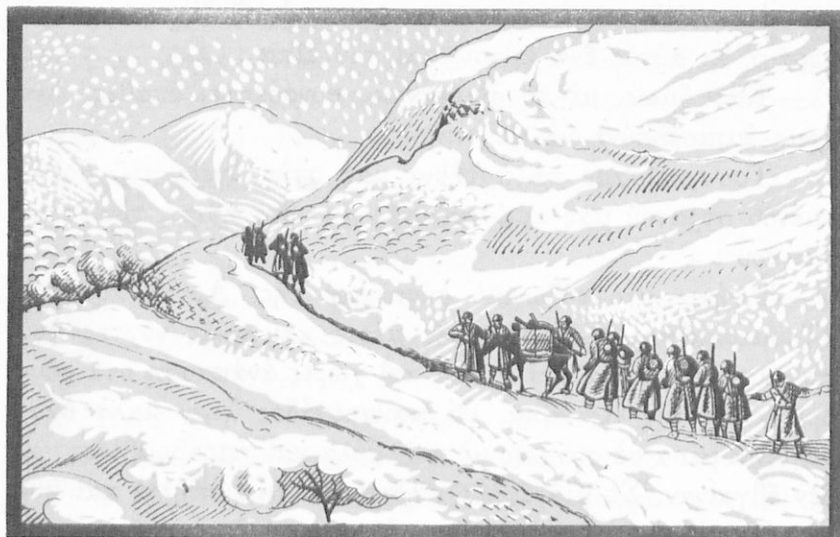
Τσογκρίσαμε τὰ ποτήρια μας στὴν ὑγεία τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας κι ὁ εὐζωνος μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία του :

— Ἀνήκω στὸ εὐζωνικὸ σύνταγμα τῆς Ἄρτας κι εἶμαι Τζουμερκιώτης. Εἶχαμε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες ποὺ πολεμούσαμε μέσα στὰ χιόνια καὶ χωρὶς ἀνάπαυση στὰ σύνορα κατὰ τὴν Κακαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλὰ ὀχυρωμένοι μέσα σὲ σπηλιές μὲ πολυβόλα καὶ χειροβομβίδες καὶ δὲν ἔβγαιναν. Σὲ μιὰ ἐφοδο πήδησα σὲ μιὰ σπηλιά καὶ κυνήγησα μὲ τὴ λόγχη δυὸ Ἰταλοῦς· ἓνας ἀπ' αὐτοὺς φεύγοντας μοῦ ἔριξε μιὰ χειροβομβίδα. Ἔκανα ἓναν πῆδο νὰ φυλαχτῶ καί, ὅπως βλέπεις, μὲ πῆρε στὸ μάτι ἡ φλόγα κι ἔπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καὶ γρατσουνίστηκα καὶ λίγο στ' αὐτί, στὰ χέρια καὶ στὸ ποδάρι μου . . .

» Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν τραῦμα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ὁ γιατρός ἀπὸ τὸ λόχο μου καὶ νὰ μὲ στείλῃ δέκα μέρες στ' ἀναρρωτήριο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοί μου κυνηγοῦν τοὺς Ἰταλοὺς κι ἐγὼ κάθομαι στ' Ἀργυρόκαστρο! Μὲ κατάλαβες; Αὐτὸ εἶναι τὸ παράπονό μου. Ἔχω ἢ δὲν ἔχω δίκιο;

Βούρκωσαν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τοῦ ἀπάντησα :

— Σὲ κατάλαβα, συνάδερφε, καὶ ἠσύχασε. Σὲ λίγες μέρες θὰ γίνῃς καλὰ καὶ θὰ πᾶς στὸ λόχο σου. Θὰ σοῦ δοθῇ καὶ πάλι ἡ εὐκαιρία νὰ ξανακυνηγήσῃς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ δὲ θὰ ἔχῃς παράπονο. Ἔχεις κάτι παραπάνω ἀπὸ δίκιο.



9. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονή Χριστουγέννων του 1940. Πυκνό χιόνι σκέπαζε από πολλές μέρες τὰ βουνά και τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τὸ χιόνι και παραλύσει τὶς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, πὺ πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἐναντίον τῶν Ἴταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του γιὰ τὶς πρῶτες γραμμὲς τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νὰ τὸν συνοδέψω και μοῦ τὸ ἐπέτρεψε.

Ἡ πορεία μας ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχημένα τὰ μουλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στὰ χιόνια κι ἀναγκαστήκαμε νὰ προχωρήσουμε πεζοί. Ἦταν τόσο πυκνὸ τὸ χιόνι και τόσο δυνατὸς ὁ βοριάς, πὺ μόλις προχωρούσαμε ἕνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

Στὴν ἀνηφορὰ ἐνὸς δρόμου συναντοῦμε ἕνα στρατιώτη

τελείως ξιπόλητο. Ήταν φορτωμένος ένα δοχείο με χαλβά κι αγωνιζόταν νά προχωρήσει μέσα στα χιόνια.

— Γιατί είσαι ξιπόλητος; τὸν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μὲ πονοῦν πολὺ τὰ πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καὶ δὲν μπορῶ νὰ φορέσω ἄρβυλα.

Κοιτάξαμε τὰ πόδια του. Ήταν μελανιασμένα καὶ πρησμένα κι ἀπὸ τὰ νύχια τους ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σὲ πολὺ κακὴ κατάσταση, μὲ προχωρημένα κρυσπαγήματα.

Ὁ μέραρχος διατάζει τὸ στρατιώτη ν' ἀφήσει τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβά, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει λέγοντας :

— Τὰ παιδιὰ ἐκεῖ ἐπάνω στὰ παγωμένα χιόνια ἔχουν δυὸ μέρες νὰ φᾶνε. Τὰ μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νὰ φτάσω γρήγορα. Αὔριο εἶναι Χριστούγεννα! . . .

Ήταν ἡμιονηγὸς καὶ δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει τὸ μέραρχό του.

Ἐπειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν παγωνιά, ἔλα, πυρομαχικά καὶ τρόφιμα, τὰ μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὤμους τους.

— Ἐννοια σου, λέει ὁ στρατηγὸς στὸ στρατιώτη, ποῦ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θὰ στείλω ἐγὼ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβά στὰ παιδιὰ μὲ ἄλλον στρατιώτη κι ἐσύ νὰ πᾶς στὸ γιατρὸ νὰ σοῦ γιατρέψῃ τὰ πόδια.

Διέταξε νὰ τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες κι ἓνα ζευγάρι καινούργια ἄρβυλα καὶ τὸν ἔστειλε μὲ διαταγὴ του στὸ ὄρεινὸ χειρουργεῖο.

Ὁ ἥρωικὸς ἡμιονηγὸς ἀσφαλῶς, ἂν ὑπάρχει σήμερα στὴ ζωὴ, θὰ εἶναι ἀνάπηρος καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ του πόδια.

10. ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ

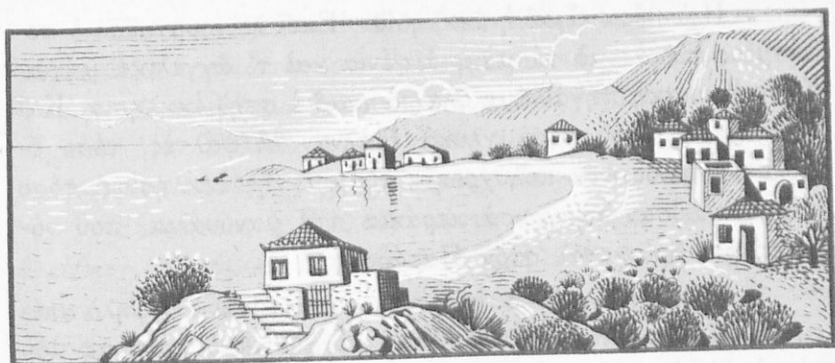
Μιά σπιθαμή απ' τὸ χῶμα αὐτὸ
τ' ἄγιο κι ἱερὸ δὲ δίνω,
τῆ λευτεριά μου δὲν πουλῶ
καὶ σκλάβος δὲ θὰ γίνω.

Στὰ χέρια μου τ' ἀδείλιαστα
τὸ πιὸ παλιὸ ντουφέκι
γίνεται γιὰ τῆ λευτεριά
βροντῆ κι ἀστροπελέκι.

«Ὅχι!» φωνάζω στὴ σκλαβιά
κι ὀρθώνομαι λιοντάρι.
Τῆ χώρα τούτη ὅποιος τολμᾷ
ἄς ἔρθη νὰ τὴν πάρη!

Χάρης Σακελλαρίου





11. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«... Γεννήθηκα κοντά στη θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη εκεί μακριά στα βράχια. Σ' αυτή περπάτησα, κολύμπησα, έκλαψα. Πώς νά μὴν τὴν ἀγαπῶ;

» Κοντά σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δικοί μου : Ἡ μητέρα μου, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὸ γάλα. Ὁ πατέρας μου μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Τ' ἀδέρφια μου μὲ τὶς τρέλες κι οἱ φίλοι μου κι οἱ σύντροφοί μου στὸ παίξιμο καὶ στὸ τραγούδι.

» Ἐκεῖ κοντά στὴ θάλασσα εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐκεῖ ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα! Τί παραμῦθια! Τί τραγούδια μαζὶ του! Καὶ γέλια κι ἐκδρομὲς καὶ παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιὰ μᾶς.

» Σ' ἐκεῖνα τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα μαζευόμαστε τὸ χεῖμῶνα τὰ παιδιὰ καὶ κοιτάζαμε τὴ βροχὴ, ποὺ πλημμύριζε τὸ περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τὸ περιβόλι τὸ εἶχαμε φυτέψει μὲ τὰ χέρια μας. Ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ παράθυρα ἔμπαινε τὴν ἀνοιξὴ ποτᾶμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τὰ σγουρὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξη.

» Πιὸ πέρα εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε ὁ σεβάσμιος παπὰς μὲ τὰ μακριὰ γένια καὶ τ' ἀγγελικὰ μάτια. Κάθε Κυριακὴ πηγαίναμε ὅλα τὰ παιδιὰ στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἦταν μέρες, ποῦ τόσο γλυκὰ ἔψελναν οἱ ψάλτες, τόσο ἔλαμπε ὁ ἥλιος στὰ πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο φεγγοβολοῦσαν τὰ χρυσὰ κεράκια στὰ μανουάλια, ποῦ νόμιζες ὅτι βρίσκεσαι στὸν Παράδεισο.

» Κάτω, στὴν ἀγορὰ τῆς πόλης μας, εἶναι ἓνα ψηλὸ σπίτι. Ἐκεῖ εἶναι τὸ γραφεῖο, ὅπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μὲ τὸ μεγάλο ἀδερφό μου.

» Κι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη μας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουναλάκια, φαντάζει τὸ μικρὸ κοιμητήρι μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παππούς μου. Ὅταν πέθανε, τὸν ἔκλαψα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

» Ὁ τόπος, ὅπου γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τ' ἀδέρφια μου κι οἱ φίλοι μου, τὸ σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος, ἡ ἐκκλησία κι ὁ παπὰς, ὅλα αὐτὰ τὰ λένε πα τ ρ ῖ δ α.

» Τ' ἀγαπᾶς αὐτά; Ἄμα τ' ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου.

» Κάθε παιδὶ ἔχει τὴν ξεχωριστὴ, τὴ μικρὴ του πατρίδα. Κι ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες κάνουν μιὰ μεγάλη, τὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ ὅλες οἱ μικρὲς πατρίδες ἔχουν μερικὰ πράγματα ἴδια κι ἀπαράλλαχτα. Τὴν ἴδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἴδια γλῶσσα. Τοὺς ἴδιους προγόνους. Τὰ ἴδια ἦθη κι ἔθιμα.

» Εἶμαι Ἕλληνας καὶ καυχιέμαι γιὰ τοὺς προγόνους μου. Ἄλλὰ κι ἐγὼ εἶμαι καλός. Εἶμαι φρόνιμος, καθαρός. Θέλω νὰ εἶμαι γερός, γιὰ νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ κάμω στὴ ζωὴ μου κάτι. Μὰ καὶ τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ ἂν δὲ μοῦ τύχῃ ἢ εὐκαιρία νὰ κάμω, θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος νὰ περάσω τὴ ζωὴ μου μ' ἐργασία, τιμὴ καὶ δικαιοσύνη.

» Ξέρω πώς και στις άλλες πατρίδες, τις ξένες, εκατομμύρια άλλα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είναι σαν κι εμένα. Τ' αγαπώ κι εύχομαι τὸ καλὸ τους. Μὰ δὲ θέλω νὰ μ' ἀδικήσουν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχὸς κι ἔχει πολλοὺς νὰ θρέψῃ. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη κι ἀσφάλεια.

» Ξέρω πὼς ἡ Ἑλλάδα πάντα πολέμησε, γιὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερη. Σκλάβους δὲ θέλησε νὰ ἔχῃ, ἀκόμη κι ὅταν μπορούσε. Δὲ θέλει ὅμως κι αὐτὴ νὰ σκλαβωθῇ. Ἔδιωξε τὸν Πέρση καὶ τόσους ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπὸ τῆ γῆ της.

» Δὲν ὄνειρεύομαι πολέμους. Θὰ ὑπερασπιστῶ ὅμως μὲ τὸ αἷμα μου καὶ τὴν τελευταία σπιθαμὴ τοῦ τόπου μου, πού μὲ ζῆ καὶ μὲ ἀντρεῖύει μὲ τὴν πολλή του δόξα.

» Ὅλοι οἱ ξένοι, πού κατοικοῦν πρὸ εὐφοροὺς τόπους τρίγύρω μας, ἐργάζονται. Θὰ ἐργαστῶ, γιὰ νὰ τοὺς φτάσω καὶ νὰ τοὺς ξεπεράσω, γιατί ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ εἶναι ἐξυπνὴ κι ἐπιδέξια. Μὲ τὴν ἐργασία μου θὰ κάμω πολλά· αὐτὸ τὸ ὑπόσχομαι στὸν ἑαυτό μου.

» Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : γνωρίζω ἀπὸ μικρὸς τί εἶναι σεβασμὸς καὶ σέβομαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ καθετὶ πού εἶναι καλύτερο ἀπὸ μένα.

» Σέβομαι πρὸ πολὺ τοὺς γέροντες. Ἄν πῆς ἕναν πικρὸ λόγο σ' ἕνα γέρο, εἶναι δυὸ φορές πικρός. Ἄν τοῦ κάμῃς ἕνα κακό, εἶναι δυὸ φορές κακό. Θέλω ἐγὼ νὰ πειράξῃ κανένας τὸν πατέρα μου; Θέλω νὰ τὸν πικράνῃ; Ἔτσι κι ἐγὼ δὲ θὰ πειράξω καὶ δὲ θὰ πικράνω τὸν πατέρα ἄλλου παιδιοῦ . . .»

Αὐτὰ ἔγραψε προχτὲς ὁ Κωστάκης ἰστὴν ἐκθεσὴ του, ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδὶ νὰ γράψῃ κατὰ τὸ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του.

12. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τὰ παιδιά, καθισμένα στον παχὺ ἴσκιο τῆς πελώριας καρυδιᾶς καὶ συζητώντας μὲ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νὰ ξεπροβάλλῃ ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Ἄλλα τοῦ ἐτοίμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νὰ φέρουν ὀπωρικὰ καὶ κρὺο νερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφογγίζοντας τὸν ἰδρώτα. Ἀνάσανε. Κοίταξε γελαστὰ γύρω. Κι ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρὴ συζήτηση εἶχατε, εἶπε.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Κι αἰτία εἶναι τὸ « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, πού τὸ ἀνακάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

— Τὸ ζουλάπι; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος; Ὁ καημένος! Σφαίρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόμο του. Κι εἶναι μεγάλος!

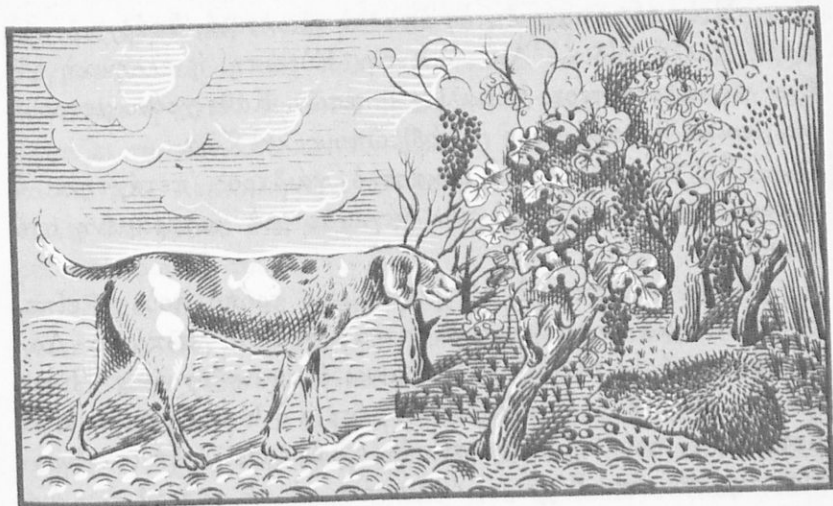
— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πὼς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καὶ κάνει ζημιὰ, ἐνῶ ἐμεῖς διαβάσαμε κάπου ὅτι τρώει μόνο τὶς ὀχιές.

— Ὡστε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἄκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπὸ κατηγορίαν » καὶ σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνατε συνήγοροι; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναί! ναί! φώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

Ἐφτασαν καὶ τὰ μικρὰ μὲ τοὺς καρπούς καὶ τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύκα μελιστάλαχτα καὶ χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἐφαγε, εὐχαριστήθηκε κι ὕστερα :

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στὴ μέση, εἶπε. Τὶς προάλλες ξανάγινε γι' αὐτὸ λόγος. Ὅσοι πιστεύουν ὅτι ὁ « ἀκανθόχοιρος » προξενεῖ ζημιὰ στὰ κτήματα, πλανῶνται . . .



— Μὰ τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ ζῶο νὰ τρώῃ ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἓνας ξωμάχος.

— Τὸ παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται κι αὐτὸς τὸν ἐκλεκτὸ καρπὸ. Ἄλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἂν κάνῃ τὸ κακὸ ποὺ προξενοῦν στὰ σταφύλια τ' ἄλλα πλάσματα, ἰδίως τὰ πουλιά. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς « παγκαρπί-
ας », ὅπως γνωρίζετε, καὶ οἱ σκύλοι ρίχνονται στὰ σταφύ-
λια. Πῶς συμβαίνει λοιπὸν νὰ τὰ ἔχωμε μόνο μὲ τὸ σκαν-
τζόχοιρο, ἓνα ζῶο πραγματικὰ εὐεργετικὸ στὸν ἄνθρωπο;

Ἄλλὰ, φίλοι μου, οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ μᾶς, ἄς μὴν τὸ κρύβωμε, τὸν κυνηγᾶμε γιὰ τὸ νόστιμο κρέας του. Πολλοὶ ἄνθρωποι σκέπτονται τὸ κέρδος τῆς στιγμῆς κι ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ λοιπά.

Ὅλοι γνωρίζομε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε τρωκτικὸ, βλαβερὸ στὴ γεωργία, καὶ καταδιώκει πολὺ τὰ φί-
δια καὶ μάλιστα τὴν ὀχιά. Ἔχετε ἀντίρρηση;

— Κάθε ἄλλο! εἶπαν πολλὲς φωνές.

— Στόν τόπο μας, ἐκτός ἀπό τὰ τρωκτικά, ὑπάρχουν καί πάρα πολλά φίδια. Ἀπ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἡ ἑλληνική γῆ ἔχει τίς περισσότερες ποικιλίες ἐρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικὰ θύματά τους σέ ἀνθρώπους καί ζῶα.

— Τίς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γάιδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρός Γιαννακός, γιατί τόν δάγκασε μιὰ καταραμένη στό μουσούδι . . .

“Ὅλοι γέλασαν μέ τὸ χαριτωμένο τρόπο πού τὰ εἶπε.

— Νά μιὰ ζημιὰ ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάστε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. Ἐνας Γάλλος ἐπιστήμονας εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἴσως μετανόησε, πού δημιούργησε τήν ὀχιά, ἔστειλε ἔπειτα ἐναντίον της τὸν ἀκανθόχοιρο, ὀπλισμένο μέ τὰ φοβερά του ἀγκάθια ».

Δυὸ διαβάτες σταμάτησαν καί χαιρέτισαν. Ἐπειτα πλησίασαν τὸν κύριο γεωπὸνο καί τοῦ ζήτησαν μιὰ συμβουλή. Ἔτσι, ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τὰ παιδιὰ κράτησαν τὸ σκύλο κι ἄφησαν ἐλεύθερο τὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Ἐκεῖνο ξεθάρρεψε καί χώθηκε στοὺς θάμνους.

“Ὅταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Ξέρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερο - Νικόλας, τὴν ἄνοιξη ὁ δάσκαλος μου ἔλεγε πῶς ὁ σκαντζόχοιρος, καί νὰ δαγκαθῆ ἀπὸ ὀχιά, δὲν ψοφᾷ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστά σοῦ εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, πού ἔγινε γνωστὸ αὐτὸ τὸ πράγμα, ἔπειτα ἀπὸ πειράματα σ' ἓνα εἰδικὸ ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ διατηροῦν πολλὲς ὀχιές.

Ἄλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τὴν ὀχιά, τῆς δαγκάνει τὴν οὐρά κι ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Τὴν ὀχιά τὴν πλησιάζει ἄφοβα καί προβάλλει τὸ ρύγχος του, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ μυριστῆ. Ἐκεῖ-

νη τότε ὀρμᾶ καὶ τὸν δαγκάνει στὸ ρύγχος. Αὐτὸς γλείφει τὸ δαγκαμένο μέρος καὶ πάλι κινᾶ πρὸς τὰ ἔμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἢ ὀχιά. Βρίσκει ὅμως κι αὐτὸς τὴν εὐκαιρία καὶ ἀρπάζει τὸ φίδι ἀπὸ κάπου. Ἐκεῖνο χτυπιέται πάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καὶ ψοφᾷ. Ἄν τὸ ζῶο πεινᾷ, τρώει ἐπὶ τόπου ἓνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. Ἄν ὄχι, τὸ μεταφέρει στὴ φωλιά του.

Ξέρω τί θὰ μὲ ρωτήσης, γερο - Νικόλα, εἶπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θὰ μὲ ρωτήσης γιατί δὲν ψοφᾷ ὁ σκαντζόχοιρος ἔπειτα ἀπὸ τόσα δαγκάματα. Ἐδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψη, ποὺ ἔκαναν οἱ εἰδικοί : Τὸ δηλητήριο, ποὺ χύνει στὴν πληγὴ ἢ ὀχιά, ἐνῶ εἶναι ἀρκετὸ νὰ θανατώσῃ κάποτε ἄνθρωπο, δὲ φέρνει καμιὰ βλάβη στὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Αὐτὸ γιὰ νὰ ψοφήσῃ, πρέπει νὰ δαγκαθῆ ἀπὸ τὴν ὀχιά τριάντα περίπου φορές. Καὶ κάθε φορὰ νὰ χύνεται στὴν πληγὴ ἢ παραπάνω ποσότητα, κάπου δηλαδὴ ἑπτὰ ἢ ὀχτῶ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίσταση δείχνει τὸ σῶμα του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν ν' ἀφήνωμε νὰ ἐξοντώνεται αὐτὸ τὸ εὐεργετικὸ ζῶο. Καὶ σημειῶστε τοῦτο : Σὲ ὅλη τὴν μεσημβρινὴ καὶ νότια Ἑλλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῶο, ποὺ κυνηγᾷ ἀποτελεσματικὰ τὰ φαρμακερὰ φίδια. Στὴ βόρειο Ἑλλάδα εἶναι καὶ οἱ πελαργοί.

Ἔσεῖς οἱ μικροὶ ἀκοῦτε καὶ προσέχετε. Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ζήσαμε τὰ μικρὰ μας χρόνια, ὅταν οἱ ἐπιστῆμες δὲν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτὸ ἐπιμένουμε σήμερα σὲ μερικὰ πράγματα, ὄχι σωστά, ποὺ τὰ διατηροῦμε ὅμως « κατὰ παράδοση ».

Θ. Μικρόπουλος

13. Ο ΛΥΚΟΣ ΚΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

Ὁ λαὸς φοβᾶται τὸ λύκο καὶ τὸν μισεῖ. Φοβᾶται καὶ τὴν ἀλεπού. Μὰ τὴ θαυμάζει κιόλας γιὰ τὴν ἐξυπνάδα της καὶ κάνει χάξι μὲ τίς πονηριές της. Τὰ δυὸ αὐτὰ ζῶα τὸν παρακολουθοῦν παντοῦ ὅπου πάει καὶ τοῦ ληστεύουν τὸ βιός. Ὁ ἓνας χυμᾶ μὲς στὰ προβατοκόπαδά του καὶ τὰ ρημάζει. Ἡ ἄλλη ἔρχεται ἀκόμα πιὸ κοντά του καὶ κλέβει τίς κότες του ἀπ' τὰ κοτέτσια. Δὲ μοιάζουν μ' ὅλα τ' ἄλλα τ' ἀγρίμια, πού ζοῦν μονάχα μὲς στὸ λόγκο κι ὅταν τὸν δοῦν κρύβονται ἢ τὸ βάζουν στὰ πόδια. Τοῦτοι οἱ δυὸ ἔχουν τὸ θράσος νὰ τοῦ ζητοῦν μερτικὸ ἀπ' τὴν περιουσία του, λὲς καὶ τοὺς εἶχε γραμμένους στὰ χαρτιά του. Γι' αὐτὸ λέει γιὰ δαύτους : «Ὁ λύκος κι ἡ ἀλεπού τί θέλουν μὲ τ' ἀγρίμια!»

Ἔτσι πού τοὺς βλέπει νὰ ρίχνωνται κι οἱ δυὸ καταπάνω του, λὲς κι εἶναι συνεννοημένοι, λέει πῶς, δὲν μπορεῖ, κάποια παλιὰ φιλιὰ ἢ συγγένεια θάχουν μεταξὺ τους. Τὸ πιὸ πιθανὸ νὰ ἴναι κουμπάροι. Γι' αὐτὸ μόλις ἀνταμώνωνται, τοὺς βάζει νὰ λένε :

— Τί κάνεις, κουμπάρα;

— Καλά, κουμπάρε. Ἐσύ;

Συχνὰ ἐπίσης τοὺς βλέπομε νὰ χαιρετιοῦνται μὲ τὰ ὀνόματά τους.

— Κύρ - Νικόλα, κύρ - Νικόλα, λέει ἡ ἀλεπού . . .

— Τί τρέχει, κυρὰ - Μάρω; τῆς ἀποκρίνεται ὁ λύκος.

Εἶν' οἱ δυὸ τους ἓνα ζευγάρι ταιριαστό, πού . . . δὲ χωνεῦεται καθόλου οὔτε θέλει νὰ βλέπη ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Κι αὐτὸ γιὰτὶ ὁ λύκος, ὅπως ξέρομε, εἶναι μεγάλος ἄρπαγας καὶ φαγάς. Μπρὸς στὴν πείνα του δὲ λογαριάζει τίποτε. Γράφει στὰ παλιὰ παπούτσια του, πού λένε, καὶ φιλιές καὶ κουμπαριές. Χυμᾶ κι ἀρπάζει τὸ φαῖ ἀπ' τ' ἄλλου-

νοῦ τὸ στόμα. Γι' αὐτὸ κι ἡ ἀλεπού τὸν ἀποφεύγει κι ὅταν τύχη νὰ τὸν συναντήσῃ, κοιτᾷ μὲ ποιὸν τρόπο θὰ τὸν ξεφορτωθῇ.

Πολὺ συχνὰ τὴν παθαίνει ὁ λύκος ἀπ' τὴν παμπόνηρη αὐτὴ συντροφισσά του.

Μιά φορά, λένε, εἶδαν οἱ δύο τους ἓνα γέρικο ἄλογο, πὺ ἐβροσκε δεμένο στὸ λιβάδι, καὶ ρίχτηκαν πάνω του νὰ τὸ φᾶνε. Τὸ ἄλογο, ὅπως ἦταν δεμένο, εἶδε πὺς ἦταν δύσκολο νὰ τὰ βάλῃ μαζί τους καὶ σκέφτηκε νὰ σωθῇ μὲ πονηριά.

— Τὸ ξέρω πὺς θὰ μὲ φᾶτε, τοὺς λέει. Μὰ τί νὰ γίνῃ! Ἔχω γεράσει πιά κι ἔτσι ἢ ἄλλιῶς τὸ τέλος μου πλησιάζει. Μὰ εἶναι κρίμα νὰ χαθῇ μαζί μ' ἐμένα κι ἡ περιουσία μου. Σ' ἓνα πολὺ κρυφὸ μέρος, πὺ κανένας δὲν τὸ ξέρει, ἔχω κρύψει πολλὰ πιθάρια, γεμάτα λίρες. Φαίνεται πὺς ἐσεῖς εἶστε οἱ τυχεροί, γιὰ νὰ μὲ κληρονομήσετε. Στὰ πισινά μου πόδια, ἀπὸ κάτω, στὰ πέταλα, ἔχω γράψει τὸ μέρος, ὅπου ἔχω κρύψει τὸ θησαυρό μου. Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρῃ, ἐλάτε νὰ τὸ διαβάσετε, γιὰ νὰ πᾶτε νὰ τὸν πάρετε.

Ἡ ἀλεπού κάτι ὑποψιάστηκε κι εἶπε νὰ λείψῃ ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα.

— Κύρ - Νικόλα μου, λέει στὸ λύκο. Ἐπειδὴ δὲν ἔχω πάρει μαζί μου τὰ γυαλιά μου καὶ δὲ βλέπω νὰ διαβάσω, κάνεις τὸν κόπο νὰ διαβάσῃς ἐσύ, πὺ εἶσαι καὶ γραμματιζούμενος, γιὰ νὰ ἰδοῦμε τί γράφει ἡ διαθήκη;

Ὁ λύκος κολακεύτηκε ἀπὸ τὰ λόγια τῆς ἀλεπούς. Πῆγε ἀπὸ πίσω κι ἔσκυψε νὰ διαβάσῃ. Τὸ ἄλογο, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρό, τοῦ δίνει μερικὲς δυνατὲς κλωτσιὲς στὸ κεφάλι καὶ τὸν πετᾷ μακριὰ μὲ σπασμένα μούτρα καὶ δόντια.

Ὅταν συνῆρθε ὁ λύκος ἔφυγε μακριὰ. Κι ἡ ἀλεπού τὸν πειράζει καὶ τοῦ λέει :

—“Ε, κύρ - Νικόλα! Πῶς πῆγε τὸ διάβασμα; Τί γράφει ἡ διαθήκη; Ἄλλὰ μὴ μοῦ τῆ λές. Τῆ βλέπω τυπωμένη στὰ μούτρα σου. Νὰ χαιρόμαστε τὴν κληρονομιά μας! . . .

Εἶναι παμπόνηρο καὶ τετραπέρατο ζουλάπι ἡ ἄλεπού. Καὶ τῆ φοβερὴ σοφία της καὶ τὴν πονηριά της τῆ μεταδίνει καὶ στὰ παιδιὰ της. Τοὺς κάνει συστηματικὴ διδασκαλία. Τοὺς πάει στὴ φωλιά ζωντανὰ ποντίκια, κοτόπουλα, ἀκρίδες καὶ λαγούς καὶ τὰ μαθαίνει πῶς νὰ πιάνουν τὸ κυνήγι τους, πῶς νὰ τὸ παραμονεύουν, πῶς νὰ τὸ ξεπλανεύουν καὶ νὰ τὸ ξεγελοῦν. Ὅταν μεγαλώσουν, τὰ πάει ἔξω, στὶς στάνες καὶ στὰ κοτέτσια, τοὺς δείχνει τὶς παγίδες καὶ τοὺς μαθαίνει μὲ τί τρόπο νὰ τὶς ἀποφεύγουν, πῶς νὰ περνοῦν ἀπὸ δολωμένα μονοπάτια, πῶς νὰ κουβαλοῦν τὸ κυνήγι στὴ φωλιά τους, χωρὶς νὰ τοὺς πάρουν εἶδηση . . .

Στὸ τέλος τ' ἄλεπόπουλα περνοῦν κι ἀπὸ . . . ἐξετάσεις καὶ παίρνουν τὸ ἀπολυτήριό τους. Ἔτσι, μιὰ φορὰ εἶχε μαζέψει γύρω της τὰ παιδιὰ της καὶ τοὺς ἔκανε τὶς τελευταῖες της ἐρωτήσεις :

— Βλέπετε κείνη τὴ φωτιά σ' ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό; τοὺς ρώτησε.

— Τῆ βλέπουμε, μάνα, ἀπάντησαν ἐκεῖνα.

— Ἄ, τί καλὰ, ἔκανε ἡ ἄλεπού κι ἄπλωσε τὰ μπροστινά της πόδια. Τί καλὰ πού ζεσταίνομαι! . . .

— Μανούλα, μανούλα, ἔμπηξε τὶς φωνές ἐν' ἄλεπόπουλο. Κάηκα, κάηκα! . . .

— Καλὰ, πῶς;

— Νά, μιὰ σπύθα πετάχτηκε ἀπὸ κεῖ καὶ μ' ἔκαψε.

— Μπράβο, παιδί μου. Ἐσὺ ξεσκόλισες. Τράβα τώρα στὴ δουλειά σου! . . .

Γι' αὐτὸ καὶ λένε : « Ἐκατὸ χρονῶ ἢ ἀλεπού, ἑκατὸν δέκα τ' ἀλεπόπουλο ».

« Ἱστορίες καὶ θρύλοι γιὰ τ' ἀγρίμια »
 Ἀπὸ τὸ βραβευμένον Ἀναγνωστικὸν Δ' τάξεως
 Γ. Ἀποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

Χάρης Σακελλαρίου

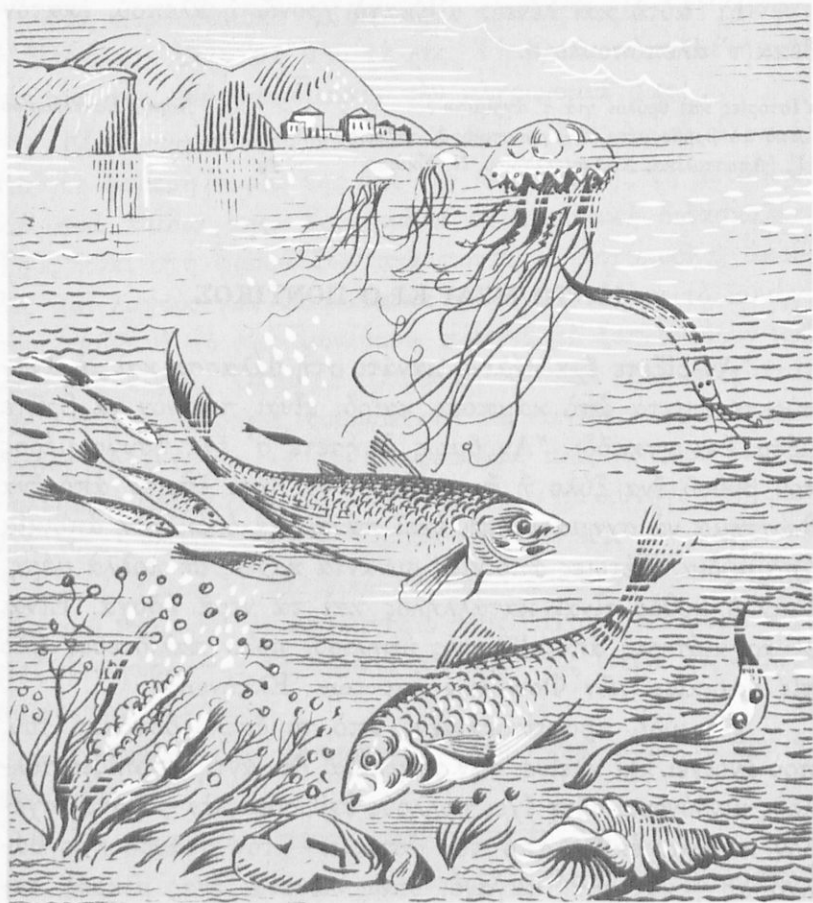
14. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

Ἄν ρίξετε ἓνα πήλινο κανάτι στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ, εἶναι πιθανὸν νὰ βρῆτε μέσα ἓνα χταπόδι. Ἄν ὅμως ἀφήσετε σ' ἓνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἓνα ξύλο ἢ ἓνα σίδερο, θὰ δῆτε ἔπειτα ἀπὸ ἓνα διάστημα νὰ σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιὰ ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾷ κανεὶς σὲ πολλὰ μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερὰ ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑψηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τὶς ἀποικίες τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ μύδι, προστατευόμενον ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακόν του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει σὰν τσιμπίδα, δὲν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἐχθρούς. Δὲν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερίαν — τὸν σταυρὸ τῆς θάλασσας — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἓνας μικρὸς, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

Ὁ πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ μεγαλύτερος χαλαστὴς τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θῦμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώει.

Ὁ ἄλλος ἐχθρὸς, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτικὴ. Αὐτὸς τὸ μύδι τὸ τρώει σιγὰ - σιγὰ. Πῶς ὅμως μπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! Ἔχει τὸν τρόπο του.



Ἄλλά, πρὶν ἐκθέσωμε αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ παρουσιάσωμε ἕνα ἄλλο φαγά, ἕνα ἄλλο περίεργον καὶ ἀπίθανον ἐχθρὸν τοῦ μυδίου, στεριανῆς προελεύσεως. Καὶ τώρα πιά πρέπει νὰ φέρωμε τὴν συζήτησιν στὸν ποντικὸν, γιὰ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

Ὁ ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρει δουλειᾶς πού σου ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχον, τρυπᾷ τὴ σα-

νίδα, κλέβει τ' αὐγά. Τέλος ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καὶ δεινὸς κολυμπητής. Κάνει καὶ μακροβούτια. Λαμπρά, ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ καὶ δὲν ἐκπλήττουν κανένα.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποῦ δὲν περίμενε κανείς, εἶναι, ὅτι θὰ ἐπεξέτεινε τὴ δράση του καὶ μέχρι βυθοῦ! Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸ γίνεται. Φτάνει καὶ στὸν βυθὸ ἀκόμη καὶ ἐπιτίθεται στὰ μύδια. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τριγυρίζει συχνὰ μυστηριωδῶς στὸ παραθαλάσσιο. Πολλοὶ τὸν ἔβλεπαν καὶ ἀποροῦσαν. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ μυστήριο διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικὸς πιασμένος σὲ μιὰ περιέργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἓνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στὴν τσιμπίδα τοῦ ὀστράκου του ἓναν ποντικὸ ἀπὸ τὸ μουσούδι! Πειστήριο τρομαχτικό! Τὸ πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. Ὁ ποντικὸς νοστιμευόταν τὰ μύδια καὶ κατέβαινε καὶ τὰ ἔτρωγε. "Ὅσο ποῦ πιάστηκε ἀπὸ ἓνα! Γεννιόταν ὅμως μιὰ νέα ἀπορία : Πῶς μποροῦσε ὁ ποντικὸς καὶ ἔτρωγε τὰ μύδια; Πῶς τὰ ἀνοίγει; Καί, ἂν ὑποθεθῆ ὅτι τὰ πρόφτανε ἀνοιχτά, πῶς δὲν πιανόταν τόσον καιρὸ; Μὲ τί τρόπο ὁ ποντικὸς ἀποφεύγει τὴν τσιμπίδα καὶ γενικὰ πῶς καταφέρνει καὶ τρώει τὸ μύδι; Λοιπὸν ἰδοὺ τὸ τέχνασμα! "Ὅταν ὁ ποντικὸς διακρίνη ἀπὸ ψηλὰ τὸ μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μὲ τὸ στόμα του μιὰ πέτρα μικρὴ, πηγαίνει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ τὴν ρίχνει. Μπλοὺμ! Ἐνενήντα στὰ ἑκατὸ ἡ πέτρα βρίσκει τὸ στόχο, δηλαδὴ πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στὶς δυὸ κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. Ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νὰ κλείση. Μὰ εἶναι ἀδύνατο. Ἡ πέτρα τὸ ἐμποδίζει. Καὶ ἡ θύρα μένει μισἀνοιχτή. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιάς. "Ὅπως βλέπετε, τὸ τέχνασμα εἶναι πολὺ ἐξυπνο καὶ πολὺ ἀπλό.

Τὴν ἴδια λοιπὸν μέθοδο μεταχειρίζεται καὶ ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καὶ αὐτὸς μιὰ πέτρα καὶ τὴν ρίχνει στὸ ἀνοίγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καὶ ἡ θύρα δὲν

μπορεῖ νά κλείση πιά. Καί τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἄφοβα καί στρώνεται στό φαί. Μιμεῖται ἄραγε τόν ποντικὸ ἢ ὁ ποντικὸς πῆρε τὸ σχέδιο ἀπὸ τὸν τσαγανό; Σὲ ποιὸν ἀνήκει ἡ πατρότης τῆς ἐφευρέσεως; Ἡ πρόκειται γιὰ ἀπλή σύμπτωση; Μᾶλλον αὐτὸ θὰ συμβαίη. Τὰ μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται.

«Ἐδῶ Βυθός»

Θέμος Ποταμιάνος



15. Ο ΤΣΕΛΙΓΚΑΣ

Ἦθελα νά 'μουν τσέλιγκας, νά 'μουν ἓνας γιδάρης,
νά πάω νά ζήσω στό μαντρί, στὴν ἐρημιά, στὰ δάση.
Νά 'χω κοπάδια πρόβατα, νά 'χω κοπάδια γίδια
κι ἓνα σωρὸ μαντρόσκυλα, νά 'χω καὶ βοσκοτόπια.
Τὸ καλοκαίρι στὰ βουνά, στοὺς κάμπους τὸ χειμῶνα,
νά 'χω σὲ μιὰ ψηλὴ κορφή, καλύβι ἀπὸ ρουπάκια.
Νά 'χω μὲ τὰ βοσκόπουλα σὲ κάθε σκάρο γλέντι,
νά 'χω φλογέρα νά λαλῶ, ν' ἀντιλαλοῦν οἱ κάμποι.

Κώστας Κρυστάλλης

16. Η ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γεννήθηκα από ένα βελανίδι, που ο άνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ βελανιδιά καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος.

Χωρὶς καμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανέναν νὰ φροντίζη γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγὰ. Κι ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, πάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινε κι ἐγὼ μεγάλη βελανιδιά.

2. Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται πάνω στὸν κορμὸ μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. Ἐνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχη μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα που εἶναι ἐδῶ. Ὁ κορμὸς μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μετὸν καιρὸ ὅμως ἔγινε χοντρός καὶ δυνατός. Κι ἡ φλούδα μου, ὅταν ἤμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πῆρε χρῶμα μαυριδερό, ἔγινε σκληρὴ καὶ γέμισε σχισμάδες.

3. Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέριχες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ προγιαγιάδες μου. Ὁ κορμὸς τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμὸ μου μπορεῖ νὰ δῆ ὡς πάνω στὴν κορυφή μου.

Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογιῆς - λογιῆς ἀνοιξιὰτικα φυτὰ καὶ ἀγριολούλουδα. Ὁ ἥλιος περνᾷ μέσ'



ἀπὸ τῆ φυλλωσιά μου, φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει
ζωή.

Ὁ ἥλιος ! Ἄχ, πῶς τὸν ἀγαπῶ ! Δὲν ξέρω ἂν εἶναι
ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾶ τὸ φῶς καὶ τὴ ζε-
στασιά ὅπως ἐγώ.

Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἄνοιξη τὰ πριονωτὰ
φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ
καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστὰ τὸ καθένα,

ἀλλὰ φοῦντες - φοῦντες, κι ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. Ὁ καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφή γιὰ τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεά κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μὰ καὶ τὰ φλουδιὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου καὶ ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράγματα ἀχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυροδοῦδες κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάτι μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλάγουν τ' αὐγά τους.

Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνι· κι οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάζουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφασματὰ τους.

6. Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερὴ καὶ τόσο σκληρὴ, ποὺ δὲν μπορεῖ εὐκολὰ νὰ τὴ χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι ὀλόγουρα στὴν καρδιά καὶ γειτονεύει μὲ τὴ φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακὸ. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τίς ρίζες καὶ φτάνουν ὡς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατὰ κι ἂν φυσᾷ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιάς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ βροῦν καρδιά βελανιδιάς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. Μὲ τὸ ἄλλο μου ξύλο, τὸ κιτρινωπὸ, κάνουν ἐπι-

πλα, πού είναι προφυλαγμένα από τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο σὲ φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἔνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐγά τους· σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἢ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικά καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ τὸν κορμὸ μου : τάκ - τάκ - τάκ. Ἄπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τὸ ξύλο εἶναι γερό. «Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε », λέει μὲ τὸ νοῦ του· καὶ πηγαίνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τὸ τάκ - τάκ - τάκ καὶ ὅταν ἀκούση τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζει, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράγματα, «ἐδῶ εἴμαστε!» λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τὴ φωλιά καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ παινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικαριά του καὶ τὴν δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, πού εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα.

17. Ο Π Ε Υ Κ Ο Σ

ΕΝΑΣ πεῦκος μὲς στὸν κάμπο
γέρας' ὁ φτωχός,
στέκει ἐκεῖ πρωὶ καὶ βράδῃ
μοναχός.

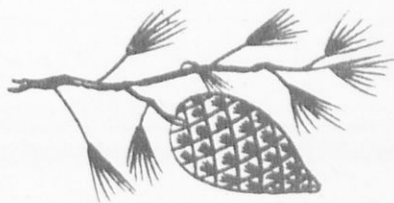
Ἔχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

Ἄκουσε τὰ καριοφίλια,
εἶδ' ἄρματολούς,
πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

Μὰ βαστάει σὰν παλικάρι
ὅσο κι ἂν γερνᾷ,
κι ἀγναντεύει πέρα ὡς πέρα
τὰ βουνά.

« Παιδικὰ τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπαγιωάννου



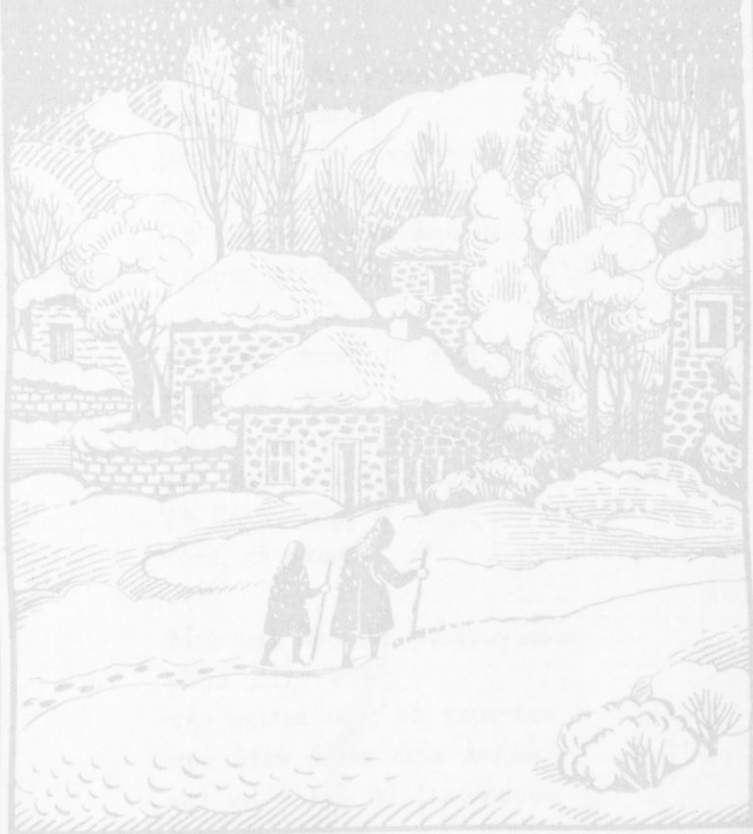
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

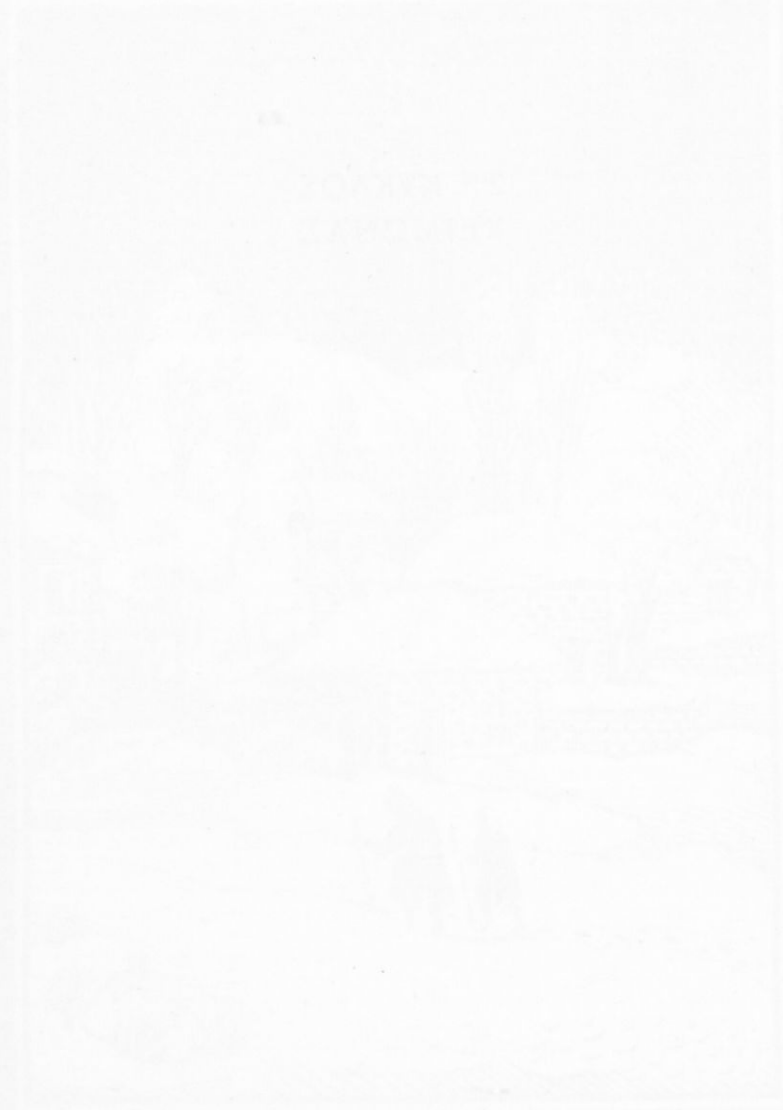
Το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) αποτελεί το κεντρικό έγγραφο που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι πόροι της Κοινότητας θα διατεθούν στην Ελλάδα για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της Κοινότητας. Το ΕΠ περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Το πλαίσιο της Κοινότητας και της Ελλάδας.
- Τις προτεραιότητες της Κοινότητας και της Ελλάδας.
- Τις δράσεις που θα υλοποιηθούν.
- Τις προϋποθέσεις για την υλοποίηση των δράσεων.
- Τις διαδικασίες για την υλοποίηση των δράσεων.
- Τις προϋποθέσεις για την υλοποίηση των δράσεων.



2^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ





18. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στὸ χωριὸ μὲ τ' ἄσπρα σπίτια
ἦρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευτῆκαν τὰ σπουργίτια
καὶ ζητοῦν ζεστὴ γωνιά.
Ἔξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἦρθε ἡ παγωνιά.

Τὰ κλαριά δὲν ἔχουν φύλλα,
σπóρος πουθενά,
μὲς στὸ τζάκι ἀνάψαν ξύλα
κι ἔξω τὸ πουλὶ πεινᾷ.
Τὰ κλαριά γυμνά ἀπὸ φύλλα,
σπóρος πουθενά.

Τὸ καλὸ παιδί θ' ἀνοίξῃ
τότε, τί χαρά!
Καὶ τί ψίχουλα θὰ ρίξῃ
στὰ πουλάκια τὰ μικρά!
Τὸ θολὸ τζάμι θ' ἀνοίξῃ.
τότε, τί χαρά!

Μιά καὶ δυὸ θὰ φτερουγίσουν
μέσα στὴν αὐλή,
τὴν κοιλιὰ τους νὰ γεμίσουν,
ποῦ ἦταν ἄδεια ὥρα πολλή,
καὶ γι' ἄλλοῦ θὰ ξεκινήσουν,
ὥρα τους καλή.

Μιχ. Α. Στασινοπούλου

19. Τ Ο Χ Ι Ο Ν Ι

1. Ἦταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιά καὶ μαῦρα σύννεφα.

Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἦταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἔλαφρὰ ἔλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ξεχνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες κι ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεμάτια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι, φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριάς ἓνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μ' ἓνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βία τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. Ἄλλα πῆραν μεγάλες σκούφιος κι ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. Ἄλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορυφή. Μερικὲς μπῆχαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάμη; Φτάνει ποὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καθένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνιασμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν ξύπνησαν ὅλα κι εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὄμορφα στολίδια. Ἡ χλόη ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλὸ



της πάπλωμα. Ἡ γριά κληματαριά, πού ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπ' τὸ ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὄμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνές χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιὰ.

Θεὲ μου! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω καὶ ἄλλα κυνηγιόνταν μὲ τὶς χουφτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἀναφε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ! τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες πού φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριάς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρά.

20. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμώνας πλάκωσε κι οί χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στὰ σπίτια τους, μαζεύονται ὅλοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἐκείνη τὴ νύχτα ὁ ἄνεμος βούιζε πρὸ ἄγρια ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

Στὸ σπίτι τοῦ γερο - Φώτη ἡ γωνιὰ ἀναβε δλόφλογη κι ἔχυνε σ' ὅλο τὸ δωμάτιο εὐχάριστη πύρα. "Ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ ἦταν καθισμένοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἡ Γιώργαινα ράβει ἓνα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ἡ Χρυσάνθη γνέθει, ὁ Γιώργης πυρώνει τὰ χέρια του κι ὁ γέρος συδαυλίζει τὴ φωτιά.

2. Ὁ Δημήτρης, πρὸ τοῦ ἀρέσουν τὰ μαντέματα, ἀρχίζει πρῶτος, γιὰ νὰ παρακινήθουν κι οἱ ἄλλοι. Ἀπὸ κεῖ τὰ μαθαίνει καὶ τὰ λέει καὶ στ' ἄλλα τσοπανόπουλα καὶ τοὺς παίρνει ἓνα σωρὸ « κάστρα ».

— Ἀπόψε θὰ σᾶς πῶ μαντέματα, πρὸ δὲν θὰ τὰ βρῆ κανένας, τοὺς λέει. Ἀκοῦστε ἓνα :

*Τέσσερις στέκονται,
δὺ ἀκοῦνε,
ἓνας σκάβει,
κι ἓνας θυματίζει.*

Τί εἶναι ;

Σκέπτονται ὅλοι, βάζουν μὲ τὸ νοῦ τους κάμποσα πράγματα, ἀλλὰ κανένας δὲν ὑποψιάζεται πὼς εἶναι τὸ γουρούνι μὲ τὴν οὐρά του.

— Βρῆτε το λοιπόν ! τοὺς πεισμώνει ὁ Δημήτρης. Καὶ ἐπειδὴ κανένας δὲν τὸ βρῖσκει, τοῦ δίνουν ἀπὸ ἓνα « κάστρο » ὁ καθένας, γιὰ νὰ τοὺς τὸ πῆ.



— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ό Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ό Δημήτρης σέ λίγο. Μά νά πού σᾶς εἶπα κι ἐγώ ἕνα! . . . Κι αὐτό πού θά σᾶς πῶ τώρα, δέ θά τὸ βρῆ κανένας σας. "Όποιος τὸ ξέρει, ἐδῶ θά φανῆ! . . .

*Μικρὴ-μικρὴ νοικοκυρὰ
μεγάλῃ πίτα κάνει.*

Τί εἶναι ;

Κι αὐτό τοὺς τὸ εἶπε, γιατί, ὅσο κι ἂν σκέφτηκαν, δὲν πῆγε ό νοῦς τους στή μέλισσα.

3.— Ἐγὼ θά σοῦ πῶ ἕνα, λέει ό Γιώργης, καί νά σέ δῶ ἂν τὸ βρῆς.

*Τὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τὸ φίδι.*

Τί εἶναι ;

— Τὸ λυχνάρι μὲ τὸ φιτίλι ! πετάχτηκε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ πέτυχες ! τοῦ λέει ὁ Γιώργης. Μὰ τώρα θὰ σοῦ πῶ δύο, πού εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Νὰ δοῦμε, θὰ τὰ βρῆς κι αὐτά ;

— Πές τα καὶ θὰ τὰ βρῶ, τοῦ ἀπαντᾷ.

— Ἄκουσε λοιπὸν τὸ πρῶτο :

*Μιά κόρη λυγρὴ
βῆμα βῆμα περπατεῖ
κι ἀπὸ πίσω της πηγαίνει
μιὰ γριὰ βλογοιοκομμένη !
Τί εἶναι ;*

Ἄκουσε τώρα καὶ τὸ δεύτερο :

*Ἔχω μιὰ προβατίνα,
ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῆ δένω
κι ἀπὸ τὴν οὐρὰ τῆ σέρνω !
Τί εἶναι ;*

Ὁ Δημήτρης τὸν ἔβαλε καὶ τοῦ τὰ εἶπε πάλι καὶ πάλι, μὰ δὲν τὰ βρῆκε. Τότε κι οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα « κάστρα », γιὰ νὰ τοὺς τὰ φανερώσῃ.

— Μὰ γιὰ σκεφτῆτε λιγάκι ἀκόμη ! τοὺς λέει. Ὁ κόσμος τὸ χρειάζεται ὅλη τὴν ὥρα !

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πὼς εἶναι ἡ βελόνα μὲ τὴ δαχτυλήθρα, πού μοιάζει μὲ βλογοιοκομμένη.

— Ἐ ! φτάνει πιά τὰ « κάστρα » πού πῆρες, Γιώργη, εἶπε ὁ γερο - Φώτης. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ σχολάσωμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

21. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Στη Βηθλεέμ, μιὰ νύχτα σκοτεινή, ένας άνθρωπος γύριζε από πόρτα σὲ πόρτα χτυπώντας καὶ παρακαλώντας νὰ τοῦ δώσουν λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ζεστάνη ἕνα παιδάκι, πού γεννήθηκε ἐκεῖνο τὸ βράδυ, καὶ τὴ μητέρα του.

Ἄλλὰ ἦταν νύχτα, ὅλοι κοιμόνταν καὶ κανένας δὲν τοῦ ἀποκρινόταν. Ὁ ἄνθρωπος συνέχιζε τὸ δρόμο του. Στὸ τέλος εἶδε μακριὰ ἕνα φῶς. Κίνησε κατὰ κεῖ καὶ ὅταν ἔφτασε, εἶδε πὼς ἦταν μιὰ μεγάλη φωτιά κι ὀλόγυρά της ἦταν ξαπλωμένο ἕνα κοπάδι ἄσπρα πρόβατα. Τὸ κοπάδι τὸ φύλαγε ἕνας γερο - βοσκός. Στὰ πόδια τοῦ βοσκοῦ ἦταν ξαπλωμένα τρία μεγάλα σκυλιά.

Μόλις ὁ ἄνθρωπος πλησίασε, τὰ τρία σκυλιά ξύπνησαν κι ἀνοιξαν τὰ μεγάλα τους στόματα νὰ γαβγίσουν. Μὰ δὲν μπόρεσαν νὰ βγάλουν οὔτε τὴν παραμικρὴ φωνή.

Ὁ ἄνθρωπος εἶδε πὼς ἀνασηκώθηκαν οἱ τρίχες τῶν σκυλιῶν, πὼς γυάλισαν τ' ἄσπρα τους δόντια καὶ πὼς χύθηκαν καταπάνω του. Τὸ ἕνα σκυλὶ τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ πόδι, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸ τρίτο κρεμάστηκε ἀπὸ τὸ λαιμό του. Ἄλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ κάμουν μὲ τὰ δόντια τους κανένα κακὸ καὶ παραμέρισαν. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔκανε νὰ πλησιάσῃ τὴ φωτιά. Μὰ τὰ πρόβατα ἦταν στριμωγμένα τὸ ἕνα δίπλα στὸ ἄλλο τόσο κοντά, πού δὲν μπορούσε νὰ περάσῃ ἀνάμεσά τους. Ἀναγκάστηκε τότε νὰ πατήσῃ πάνω τους. Μὰ κανένα ἀπὸ τὰ πρόβατα οὔτε ξύπνησε οὔτε κουνήθηκε.

2. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε κοντὰ στὴ φωτιά, ὁ βοσκὸς σήκωσε τὸ κεφάλι. Ἦταν ἕνας γέρος κατσούφης, πάντα ἀπότομος καὶ σκληρὸς σὲ ὅλους. Ὄταν εἶδε τὸν ἄγνωστο πού πλησίαζε, σήκωσε τὸ μακρὸ καὶ μυτερὸ στὴν ἄκρη ραβδί

του και τὸ πέταξε πάνω του μ' ὄρμη. Μὰ τὸ ραβδί λοξοδρόμησε κι ἔπεσε μὲ πολὺν κρότο στὴ γῆ, χωρὶς νὰ βλάψῃ τὸν ἄγνωστο.

Τότε ὁ ἄγνωστος πλησίασε τὸ βοσκὸ και τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ζεστάνῃ τὸ νεογέννητο και τῆ μητέρα του.

— Βοήθησέ με, φίλε μου, τοῦ λέει. Δῶσε μου λίγη φωτιά. Θὰ ξεπαγιάσουν κι οἱ δυό τους ἀπὸ τὸ κρύο.

Ὁ βοσκὸς θέλησε νὰ τοῦ ἀρνηθῆ. Θυμήθηκε ὅμως πὼς τὰ σκυλιὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν δαγκώσουν, τὰ πρόβατα δὲν τὸν φοβήθηκαν και δὲ σκορπίστηκαν και τὸ ραβδί του δὲν τὸν πέτυχε. Καὶ δείλιασε. Καὶ δὲν τόλμησε ν' ἀρνηθῆ στὸν ἄγνωστο αὐτὸ πού τοῦ ζήτησε.

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις, τοῦ λέει.

Ἄλλὰ ἡ φωτιά εἶχε χωνέψει πιά και δὲν εἶχε ἀπομείνει κανένα μακρὸ ξύλο ἢ κλαδί. Ἦταν ἓνας σωρὸς ἀπὸ ἀναμμένα κάρβουνα. Κι ὁ ἄγνωστος δὲν εἶχε οὔτε φτυάρι οὔτε τίποτε ἄλλο, γιὰ νὰ τὰ βάλῃ μέσα και νὰ τὰ πάῃ ἐκεῖ πού ἤθελε. Ὁ βοσκὸς τὸ εἶδε αὐτὸ και ξαναεἶπε :

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις . . .

Και χαιρόταν στὴ σκέψη, πὼς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ πάρῃ φωτιά.

Ἄλλὰ ὁ ἄγνωστος ἔσκυψε, ξεχώρισε μὲ τὸ χέρι του τὰ κάρβουνα ἀπὸ τὴ στάχτη, ἀνασήκωσε τὴν ἄκρη τοῦ φορέματός του, πῆρε ὅσα κάρβουνα χρειαζόταν και τὰ ἔβαλε ἐκεῖ. Καὶ τὰ κάρβουνα μῆτε τὰ χέρια του ἔκαψαν, ὅταν τὰ ἔπιασε, μῆτε τὸ φόρεμά του. Τὰ πῆρε και κίνησε νὰ φύγῃ, σὰ νὰ μὴν κρατοῦσε ἀναμμένα κάρβουνα, ἀλλὰ μῆλα ἢ καρύδια.

Ὅταν τὰ εἶδε αὐτὰ ὁ βοσκὸς, ἀπόρησε :

— «Μὰ τί νύχτα εἶναι αὐτὴ, πού τὰ σκυλιὰ δὲ δαγκώνουν,

τά πρόβατα δὲν τρομάζουν, τὸ ραβδί δὲ χτυπάει καὶ τὰ κάρβουνα δὲν καΐνε;»

Σταμάτησε τὸν ἄγνωστο καὶ τὸν ρώτησε :

— Τί νύχτα εἶναι ἢ σημερινή; Καὶ γιατί ὅλα ἔχουν τόση καλοσύνη γιὰ σένα;

— "Ἄν δὲν τὸ βλέπης μόνος σου, δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω, ἀποκρίθηκε ὁ ἄγνωστος κι ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του.

3. Ὁ βοσκὸς ἀποφάσισε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ μάθῃ τί σημαίνουν ὅλα αὐτά. Τὸν πῆρε ἀπὸ πίσω, ὥσπου ὁ ἄγνωστος ἔφτασε στὸ σπίτι του. Κι εἶδε τότε ὁ βοσκὸς πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶχε μήτε καλύβια κι ἢ γυναίκα καὶ τὸ βρέφος ἦταν ξαπλωμένοι μέσα σὲ μιὰ σπηλιά, πού δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο ἀπὸ γυμνὰ βράγια. Καὶ σκέφτηκε τότε ὁ βοσκὸς πῶς τὸ φτωχό, τ' ἀθῶο βρέφος, κινδύνευε ἀπὸ τὸ κρύο μέσα στῆ σπηλιά καί, μ' ὅλο πού ἢ καρδιά του ἦταν σκληρή, λυπήθηκε τὸ βρέφος κι ἀποφάσισε νὰ τὸ βοηθήσῃ.

"Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ σακούλι του μιὰ ὀλόασπρη μαλακὴ προβιά καὶ τὴν ἔδωσε στὸν ἄγνωστο νὰ τὴ στρώσῃ κάτω ἀπ' τὸ παιδάκι. Καὶ τῆ στιγμὴ ἐκείνη πού αὐτὸς ὁ σκληρόκαρδος καὶ βάνουσος ἄνθρωπος ἔνιωσε συμπόνια γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀνοιξαν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του κι εἶδε αὐτά πού δὲν μπορούσε νὰ δῆ κι ἄκουσε ἐκεῖνα πού πρὶν δὲν μπορούσε ν' ἀκούσῃ.

Εἶδε πῶς ὀλόγουρα ἦταν ἄγγελοι μὲ ἀσημένια φτερά καὶ πῶς στὰ χέρια τους κρατοῦσαν ἄρπες κι ἄκουσε πού ἔψελναν ὅτι τῆ νύχτα ἐκείνη γεννήθηκε ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου.

«Θρύλοι γιὰ τὸ Χριστό»

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀνάγνωστικό Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ

Μετ. Αἰζας Κοντογιάννη

22. ΕΙΔΑ ΧΤΕΣ ΒΡΑΔΥ

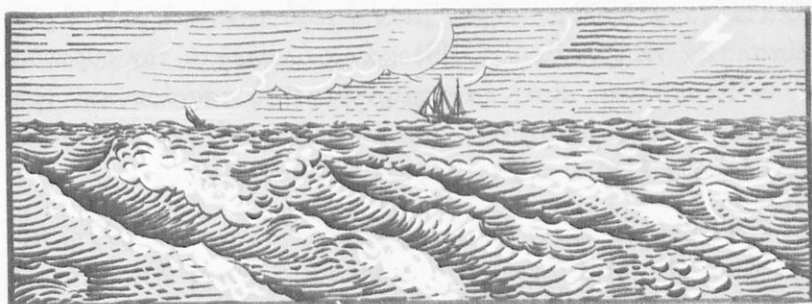
Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τὸ γεννημένο μας Χριστό.
Τὰ βόδια πάνω του φυσούσαν
ὄλο τὸ χνώτο τους ζεστό.

Τὸ μέτωπό του ἦταν σὰν ἥλιος
καὶ μέσα ἡ φάτνη ἡ φτωχικὴ
ἀστραφτε πιδὸ καλὰ ἀπὸ μέρα
μὲ κάποια λάμψη μαγικῆ.

Βοσκοὶ πολλοὶ καὶ βοσκοποῦλες
τὸν προσκυνούσαν ταπεινά,
ξανθόμαλλοι ἄγγελοι στεκόνταν
κι ἔψελναν γύρω του «Ὡσαννά!»

Στὰ πόδια του ἔσκυβαν οἱ Μάγοι
κι ἔμοιαζε τ' ἄστρο ἀπὸ ψηλὰ
πὼς θὰ καθίση σὰν κορόνα
στῆς Παναγίας τὰ μαλλιά.

Τέλος Ἄγας



23. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

—“Όση γαλήνη κι ἂν κάνη, ὅση καλοκαιρία κι ἂν ὑπάρχει, πάντα στὶς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θὰ δῆτε ἐδῶ τὴ θάλασσα νὰ φουσκώνει, ν’ ἀφρίζη χωρὶς βοή κι ἀντάρα καὶ νὰ γεμίζη ἄσπρα κύματα, λέτε κι εἶναι κοπάδια πρόβατα, πού βόσκουν σὲ λιβάδι. Καὶ πάλι σιγὰ σιγὰ τὰ κύματα σβήνουν καὶ χάνονται στὰ βάθη τοῦ πελάγου . . .

Ἔτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα -Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μὲ τὰ ροζιάρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια του τσιγάρο. Κι ἐξακολούθησε :

—Καὶ μὴ θαρρεῖτε πὼς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, πού βουίζουν ἐδῶ . . . Εἶναι ὁ βοσκός, πού σαλαγάει τὰ πρόβατα πάνω κάτω στὸ περιγιαλί . . . Ἐμεῖς τὸ ξέρομε πάππου πρὸς πάππου καὶ τὸ εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας . . .

Ἀπίθωσε τὸ τσιγάρο στὸ πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ἔπου σπιθοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, καὶ σταυροκοπήθηκε μ’ εὐλάβεια. Τὸ πρόσωπό του, πού τὸ εἶχαν ψήσει ἢ ἄρμη, τὸ λιοπύρι καὶ τὰ ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μὲ μιὰν ἐνατένιση κάποιας ὀπτασίας. Καὶ τὰ μάτια του, πού τὰ σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πῆραν μιὰν ἡμερότητα καὶ μιὰν ἀγαλλίαση, σὰ νὰ ἔβλεπαν στὰ Θεοφάνια ὀλόανοιχτο τὸν οὐρανὸν...

— Ἔτσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τὸ τσιγάρο καὶ τραβώντας βαθιὲς ρουφηξιές... Μοῦ τὰ ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνα δίπλα τῆς κι ἄρχιζε τὴν ἱστορία :

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ χάλασμα στὴν πέρα ράχη, πάνω ἀπὸ τῆς Μπίγλαινας τὸ λιοστάσι ; Ἐκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μὲ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλλιγκα τοῦ τόπου... Γιατὶ τότε δὲν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδὲ λιοστάσια μηδὲ χωριό... Ἐρχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μὲ Ἀλγερίνους καὶ σκότωναν τὰ παλικάρια κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτὸ καὶ τὸ χωριὸ ἦταν ψηλὰ στὴν Παλιοχώρα κι εἶχε βίγλες, πού φύλαγαν κι ἔδιναν εἶδηση.

Κι ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στὸ γιαιλό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγη φύγη... Ἄκουες θρῆνο τὰ παιδιὰ καὶ χάρχαλο τὰ πράματα. Κι ἔτρεχαν νὰ κρυφτοῦν στὸ φρούριο... Ἄς εἶναι...

Ποὺ λές, σ' ἐκεῖνο τὸ χάλασμα, πάνω στὴν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καὶ μυριάδες γίδια », πού λέει τὸ τραγούδι... Μὰ ἦταν ἄνθρωπος σκληρὸς κι ἀπόνετος καὶ δὲν ἔκανε καλὸ σὲ ἄνθρωπο.

Μιὰ βραδιά, πού λές, μιὰ παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καὶ χτύπησε τὴ θύρα του. Οἱ σκύλοι, πού ἔσκιζαν ἄνθρωπο, οὔτε ἔσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καὶ συμμαζεύτηκαν στὰ πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιὸς εἶναι αὐτοῦ ; ξεφώνισε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιὸς εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα ;

— Ἄν εἶσαι χριστιανός, ἀνοιξε, ἀποκρίθηκε μιὰ φωνή. Μ' ἔπιασε ἡ νύχτα καὶ τὸ κρῦο καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάω.

Χιονίζε κιόλας, ξέχασα νὰ σᾶς τὸ πῶ.

— Τράβα τὸ δρόμο σου κι ἐδῶ δὲν εἶναι χάνι, ξεφώνισε ὁ Χριστόγιωργας καὶ χούγιαξε τὰ σκυλιά.

Μὰ ἐκεῖνα δὲν κουνήθηκαν.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ποῦ γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστὰ ἡ φωνή, ἀνοιξε, δὲ βαστῶ πιά...

Μὰ ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀνοίξη!

— Σύρε στὸ δρόμο σου, ξαναεἶπε ἀγριεμένα.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

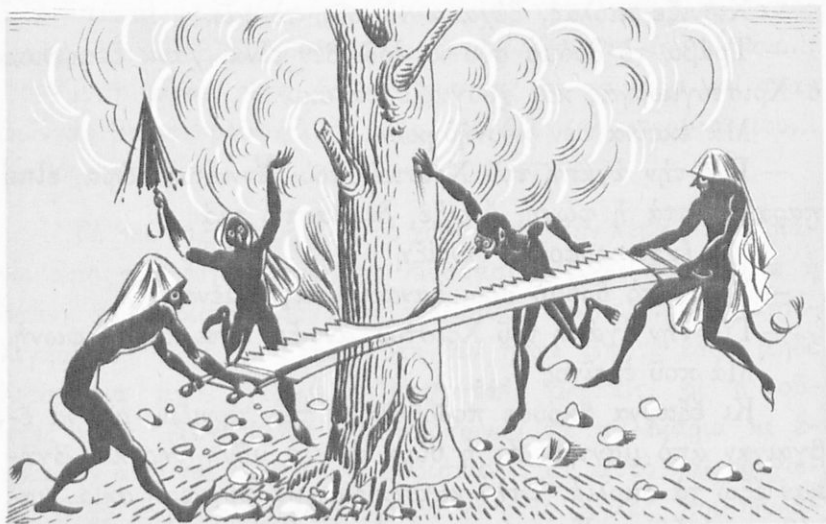
Μὰ ποῦ ἐκεῖνος!...

Κι ἔξαφνα ἄκουσε ποδοβολητὸ τῶν ἀρνιῶν, σὰ νὰ ἐβγαίνουν ἀπὸ μαντρί. Κι ἡ θύρα ἀνοιξε μόνη της καὶ βγήκαν ἔξω τὰ σκυλιά. Στὴν κατηφοριά, σὰ φεγγερὴ σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Καὶ πίσω του ἀκολουθοῦσαν τὰ πρόβατα... Μπροστὰ ὁ ξένος καὶ πίσω αὐτὰ καὶ παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

“Ὅταν ὁ ξένος ἔφτασε στὴ θάλασσα, ἄρχισε νὰ περπατᾶ πάνω στὰ κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἕνα - ἕνα τὰ πρόβατα. Καὶ γέμιζε ἡ θάλασσα ἀπὸ πρόβατα, ποῦ ὀλοένα ξεμάκραιναν, ἀκολουθώντας τὴ φωτερὴ σκιά, ὥσπου χάθηκαν στὰ βάθη τοῦ πελάγου.

Καὶ χάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Καὶ ρήμαξε ἡ στάνη του. Καὶ μόνο κάθε χρονιά τὴν παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, τὰ μεσάνυχτα, πηγαινοέρχεται στὸ γυαλὸ καὶ σαλαγᾶ τὰ πρόβατα, ποῦ ἀκολουθοῦν τὸ Χριστό. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ἦταν ποῦ εἶχε ἔρθει, γιὰ νὰ τὸν σώση ἢ νὰ τὸν τιμωρήση.

Κι ὁ μπαρμπα - Ἡλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.



24. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΩΔΕΚΗΜΕΡΟ

1. 'Ο στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴ γῆ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο δέντρο, σὰ στύλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴ γῆ. "Ἐτσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, ποὺ βαστάει τὴ γῆ, γιατί θέλουν νὰ τὴ δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρὰ τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου κι ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

—"Αιντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσωμε λίγο πάνω στὴ γῆ, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτὲς ἡμέρες ποὺ ἤρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμὸ μας τὸ ἀποκόβομε.

"Ἐρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμὸ τους ὁμως

βρίσκουν τὸ δέντρο νὰ ἔχη θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Εὐτυχῶς ποὺ εἶναι κουτούτσικοι οἱ καλικάντζαροι, γιὰ τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τὰ ἴδια κάνουν καὶ πάντα τὰ ἴδια παθαίνουν μὲ τοῦτο τὸ θεόρατο δέντρο, ποὺ κρατᾶει τὴ γῆ ὀλόκληρη μὲ τὰ χωριά της καὶ μὲ τὶς πολιτεῖες της.

2. Ὁ μυλωνάς κι ὁ καλικάντζαρος

Μιά φορὰ ἓνας μυλωνάς εἶχε ὠραία φωτιά μὲ κάρβουνα στὸ μύλο του καὶ ἔψηνε μιὰ σούβλα κρέας. Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα του, βλέπει στὴν ἄλλη μεριά ἓναν καλικάντζαρο καὶ γύριζε μιὰ σούβλα μὲ βατράχους! Δὲν τοῦ μίλησε διόλου. Ὅστερα ἀπὸ λίγο τὸν ρωτᾷ ὁ καλικάντζαρος πῶς τὸν λένε.

— Ἐαυτὸ μὲ λένε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ μυλωνάς.

Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴ σούβλα καὶ τὸ κρέας ἦταν ροδοκόκκινο καὶ μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τὴ δική του σούβλα μὲ τοὺς βατράχους πάνω στὸ κρέας.

Πάτ! δὲν ἀργεῖ ὁ μυλωνάς καὶ τοῦ φέρνει μιὰ μ' ἓνα ἀναμμένο δαυλὶ καί, καθὼς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός, τὸν κατάκαψε!

Φωνές καὶ κακὸ ὁ καλικάντζαρος.

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατί μ' ἔκαψαν!

— Βρέ, ποιὸς σ' ἔκαψε; τοῦ λένε οἱ ἄλλοι καλικάντζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ὁ Ἐαυτὸς μ' ἔκαψε, τοὺς λέει ἐκεῖνος ἀπὸ μέσα.

— Ἀμ' σὰν κἀηκες ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου, τί σκούζεις;

Κι ἔτσι τὴν ἔπαθε ὁ καλὸς σου ὁ καλικάντζαρος, γιατί ὁ μυλωνάς φάνηκε ἐξυπνότερός του.

Ἐκλογή Κ. Ρωμαίου

25. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στὸ τραπέζι μας ἀπόψε,
 γιὰ τὴ χαρὰ νὰ κάμουμε μιὰ θέση.
 Τὴν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
 νὰ ἰδοῦμε τὸ φλουρὶ σὲ ποιὸν θὰ πέση.

Κι ἄς μένη ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἄς μένη,
 κι ἡ σόμπα μας ἄς καίη ἐκεῖ στὸ πλάι.
 Ἀπόψε μὲ τὴν κάπα χιονισμένη
 θὰ ῥθῆ κι ὁ Ἄι - Βασίλης γιὰ νὰ φάη.

Στέλιος Σπεράντσας



26. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τὸ πανὶ στὴν πλώρη. Οἱ ναῦ-
τες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς διηγηθῆ καμιὰ ἱστο-
ρία. ‘Ο γερο - Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ἄρχισε :

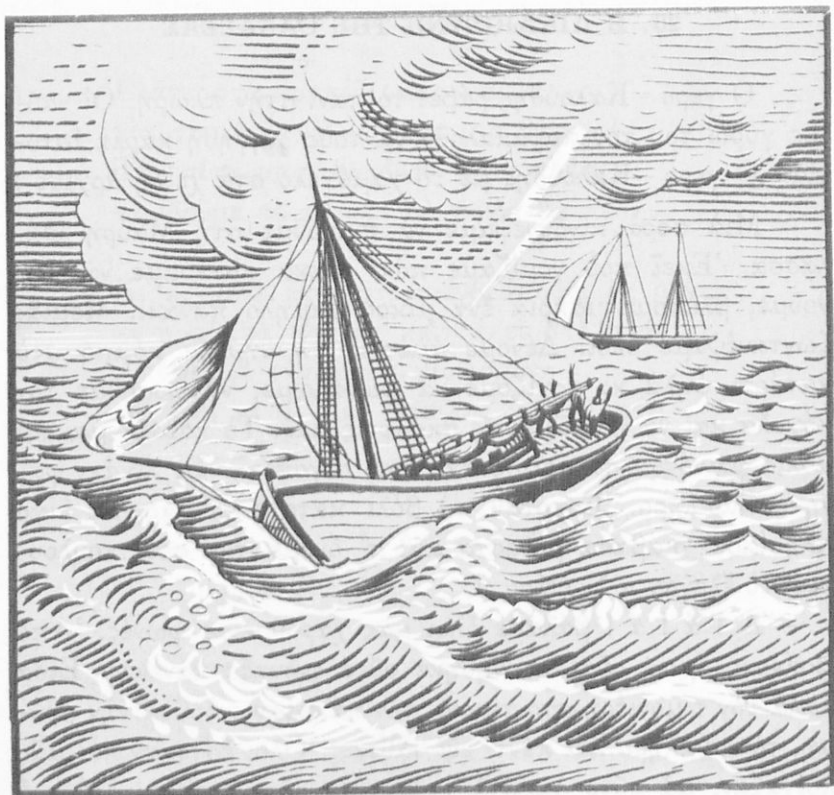
— Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θά-
λασσα. Ἐκεῖ πὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σω-
θοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μερμιᾶς
ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ
κατάρτι ψηλὰ κι ἀρχίζομε νὰ φωνάζομε, νὰ φυσοῦμε τὸν
κόχυλα καὶ νὰ κουνᾶμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ
μόλις φαινόταν σὰ χελιδονάκι, πὺ σιγοπετᾶ. Σὲ λιγάκι φά-
νηκε ὀλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι καταπάνω μας. Σὲ λίγο
πλησίασε· διάβασα μάλιστα καὶ τ’ ὄνομά του στὶς κουλοῦ-
ρες· τὸ ἔλεξαν « Σωτήρα ».

— Ἄ ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἀπὸ
ἐκείνους ὅμως οὔτε κουνήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα
καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὀρθὸ στὴν πρύ-
μη, τὸ ναύκληρο καὶ πέντ’ ἔξι ναῦτες. “Ολοι ἔστεκαν καὶ μᾶς
κοίταζαν, μὰ οὔτε σκονιὰ ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνο ὁ
σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρός, κατάμαυρος, μὲ κε-
φᾶλι ὀλοστρόγγυλο σὰν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς
ἔστειλε τὸ ἄγριό του γάβγισμα.

Ἐστόσο τὸ καράβι ἤρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας,
δεκαπέντε ὀργιές μακριὰ. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο
νὰ γυρίζη στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ κα-
ράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε
μας !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε, ὁ ἓνας ἔκλεισε
τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν



ταραχή τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούσθηκε
μιὰ φωνή, σὰ νὰ τὴν ἔστειλε ὁ ἴδιος ὁ Χάρος :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ !... Στὴν ἄλλη ζωὴ !...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος
ἤθελε νὰ παίξει μὲ τὴ θέση μας κι ἄρχισα νὰ θυμῶνα
περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρὴ του
πράξη. Ὁ « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκραινε. Βάζομε πάλι
τις ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε ! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! Βοήθεια !...
Πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ κρατήσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Κι ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δυνατὴ :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!... Στὴν ἄλλη ζωὴ!...

Ἔμεινε ὅπου βρέθηκε καθένας γιὰ πολλὴ ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στὶς ἀντλίες. Μὴ χάνετε καιρό ! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἄντλήσαμε καμιὰ ὥρα, ἔπειτα ἓνας ἓνας ἀφήσαμε τὶς ἀντλίες. Πλάκωσε ὡστόσο ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα ! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζει. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι, πού νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαζε τὸ σκυλί κι ἡ ἀντλία στὴν πρύμη ἐβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴ θρηνητικὴ τῆς φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες πού τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε. Ἔνας κι ἓνας ! Τέτοιοι δὲ βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!...

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάνουμε ; τοῦ λέει ἓνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε!... Νὰ παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος ; Πιάσ' τον ἀπ' τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρη ; Νὰ σὲ πάρη παλικαρία. Ὅχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῆς.

— Μὰ δὲ βλέπεις πού χάσκει τὸ κύμα νὰ μᾶς καταπιῆ ;

— Ὡσπου νὰ μὲ καταπιῆ ἐκεῖνο, τὸ ρουφᾶω ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος γύρευε νὰ μᾶς κεντήση τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιὸς μποροῦσε νὰ κουνηθῆ ; Τὸ χιόνι ἦταν ὡς ἓνα πήχη στὸ κατάστρωμα. Σχιονιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

Ἔτσι ἤμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή :

— Ἐ ! ἀπὸ τὸ καράβι!...

Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ « Σωτήρα » ; Δόξα νὰ 'χη ὁ

Θεός, δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπὸ τὴ γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετὰν Καρέλη, πού μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ρούχα, πού εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσαί μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν στὰ ζεστὰ στρώματα.

Φτάσαμε τὴν ἄλλη μέρα στὴν Πόλη κι ἀπὸ ἐκεῖ κατεβήκαμε στὴ Δῆλο μὲ φοβερὸ χιονιά. Ἐβδομήντα καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σχοινιά νόμισα πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνὸ δάσος χειμῶνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη, καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο νὰ τρέχει στὴν πλώρη καὶ νὰ φωνάζει. Κοιτάζω καλά· τὸ καταραμένο καράβι, ὁ « Σωτήρας », ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νὰ πού ὁ Θεός δὲ μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη κι ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, σκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς σὲ μυρμηγκοφωλιὰ τὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σχοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ἔλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρὸς καὶ καθέννας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντιμετώπιση ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια, σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρὸς. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μ' ἄγριες φωνές καὶ φτεροκοπήματα κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιὰ κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνές ἀντηχοῦσαν καὶ γαβγίσματα. Ἀπὸ ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυ-

λεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σὰν πούπουλα καὶ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί ! Μιὰ μαούνα σμυρναϊκὴ, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὀλότελα. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους κι ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποῖο νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἤμασταν στὴν ἄκρη κι εὐκόλα, ἀφοῦ ρίξαμε τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὴ Μικρὴ Δῆλο.

“Ὀλὴ τὴ νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποῦ ἔγινε. Ἄλλα καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνὰ ἀπὸ ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τὴν μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως φλόκους. Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας πίσω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τὸν ρωτῶ.

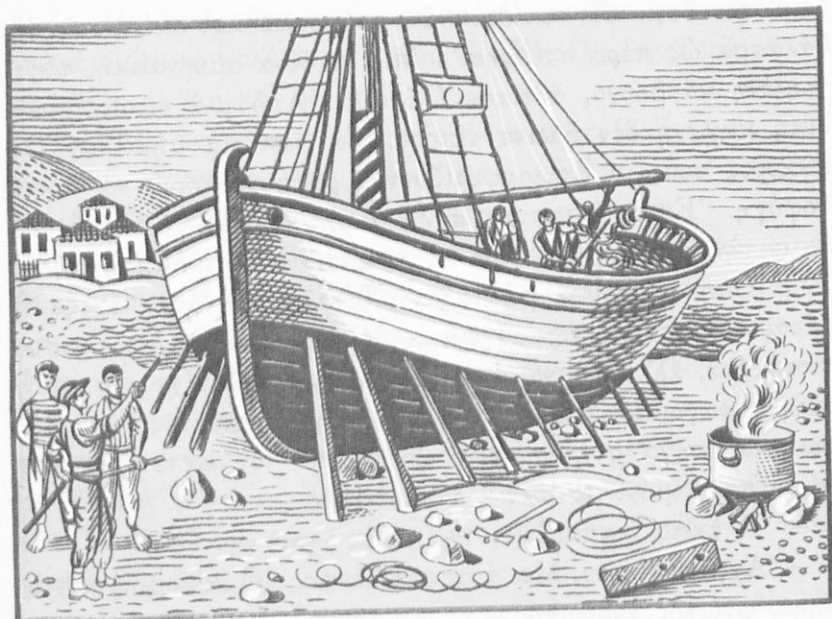
— Ἄχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. Ὁ κακομοίρης χάθηκε, φτωχὸς ἄνθρωπος.

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸ « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τὸ κόκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο κι ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζῃ τὰ ναυάγια, σὰ νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, φτωχὸς ἄνθρωπος ! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι..., ξαναεἶπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης. Μὰ νὰ ξέρετε, ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της.

“Ὑστερα σώπασε. Κι οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσουν.



27. ΤΟ ΡΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μιὰ ὠραία μέρα.

Ὁ καπετὰν Μαλάμος βαπτίζει σήμερα τὸ μπρίκι του κι ἔχει καλεσμένο ὅλο τὸ νησί.

Τὸ Ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανάς, καθὼς τὸ λένε στὸ νησί — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. Ὁ ἀέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἀρμη τοῦ νεροῦ, τὴ μυρωδιά τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιῶν . . .

Ὅλα τοῦ ναυτόκοσμου τὰ σύνεργα, οἱ ἀπλοὶ πόθοι κι οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στὴν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στὰ σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τὰ παιδιά, τὰ ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τὰ καμαρώνουν καὶ τοὺς μιλοῦν πολλές φορές· λένε τὴν ἀξία



τους, λογαριάζουν τή γοργάδα τους, συμβουλεύουν τόν πρωτομάστορα για τò καθετί.

Τò μπρίκι τοῦ καπετάν Μαλάμου πάνω στή σκάρα του, με τήν πλώρη σπαθωτή, στεφανοζωμένη τήν πρύμη, με τὰ μποντίλια του ἀπλωτὰ ζερβόδεξα, μοιάζει σαρανταποδαρούσα κοιμάμενη στήν ἀμμουδιά.

Ὁλογάλαξη ἡ θάλασσα ἀστράφτει καί παιγνιδίζει καί φτάνει γλῶσσες γλωσσίτσες στὰ πόδια τοῦ καραβιοῦ, τò ραντίζει με τὸν ἀφρό της καί τοῦ κελαηδεῖ μυστικά, σὰ νὰ τοῦ λέη :

— "Ἐλα ! "Ἐλα, νὰ σέ πλαγιάσω στὸν κόρφο μου. Τί κάθεται ἄψυχο ξύλο καί βάρυπνο ; Δέ βαρέθηκες τή νάρκη τοῦ δάσους καί τήν ἀβουλη ζωή ; Ντροπή σου ! "Ἐβγα νὰ παλέψης με τὸ κύμα ! " Ὁρμησε στηθάτο νὰ κουρελιάσῃς τὸν

άνεμο ! "Έλα νά γίνης ζήλια τῆς φάλαινας, σύντροφος στό δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαυση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου σου. "Έλα, χρυσό μου, ἔλα !

Κι ἐκεῖνο τὸ ἄπραγο, σὰ νὰ νιώθη τὰ λόγια της, ἀρχίζει καὶ τριζοβολᾶ, ἔτοιμο ν' ἀφήσῃ τὸ κλινάρι του.

Ὁ καπετὰν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατὺ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὸ βιολὶ καὶ τὸ λαγοῦτο λαλαγοῦν τὴ χαρὰ καὶ τῶν δύο τους στὰ τετραπέρατα.

Ὁ παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τὴν εὐχὴ στό πλεούμενο.

Ὁ πρωτομάστορας ἀρχίζει τὰ προστάγματα :

— Φόρα τὸ πρυμιὸ ποντίλι !

— Φόρα τὸ πλόριω !

— Φόρα σκόντρα καὶ σκαρί !

"Ένα μετὰ τὸ ἄλλο φεύγουν τὰ στηρίγματα ἀπὸ τὴ σκάρα καὶ τὸ μπρίκι ἀρχίζει νὰ τραμπαλίζεται, μουνδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ καθισιό, ἄτολμο ἀκόμη στὴ νέα του ζωὴ. Τὰ παιδιὰ, ποὺ εἶναι ἀνεβασμένα στὸ κατάστρωμα, τρέχουν ἀπὸ τὴν πρύμη στὴν πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρὸ, μαζὶ ὅλα, μὲ τὴν κούφια ποδοβολὴ κοπαδιοῦ...

— Γιούργια, κράζει τότε ὁ πρωτομάστορας.

Καὶ μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, στενάζει τὸ πλοῖο καὶ γλιστρᾶ στὰ νερὰ σὰν πάπια, μαζὶ μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετὰν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καὶ τὸ καρφὶ του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τὸ ἀντρόγυνο μὲ θάλασσα.

28. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

- Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
Σὲ μάχεται ἢ θάλασσα, δὲν τὴ φοβᾶσαι ;
Ἄνεμοι σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό,
ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή.
Θὰ φέξουνε φάροι πολλοὶ νὰ περάσω.
Βοριάδες, νοτιάδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φτάσω
μὲ πρύμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.
- Κι οἱ κάβοι ἂν σοῦ στήσουν τὴ νύχτα καρτέρι ;
Ἄπάνω σου ἂν πέση τὸ κύμα θεριὸ
καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Ψηλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία·
ὄρθος ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία.

« Τὰ χελιδόνια »

Ζαχαρίας Παπαγιωάννου



29. ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΚΑΙ ΙΚΑΡΟΣ

1. Κοντά στο Ἡράκλειο τῆς Κρήτης βρίσκονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ. Ἐκεῖ ἦταν τὸ παλάτι τοῦ μεγάλου Μίνωα. Σήμερα, βέβαια, τὸ παλάτι εἶναι πολὺ χαλασμένο. Κανένα κτίσμα δὲν ἔχει τὴ στέγη του καὶ λίγοι τοῖχοι μένουν ὄρθιοι. Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἀπὸ τὸ λίγο ποὺ διατηρεῖται, μπορεῖ κανένας νὰ φανταστῇ πόσο μεγάλο καὶ πλούσιο ἦταν τότε τὸ παλάτι. Ἦταν διώροφο κι εἶχε πολλὰ ὑπόγεια. Λένε πῶς αὐτὰ ἦταν ὁ περίφημος λαβύρινθος, ὅπου ζοῦσε ὁ Μινώταυρος τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο τέρας μὲ κεφάλι ταύρου.

Τὰ σχέδια τοῦ παλατιοῦ τὰ εἶχε κάμει ὁ Δαίδαλος ὁ Ἀθηναῖος. Ἀλλὰ ὅταν τὸ παλάτι τελείωσε, ὁ Μίνωας δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸ Δαίδαλο νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Τὸν κράτησε ἐκεῖ, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ κι ἄλλα ὠραῖα οἰκοδομήματα, κι ἔδωσε ἐντολὴ νὰ φρουροῦν καλὰ τὶς ἀκτές, νὰ μὴ φύγῃ.

2. Ὁ Δαίδαλος ὅμως ποθοῦσε τὴν ἐλευθερία του καὶ μέρα νύχτα δούλευε, γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν Ἀθήνα.

Μιὰ μέρα φώναξε τὸ γιό του τὸν Ἴκαρο, στὸ ἐργαστήριό του καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ τελευταῖο ἔργο του, τὴν τελευταία του ἐφεύρεση. Ἦταν δυὸ μεγάλα ζευγάρια φτερά σὰν τῶν πουλιῶν.

— Τὰ βλέπεις ; τοῦ εἶπε. Αὐτὰ θὰ μᾶς πᾶνε πίσω στὴν πατρίδα.

Τοῦ φόρεσε τὸ ἓνα ζευγάρι κι ἐνῶ τοῦ τὸ στερέωνε στοὺς ὤμους μὲ κερί, τοῦ μάθαινε πῶς νὰ μεταχειρίζεται τὰ φτερά του.

— Ν' ἀνεβαίνης μὲ τὸν ἄνεμο καὶ νὰ κατεβαίνης μὲ τὸν ἄνεμο, σὰν τὰ πουλιά, τοῦ ἔλεγε, καὶ μὴν πηγαίνης πολὺ ψηλά, γιατί θὰ σοῦ λιώσῃ ὁ ἥλιος τὸ κερί, οὔτε πολὺ χα-

μηλιά, γιατί ό άφρός τής θάλασσας θά σοῦ βρέξη τά φτερά. Πέτα ήσυχα καί ταχτικά σάν τήν άγριόπαπια. Πήγαινε τώρα καί νά θυμάσαι τά λόγια μου. Έγώ έρχομαι πίσω σου...

3. Γρήγορα γρήγορα πέταξε ό Ίκαρος κι ανέβηκε ψηλά στόν οὐρανό.

— Έγίναμε σάν τά πουλιά ! φώναζε τοῦ πατέρα του, πού άκολουθοῦσε πιό άργά. "Ό,τι θέλομε κάνομε.

— "Ήσυχα καί ταχτικά, συμβούλευε ό πατέρας. Μά ό Ίκαρος μόνο πού γελοῦσε. Παίζοντας άνεβοκατέβαινε στόν άέρα καί φώναζε :

— Για δές τή θάλασσα πῶς άγριεύει κι άφρίζει ! Ζηλεύει τά φτερά μας !

Κατέβαινε χαμηλά ως τά κύματα κι έπειτα σάν άστραπή πετιόταν πάλι έπάνω γελώντας.

— Ό κόσμος εἶναι δικός μας ! φώναζε τοῦ πατέρα του.

Μά ό Δαίδαλος άνήσυχος τόν παρακολουθοῦσε άδιάκοπα μέ τό βλέμμα του. Ξαφνικά έβγαλε μιá φωνή :

— Ίκαρε, γύρνα πίσω !

Τόν είδε πού ανέβαινε σάν άιτός ως τόν ήλιο καί τρόμος τόν έπιασε. Μέ καρδιοχτύπι, άλλά καί μέ κρυφή περηφάνια, κοίταζε τό γιό του, πού έλο ανέβαινε καί ψηλότερα, μά κάτι τοῦ έσφιγγε τήν καρδιά καί τοῦ προμηνοῦσε κακό.

— Τί τρέλα ! σκεφτόταν.

Ό Ίκαρος έλο καί μίκραινε, μόλις φαινόταν τώρα, σάν μαύρη κουκκίδα στο κοκκινόχρυσο φῶς τοῦ ήλιου.

Ξαφνικά όμως άρχισε νά χαμηλώνη καί νά μεγαλώνη στα μάτια τοῦ πατέρα. Κι έλο μεγάλωνε, μεγάλωνε...

Ό Δαίδαλος έβγαλε μιá φωνή φρίκης !

Τά φτερά, ξεκολλημένα από τούς ώμους, κρέμονταν άχρηστα στα χέρια τοῦ Ίκαρου, πού τώρα γκρεμιζόταν βα-

ρὺς σὰν πέτρα. Ὁρμησε ὁ Δαίδαλος νὰ τὸν πιάσῃ, μὰ δὲν πρόφτασε. Ὁ Ἴκαρος ἔπεσε στὰ κύματα, ποὺ τὸν σκέπασαν ...

4. Ὁρες πολλὲς πετοῦσε ὁ Δαίδαλος γύρω γύρω, ἐπάνω ἀπὸ τὰ νερά, ζητώντας τὸ σῶμα τοῦ γιοῦ του. Ἀλλὰ ἄδικα. Τέλος ἔφυγε μακριά. Ἄλλοι λένε πὼς πῆγε στὴν Κύμη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κι ἄλλοι στὴ Σικελία, ὅπου καὶ πέθανε.

Ἀργότερα οἱ Ὠκεανίδες, οἱ νεράιδες τῆς θάλασσας, πῆραν τὸ σῶμα τοῦ Ἴκαρου ἀπὸ τὰ βᾶθη, τὸ ἔφεραν ἐπάνω στὰ κύματα καὶ τὸ ἄφησαν κάπου, στὴν ἀμμουδερὴ παραλία ἐνὸς νησιοῦ. Ἐκεῖ τὸ βρῆκε ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸ ἔθαψε σ' ἓναν ἐρημικὸ τάφο. Ἡ θάλασσα, ὅπου ἔπεσε ὁ Ἴκαρος, ὀνομάστηκε «Ἰκάριον πέλαγος» καὶ τὸ νησί, ὅπου θάφτηκε, Ἰκαρία.

«Κυψέλη»

Ἀλεξάνδρα Δέλτα

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολίνα, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

30. ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

1. Πυρκαγιά ! Πυρκαγιά !...

Μιά διαπεραστικὴ φωνή, γεμάτη τρόμο, ἀκούστηκε ἔξω στὸ δρόμο ἐκεῖνο τὸ χειμωνιάτικο βράδυ.

Ὁ Δημήτρης ἔγραφε τὴν ὥρα αὐτὴ τὰ μαθήματά του. Ὁ πατέρας του εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴ δουλειὰ καὶ διάβαζε τὴν ἐφημερίδα κι ἡ μητέρα στὴν κουζίνα ἐτοίμαζε τὸ δεῖπνο.

Μεμιαῖς πετάχτηκαν ὅλοι στὴ βεράντα καὶ τί νὰ δοῦν !

Φλόγες και σύννεφα μαύρου καπνοῦ ἔβγαιναν ἀπὸ ἓνα γειτονικό σπίτι.

— Πάω νὰ δῶ, εἶπε ὁ πατέρας. Μπορεῖ νὰ κινδυνεύουν ἄνθρωποι ...

Τὸν ἀκολούθησε κι ὁ Δημήτρης.

2. Μόλις βγῆκαν στὸ δρόμο, εἶδαν κι ἄλλους γείτονες, πού ἔτρεχαν ἐκεῖ. Τὸ σπίτι πού καιγόταν ἦταν ἓνα παλιό, διώροφο οἶκημα κι ἡ φωτιά, δυναμωμένη καὶ ἀπὸ τὸν ἀέρα, εἶχε προχωρήσει ἀρκετά. Πύρινες γλῶσσες ἔγλειφαν τοὺς τοίχους καὶ τὰ παράθυρα κι ὁ καπνὸς γέμιζε τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴ μυρουδιά τῶν καμένων ξύλων.

Τὸ πλῆθος, πού εἶχε συγκεντρωθῆ ἔμπροστὰ στὸ σπίτι, φώναζε δυνατὰ :

— Βοήθεια ! Βοήθεια ! Ποῦ εἶναι οἱ πυροσβέστες ;

Ἄλλὰ νά ! Ἡ Πυροσβεστικὴ Ὑπηρεσία εἶχε εἰδοποιηθῆ κι ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε τὸ οὐρλιαχτὸ τῶν σειρήνων. Τ' αὐτοκίνητα ἔφτασαν. Οἱ πυροσβέστες μὲ τὰ ἀστραφτερὰ κράνη πήδησαν ἀμέσως κάτω κι ἀπομάκρυναν τὸν κόσμο. Μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα στήριξαν τὶς σκάλες στὸς τοίχους καὶ μὲ μιὰ ἀντλία μὲ μακρὸ σωλήνα ἄρχισαν τὸ ἔργο τους.

Δυὸ ἀπ' αὐτοὺς ὄρμησαν στὸ ισόγειο, γιὰ νὰ βοηθήθῃσιν τοὺς ἐνοίκους, πού, σαστισμένοι ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ συμφορὰ, προσπαθοῦσαν νὰ σώσουν ὅ,τι μπορούσαν.

Δυὸ ἄλλοι εἶχαν στηρίξει σκάλα στὸ δεῦτερο ὄροφο καὶ κατέβαζαν ἀπὸ κεῖ τοὺς τελευταίους ἐνοίκους : μιὰ ἀνάπηρη γυναίκα, ἓνα γέρο κι ἓνα κοριτσάκι, πού κρατοῦσε στὴν ἀγκυλιά του ἓνα ἄσπρο γατάκι. "Ὅλοι τους, ντυμένοι ὅπως ὅπως, μὲ τὸν τρόμο στὰ μάτια, τουρτούριζαν ἀπὸ τὸ κρύο.

Τέλος, κατέβηκαν κι οί πυροσβέστες, για νά βοηθήσουν τούς άλλους στο σβήσιμο τῆς φωτιάς.

Ἐξαφνα μιὰ σπαραχτική φωνή ἀκούστηκε :

— Τὸ παιδί ! Τὸ παιδί ! Σῶστε τὸ παιδί !

Μιὰ γυναίκα, πού ἔβγαινε ἐκείνη τῆ στιγμή ἀπὸ τὸ σπίτι, φώναζε μὲ πνιγμένη φωνή πὼς ἐκεῖ ψηλά, στὸ δευτερο πάτωμα, κλείστηκε ἀπὸ τῆ φωτιά ἓνα μωρό. Ἦταν ἄρρωστο κι ἡ μητέρα του εἶχε πάει τὴν ὥρα ἐκείνη στὸ φαρμακεῖο.

Μιὰ κραυγὴ βγήκε ἀπὸ τὰ στόματα ὄλων. Ὁ ὑπαξιωματικός, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν πυροσβεστῶν, κάλεσε ἀμέσως κοντά του μιὰ ομάδα ἀπ' αὐτούς.

— Ἐμπρός ! τούς εἶπε. Νά σώσουμε τὸ παιδί!...

Καὶ ὄρμησε πρῶτος.

3. Πὼς νά φτάσουν ὅμως στὸ δωμάτιο, πού εἶχε κλειστῆ τὸ μωρό ; Ἡ ξύλινη σκάλα τοῦ ἰσογείου εἶχε καὶ καὶ μόνο ἓνας τρόπος ὑπῆρχε : νά μποῦν ἀπὸ τὸ μοναδικὸ παράθυρο τοῦ δωματίου, πού ἔβλεπε στὸ δρόμο. Ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὸ ἔβγαιναν τώρα καπνοί. Ἡ φωτιά εἶχε φτάσει στὸ δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ! Ἐνωσαν ἀμέσως δυὸ σκάλες καὶ σκαρφάλωσαν γρήγορα ὡς ἐκεῖ. Πρῶτος ἔφτασε ὁ ὑπαξιωματικός. Ἐσπασε μ' ἓνα τσεκούρι τὸ κλειστὸ παράθυρο κι ὄρμησε μέσα στὸ δωμάτιο, ἀνάμεσα στοὺς καπνοὺς καὶ στὶς φλόγες, πού τὸν τύλιγαν.

Κάτω ὄλοι κρατοῦσαν τὴν ἀναπνοή τους.

— Δὲ θὰ προλάβη νά τὸ σώση..., ψιθύρισε κάποιος. Οἱ φλόγες ἔφτασαν στὸ παράθυρο... Θὰ καὶ κι αὐτός...

Τὸ ἄκουσε ὁ Δημήτρης καὶ πάγωσε. Κοίταζε τὸν πατέρα του. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε. Ἐσφιγγε μόνο τὰ χεῖλη, καθὼς κοιτοῦσε ἔπάνω.

“Ένα λεπτό αργότερα είδαν κάτι να ξεπροβάλλη από τὸ φλεγόμενο παράθυρο. Κραυγὴ χαρᾶς ξέσπασε ἀπὸ τὸ πλῆθος. Ἦταν ὁ ὑπαξιωματικός, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του τὸ μωρὸ τυλιγμένο μέσα σὲ μιὰ κουβέρτα. Οἱ συνάδελφοί του τὸν βοήθησαν νὰ πιαστῆ ἀπὸ τὴ σκάλα κι ἄρχισαν νὰ κατεβαίνουν ἕνας ἕνας. Τελευταῖος κατέβηκε κι αὐτὸς μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά.”

Τὸ καημένο ! Τὰ μαλλάκια του εἶχαν τσουρουφλιστῆ λιγάκι. Γύριζε τὰ μάτια του, θολὰ ἀπὸ τὸν πυρετό, καὶ κοίταζε σαστισμένο γύρω του.

4. Τὸ πλῆθος ὑποδέχτηκε τοὺς πυροσβέστες μὲ ξεφωνητὰ χαρᾶς. Ὁ ἐθνουσιασμὸς ὅμως ἦταν μεγαλύτερος γιὰ τὸν ὑπαξιωματικό.

— Μπράβο σου ! Μπράβο σου ! φώναζαν ὅλοι.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἔφτασε κι ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ κι ἔτρεξε σὰν τρελὴ κοντὰ στὸ παιδί της. Εἶχε μάθει τί εἶχε συμβῆ καὶ φιλοῦσε τὰ χέρια τῶν σωτῆρων τοῦ παιδιοῦ της.

Ὁ Δημήτρης μὲ τὸν πατέρα του βρῆκαν τὴν εὐκαιρία καὶ πλησίασαν τὸν ὑπαξιωματικό. Τοῦ ἔσφιξαν τὸ χέρι κι ὁ πατέρας τοῦ εἶπε δυὸ θερμὰ λόγια. Ἐκεῖνος δὲ μιλοῦσε. Ἦταν ὠχρὸς καὶ τὸ πρόσωπό του, μαυρισμένο ἀπὸ τοὺς καπνοὺς, εἶχε μιὰ σύσπαση πόνου. Τότε πρόσεξαν πὼς εἶχε τραυματιστῆ στὸ δεξιὸ χέρι. Οἱ συνάδελφοί του τοῦ ἔβαλαν ἕναν πρόχειρο ἐπίδεσμο καὶ τὸν βοήθησαν ν’ ἀνεβῆ στὸ αὐτοκίνητο.

Ἄπὸ τὸ βραβευμένο ἀνγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίδης - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπας

Νίκος Σκόπας

31. ΜΙΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Στά χρόνια τῆς κατοχῆς δέχτηκα πρόθυμα ν' ἀναλάβω μιὰ μέρα μιὰν ἐπικίνδυνη ἀποστολή : νὰ περάσω μέσ' ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῶν Γερμανῶν καὶ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς δικούς μας ἐνὸς γειτονικοῦ χωριοῦ νὰ φύγουν κατὰ τὸ βουνό, γιατί οἱ κατακτητῆς θὰ μπλοκάραν τὸ χωριό.

Πῆρα μαζί μου τὸν ἀχώριστο σύντροφό μου, τὸ γενναῖο σκύλο μου τὸ Λιάπη, πέρασα νύχτα μέσ' ἀπ' τὶς γραμμὲς τους, δίχως νὰ μὲ πάρουν εἶδηση κι εἰδοποίησα τοὺς χωριάτες γιὰ τὸν κίνδυνο. Στὸ γυρισμὸ ὅμως δὲν τὰ κατάφερα καὶ τόσο καλά. Οἱ Γερμανοὶ μ' ἔπιασαν. Ὁ ἐπικεφαλῆς μὲ παρέδωσε σ' ἓνα Γερμανὸ στρατιωτῆ.

Ἐκεῖνος περπάτησε λίγα βήματα κι ἔπειτα στάθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ πολὺ μικρὴ καλυβούλα, ὄχι καὶ πολὺ πιὸ μεγάλη ἀπὸ κοτέτσι. Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ σακιδιό του ἓνα σκοινί, ἔπιασε τὰ χέρια μου, μοῦ τὰ ἔφερε πίσω ἀπὸ τὴ μέση καὶ μοῦ τὰ ἔδεσε σφιχτά. Ἐπειτα, πιάνοντάς με ἀπ' τὸ κεφάλι, μ' ἀνάγκασε νὰ σκύψω καὶ νὰ τρυπώσω μέσα. Ἐκλείσε πίσω μὲ πάταγο τὴν πόρτα καὶ κύλησε χαμηλά, στὴ βάση της, μιὰ μεγάλη πέτρα, ποὺ βρῆκε ἐκεῖ κοντά. Ἀπομακρύνθηκε, μὰ τὸν ἄκουσα νὰ ξαναγυρίζη σὲ λίγο. Κρατᾷ στὸ χέρι ἓνα σανίδι μακρὺ ὡς ἓνα μέτρο κι ἓνα σφυρί. Ἐρχεται καὶ πάλι μπροστὰ στὴν καλυβούλα καὶ καρφώνει τὴ σανίδα ὀριζόντια στὴν πόρτα ἀπ' ἔξω μὲ δυνατὰ χτυπήματα, ἐνώνοντας τοὺς δυὸ παραστάτες της, γιὰ νὰ μὴ μπορέσω, κι ἂν ἀκόμα τὸ θελήσω, ν' ἀνοίξω. Ὅταν τέλειωσε τὸ κάρφωμα, τράβηξε μὲ βήματα ἀργὰ γιὰ τ' αὐτοκίνητο, ἀπ' ὅπου πῆρε τὸ σφυρί. Ἀκούω τὶς μπότες του, ποὺ ἀπομακρύνονται, κι ἀναστεναίζω πικρά.

— Ὁραῖα, σκέφτομαι. Τώρα τὰ καταφέραμε θαυμάσια.

Και λείπει κι ὁ Λιάπης. Νὰ τὸν ἔπιασαν τάχα κι αὐτὸν ἢ νὰ τὸν σκότωσαν;

Αἰσθάνομαι κιόλας τὴν ἀνυπόφορη βαριά μυρουδιά ἀπὸ κοπριές πουλερικῶν κι ἄλλων ζώων νὰ μοῦ κεντᾶ φριχτὰ τὰ ρουθούνια καὶ νὰ μοῦ φέρνῃ ἀναγούλα. Σίγουρα οἱ Γερμανοὶ κάτι ὑποψιάστηκαν γιὰ μένα, ἀλλὰ ἀφήνουν νὰ περᾶσῃ, φαίνεται, ἡ νύχτα, νὰ κοιμηθοῦν κι αὐτοὶ λίγο, κι αὔριο, σὰν ξημερώσῃ, θὰ μὲ κανονίσουν...

Ἡ καλυβούλα εἶναι στενὴ καὶ χαμηλὴ καὶ μόλις ποῦ μπορῶ νὰ στέκομαι γονατιστός. Ἐπειτα τὰ χέρια μου, καθὼς εἶναι δεμένα σφιχτὰ πίσω, μὲ δυσκολεύουν καὶ δὲ μοῦ εἶναι βολετὸ νὰ ταχτοποιηθῶ κάπως πιὸ ἄνετα. Κάθομαι κάτω, πάνω στὶς κοπριές, σταυροπόδι. Ἐνα κλαδὶ μοῦ τρυπᾶ τὰ πόδια. Ξενοδοχεῖο νὰ σοῦ πετύχη! λέω μὲ πικρὸ χιοῦμορ. Καὶ θέλουν νὰ τὸ ὀνομάζουν καὶ πρώτης κατηγορίας...

Μοῦ ἔρχεται κάποια στενοχώρια. Τὰ μάτια μου τσούζουν καὶ τὰ βλέφαρά μου ἀρχίζουν νὰ βαραίνουν. Ἀλλὰ ἡ ἀγωνία δὲ μ' ἀφήνει νὰ κλείσω μάτι. Τί θὰ γίνῃ, λοιπόν; Θὰ περιμένω ἔτσι ἐδῶ ὡς τὸ πρωί, ὥσπου νὰ ξυπνήσουν οἱ Γερμαναράδες καὶ νὰ μὲ πιάσουν, νὰ μὲ βγάλουν ἔξω καὶ ν' ἀδειάσουν πάνω μου τὶς δεσμίδες κάποιου αὐτόματου; Νὰ μὴν ὑπάρχῃ τάχα τρόπος νὰ γλιτώσω;

Τὸ μυαλό μου παραδέρνει σὰν τὸ φυλακισμένο πουλὶ μὲς στὸ κλουβί του τὸ ἀποπνιχτικό. Τὸ κεφάλι μου βουίζει. Κι ἔξω εἶναι νύχτα. Κι ἡσυχία. Περασμένα μεσάνυχτα. Ἴσως δύο ἢ ὥρα. Ἴσως καὶ τρεῖς. Ἀπὸ μακριά, πολὺ μακριά, φτάνει τὸ ἀδύνατο ἄλλημα κάποιου πετεινοῦ. Εἶν' ἐλεύθερος ἐκεῖνος καὶ μπορεῖ καὶ λαλεῖ, σκέφτομαι.

Φέρνω τὸ πρόσωπό μου, σκύβοντας, ὡς τὴ μικρὴ ξύλινη πόρτα. Κοιτάζω ἀνάμεσ' ἀπ' τὶς μεγάλες τῆς χαραμιά-

δες. Τὸ φεγγάρι μοῦ γνέφει πίσω ἀπὸ ἓνα μικρὸ σύννεφο. Οἱ Γερμανοὶ δὲ φαίνονται πουθενά. Ἄλλὰ ὄχι. Νά τα ἐκεῖ πρὸ πέρα τ' αὐτοκίνητά τους. Νά καὶ τὰ κρεβάτια ἐκστρατείας, ποὺ ἔχουν βγάλει ἔξω, καὶ κοιμοῦνται. Ἀκούω μάλιστα κι ἓναν τους ποὺ ροχαλίζει ἀηδιαστικά. Πρὸ κεῖ ἕνας σκοπὸς κάνει πέντ' ἔξι βήματα, σταματᾷ καὶ πάλι ξαναρχίζει τὸ βηματισμὸ του. Θά' ναι περίπου διακόσια μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὴν καλυβούλα, ποὺ εἶμαι φυλακισμένος, κι ὅμως τὸν διακρίνω καθαρά...

Τὰ χέρια μου, ἔτσι δεμένα ὅπως εἶναι, ἀρχίζουν νὰ πονοῦν. Τὰ πόδια μου μουδιάζουν. Τραβιέμαι λίγο πίσω κι ἀκουμπῶ τίς πλάτες μου στὸν τοῖχο. Μισοκλείνω τὰ μάτια. Εἶφνου ἀκούω μπρὸς στὴν πόρτα τῆς καλυβούλας κάτι σὰ γρύλισμα. Ἀνοίγω τὰ μάτια. Ἀφουγκράζομαι. Ναι, κάτι εἶναι μπρὸς στὴν πόρτα. Φέρνω καὶ πάλι τὸ πρόσωπό μου κοντά. Πασχίζω νὰ διακρίνω. ὦ, ναι! Κάτι σὰ σκυλὶ εἶναι ἀπ' ἔξω. Καὶ τὸ γρύλισμα ξανακούεται. Τὸ γνωρίζω. Θεέ μου! Εἶναι ὁ Λιάπης! Ὁ Λιάπης! Θέλω νὰ βεβαιωθῶ. Κολλῶ σχεδὸν τὰ χεῖλιά μου στὴ χραμαῖδα τῆς πόρτας. Τοῦ ψιθυρίζω :

— Λιάπη...

Γρύλισε πάλι γεμάτος ἀγωνία. Ζῆς λοιπόν, καλέ μου φίλε; Ζῆς, πιστέ μου σύντροφε; Κι ἤρθες καὶ μὲ βρῆκες ἐδῶ πέρα μακριὰ, ἔτσι πληγωμένος, σίγουρα, καθὼς θὰ εἶσαι; Μὰ πῶς θὰ γίνῃ τώρα; Πῶς θὰ βγῶ ἀπὸ δῶ, νὰ φύγουμε γρήγορα καὶ νὰ γλυτώσουμε κι οἱ δύο μας, ποὺ εἶμαι δεμένος μὲ τὰ χέρια πιστάγκωνα καὶ δὲν μπορῶ νὰ σαλέψω; Σκέψου κάτι, τετραπέρατε Λιάπη, ἄχ, σκέψου κάτι... Ἄλλὰ, σιωπή!... Σούτ! Μὴ μιλάς καθόλου, μὰ καθόλου, γιατί χαθήκαμε...

Κι ὁ Λιάπης σκέφτηκε. Ἡ ξύλινη πόρτα εἶναι γαλα-

σμένη στο κάτω μέρος, αφήνοντας μιά αρκετά μεγάλη τρύπα. Και νά τος. Σκάβει με τὰ νύχια τῶν μπροστινῶν ποδιῶν του κάτω ἀπό τὴν πόρτα τῆς καλύβας, σκάβει γρήγορα καὶ πετᾷ πρὸς τὰ πίσω τὸ χῶμα κι ἀνοίγει, ἀνοίγει περισσότερο τὴν τρύπα, πού ὅλο καὶ μεγαλώνει. Μπαίνω ἀμέσως στὸ πολύστροφο μυαλό του, στὴ σκέψη του, καταλαβαίνω τὸ σχέδιό του καὶ μὲ πιάνει ἀγωνία.

— Γρήγορα Λιάπη, γρήγορα! τοῦ ψιθυρίζω, πρὶν ξυπνήσουν οἱ Γερμανοί. Κουράγιο, καλέ μου φίλε . . .

Πέφτω τώρα μπρούμυτα, μετὸ κεφάλι πρὸς τὴν τρύπα, καὶ παρακολουθῶ τούτη τὴ βιαστικὴ δουλειά, δοκιμάζοντας, ἂν μπορῶ, νὰ χωρέσω ἀνάμεσά της. Κι ἡ τρύπα νά, μεγάλωσε. Περνῶ ἀπὸ κεῖ τὸ κεφάλι μου, περνῶ καὶ τοὺς ὤμους μου καὶ σφίγγομαι σερνάμενος καταγῆς, νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακὴ μου. Ὁ Λιάπης βλέπει πὼς δυσκολεύομαι καὶ μὲ τὰ δόντια μὲ πιάνει ἀπ' τὸν ὄμο, ἀπ' τὸ σακάκι, καὶ μὲ τραβᾷ ἔξω μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Ἐνα - δυὸ δυνατὰ τραβήγματα, δυὸ τινάγματα δικὰ μου, καὶ νά! Βρίσκομαι ἔξω ἀπ' τὴν καλύβα.

Κοιτάζω κατὰ τὸ Γερμανὸ σκοπὸ. Δὲ φαίνεται. Ἴσως εἶναι κρυμμένος πίσω ἀπὸ κάποιο αὐτοκίνητο. Παίρνω γρήγορα δρόμο σκυφτὰ σκυφτὰ. Ὁ Λιάπης ἔρχεται χαρούμενος πίσω μου. Περπάτησα ἔτσι καμιά πεντακοσαριὰ βήματα καὶ σταμάτησα. Πασκίζω νὰ λύσω τὸ σκοινὶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὰ χέρια μου, πού εἶναι πίσω δεμένα, μὰ δὲν τὰ καταφέρνω. Τὰ δείχνω στὸ Λιάπη. Κι ἔρχεται κείνος καὶ πιάνει τὸ σκοινὶ μὲ τὰ κοφτερά του δόντια καὶ τὸ τραβᾷ, τὸ τραβᾷ πολλές φορές, ὥσπου τὸ ἔκοψε. Ἄ, ἐπιτέλους! Τώρα εἶμαι πραγματικὰ ἐλεύθερος. Καὶ ρίγνομαι τότε καὶ παίρνω στὴν ἀγκαλιά μου τὸ Λιάπη καὶ τὸν φιλῶ σὰν ἀδελφὸ μου καὶ τὸν γεμίζω μὲ δάκρυα χαρᾶς κι εὐγνωμοσύνης.

— "Αχ, Λιάπη, άχ, καλέ μου Λιάπη! Είσαι ο σωτήρας μου. Μόνο πᾶμε τώρα νά φύγουμε από δω, ὅσο γίνεται πιό γρήγορα.

Καί ξεκινᾶμε καί πάλι. Ἄλλά ἐκεῖ, καθὼς ξεκινήσαμε, βλέπω τὸ Λιάπη νά κουτσαίνει ἀπ' τὸ ἕνα του πισινὸ πόδι. Σκύβω, τὸ πιάνω. Ἔσκουξε. Κατάλαβα πὼς πονοῦσε.

— "Α, ὄχι, Λιάπη. Δὲ θὰ σ' ἀφήσω νά περπατήσης, ἔτσι πληγωμένος. Καί στὸ χωριὸ σὰ φτάσουμε, θὰ τὸ ταχτοποιήσουμε.

Τὸν σήκωσα, τὸν φορτώθηκα στοὺς ὤμους μου καί συνέχισα τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριό. Μακριὰ στὴν κορυφογραμμὴ τοῦ βουνοῦ ἄρχισε νά γλυκοχαράζει...

Ἄπὸ τὸ «Ἀνθολόγιον»

Δ' τάξεως

32. Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Ἡ Ἡλεία εἶναι χώρα πολὺ πολὺ ὠραία, ὅλο βλάστηση καί πρασινάδα. Ἐκεῖ οἱ σκίνοι γίνονται ψηλοὶ σὰ δέντρα.

Τὸ κάτω μέρος τῆς Ἡλείας τὸ ποτίζει ἕνα ποτάμι, ὁ Ἄλφειός, πού χύνεται στὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Μέσα στὸν Ἄλφειὸ χύνεται ἕνα μικρὸ ποτάμι μὲ νερὸ κρυσταλλένιο.

Ἐκεῖ πού ἐνώνονται τὰ δυὸ ποτάμια, εἶναι ἡ Ὀλυμπία. Εἶναι ἕνα ὁμορφο δάσος ἀφιερωμένο στὸν πιὸ μεγάλο ἀπὸ τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, στὸ Δία, καί στὴ γυναίκα του τὴν Ἥρα.

Ἐκεῖ στὴν Ὀλυμπία κάθε πέντε χρόνια μαζεύονταν πολλὲς χιλιάδες κόσμος.

Δὲν ἔρχονταν μονάχα, ὅσοι εἶχαν σκοπὸ ν' ἀγωνιστοῦν.

Ἐρχονταν καὶ οἱ συγγενεῖς τους κι οἱ φίλοι τους καὶ χιλιάδες ἄλλοι, γιὰ νὰ δοῦν τοὺς μεγάλους ἀγῶνες.

Ἐκινουσαν ἀπ' ὅλες τὶς ἑλληνικὲς χῶρες, ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, τὴ Στερεὰ καὶ τὰ νησιά, ἀπὸ τὴν Ἡπειρο καὶ τὴ Μακεδονία, ἀπὸ τὴ Θράκη καὶ τὸν Εὐξείνιο Πόντο, ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὶς μακρινὲς ἀκρογιαλιές τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες γίνονταν τὸ καλοκαίρι.

Λίγες ἡμέρες πρὶν ἀρχίσουν, πήγαιναν στὴν Ὀλυμπία οἱ ἑλλανοδίκες, δηλαδὴ ἡ ἐπιτροπὴ, ποὺ φρόντιζε γιὰ τὴν τάξη κι ἔκρινε ποῖος νικοῦσε στοὺς ἀγῶνες.

Σιγὰ σιγὰ ἔρχονταν καὶ ὁ ἄλλος κόσμος. Καὶ πρῶτοι οἱπραματευτάδες. Ἔστηναν σκηνές καὶ παραπήγματα καὶ μέσα τοποθετοῦσαν, ὅ,τι εἶχαν γιὰ πούλημα.

Ἐρχονταν ὅμως ἀπὸ πρὶν καὶ ἄλλοι πολλοί, γιὰ νὰ πιάσουν καλὴ θέση. Ἔστηναν σκηνές ἢ ἔφτιαναν πρόχειρα ξύλινα σπιτάκια, γιὰ νὰ μείνουν ὅσες μέρες θὰ βαστοῦσαν οἱ ἀγῶνες. Τί κόσμος, τί θόρυβος, τί ὀχλοβοή! Ἐδῶ δούλευαν χτίστες, ἐκεῖ μαραγκοί, παρέκει βέλαζαν ἢ μούγκριζαν τὰ ζῶα, ποὺ ἦταν γιὰ θυσία, ἢ χλιμίντριζαν τ' ἄλογα, ποὺ θ' ἀγωνίζονταν. Καὶ παντοῦ ἀκούγονταν οἱ φωνές ἐκείνων ποὺ πουλοῦσαν ὀπωρικὰ καὶ δροσερὸ νερό.

Ὀλόκληρος ὁ κάμπος τῆς Ὀλυμπίας ἦταν γεμάτος ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπους, Ἕλληνες καὶ ξένους. Οἱ ἐξοχώτεροι καλλιτέχνες κι ἐπιστήμονες μαζεύονταν ἐκεῖ.

Τὶς μέρες ἐκεῖνες ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἦταν ἀδερφωμένοι. Ἄν ἦταν πόλεμος, ἔπαυε. Εἰρήνη καὶ ἀγάπη βασίλευαν ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. Ἐχθροπραξίες δὲν ἐπιτρέπονταν. Ἄλιμονο σ' ἐκεῖνον, ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ παρακούσῃ αὐτὴ τὴ διαταγή.

Ὁ δρόμος, ποὺ ἔφερε στὸ Στάδιο, ἦταν πλατὺς καὶ

περιποιημένος. Δεντροστοιχίες δεξιά κι αριστερά από θεόρατα πλατάνια και φουντωμένες έλιές. Από δῶ κι από κεῖ, ανάμεσα στά πράσινα φυλλώματα, έλαμπαν τ' αγάλματα τῶν νικητῶν στήν Ὀλυμπία, άλλα από μάρμαρο κι άλλα από χαλκό.

Τό στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκη ἦταν τό πιό μεγάλο εὐτύχημα, πού θά μπορούσε νά τύχη σ' ἕναν ἄνθρωπο στή ζωή του.

Ἵμνουσαν μέ τραγούδια τό νικητῆ κι οἱ πολίτεῖς ἔστηναν μαρμάρινο ἢ χάλκινο ἄγαλμα στόν πολίτη τους, πού θά στεφανώνονταν στήν Ὀλυμπία.

Ὅταν ὁ νικητῆς γύριζε στήν πατρίδα του, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κι οἱ ἄλλοι πατριῶτες ἔβγαιναν ἔξω ἀπό τήν πόλη νά τόν δεχτοῦν καί τόν ὀδηγοῦσαν μέσα μέ χαρές καί μέ μουσικές.

Ὁ Ὀλυμπιονίκης, ντυμένος μέ κόκκινο φόρεμα, καθόταν σ' ἕνα ἄρμα, πού τό τραβοῦσαν τέσσερα ἄσπρα ἄλογα.

Πολλές πόλεις, ὅταν δέχονταν τόν Ὀλυμπιονίκη τους, γκρέμιζαν ἕνα μέρος ἀπό τά τείχη τους. Μέ τοῦτο ἠθελαν νά ποῦν, πῶς εἶναι περιττά τά τείχη, ὅταν ἔχουν τέτοια ἠρωικά κορμιὰ νά φυλάξουν τή χώρα.

Ἀπό τό ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
« Στά παλιά χρόνια »

Ἄρ. Κουρτίδης



33. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

1. Είχε γεράσει πιά ὁ Διαγόρας καὶ δὲν ἔπαιρνε μέρος στοὺς ἀγῶνες. Ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὸ στίβο φορτωμένος δόξες καὶ τιμές. Ζοῦσε τώρα, τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, στ' ἀρχοντικό του, στὴν Ἰαλυσοῦ τῆς Ρόδου, ἀφοῦ χρόνια καὶ χρόνια εἶχε συγκλονίσει τὰ διάφορα στάδια τῆς Ἑλλάδας μὲ τίς περίλαμπρες νίκες του.

Ἦταν ἓνας ἀπ' τοὺς πιὸ φοβεροὺς πυγμάχους τῆς ἀρχαιότητος. Ἐκίνησε ἀπὸ νικητῆς σὲ τοπικοὺς ἀγῶνες, ἐξελίχτηκε σὲ περιοδονίκη, νικώντας τρεῖς φορές στὰ Ἴσθμια καὶ δυὸ στὰ Νέμεα, γιὰ νὰ φτάσῃ τελικὰ ν' ἀποχτήσῃ καὶ τὸ μέγιστο τίτλο τοῦ ὀλυμπιονίκη . . .

2. Μὰ τὰ χρόνια περνοῦν. Μετὰ τὴ νίκη του στὴν Ὀλυμπία δὲν ξαναπῆρε πιά μέρος σὲ κανέναν ἀγῶνα. Τώρα γυμνάζει τοὺς τρεῖς γιούς του, τὸ Δημάγετο, τὸν Ἀκουσίλαο καὶ τὸ Δωριέα.

Εἶναι κι οἱ τρεῖς τοὺς δυνατοὶ καὶ γεροδεμένοι. Κι ὁ Διαγόρας τρέφει πολλὰς ἐλπίδες, πὼς θὰ τιμήσουν μιὰ μέρα τ' ὄνομά του. Τοὺς γυμνάζει τακτικὰ καὶ τοὺς συμβουλεύει κάθε τόσο :

— Ν' ἀγωνίζεστε τίμια. Πολλὰς φορές μιὰ τίμια ἦττα εἶναι προτιμότερη ἀπὸ μιὰν ἀνέντιμη νίκη.

Ὁ Δημάγετος διακρίνεται στὸ παγκράτιο, ὁ Ἀκουσίλαος στὴν πυγμαχία κι ὁ Δωριέας στὴν πάλη. Κερδίζουν εὐκόλα τοὺς ἀντιπάλους τοὺς στοὺς τοπικοὺς ἀγῶνες τῆς Ρόδου. Μὰ τ' ὄνειρό τους εἶναι νὰ νικήσουν στοὺς μεγάλους, τοὺς πιὸ φημισμένους ἀγῶνες, τοὺς ὀλυμπιακοὺς, νὰ στεφανωθοῦν μὲ τὸν «κότινο», νὰ γίνουν κι αὐτοί, ὅπως ὁ πατέρας τους, ὀλυμπιονίκες . . .

3. Καὶ νά! Ἐφτασε ἡ ὀλυμπιάδα. Οἱ σπονδοφόροι γυ-

ρίζουν από πόλη σὲ πόλη καὶ κηρύττουν τὴν ἐκεχειρία.

Τὰ τρία ἀδέρφια ἔχουν ἀρκετὰ προπονηθῆ κι ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν Ὀλυμπία. Πρέπει νὰ βρίσκονται ἐκεῖ ἕνα μῆνα πρὶν ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες, γιὰ νὰ προπονηθοῦν σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ γυμνασίου καὶ μὲ τὴν ἐπίβλεψη τῶν ἑλλανοδικῶν.

Ὁ γερο - Διαγόρας τοὺς εὐχεται καλὲς νίκες. "Ἐχει ὅμως κι ἀγωνία. Τάχα θὰ νικήσουν; Θὰ κρατήσουν ψηλά τὸ δοξασμένο του ὄνομα; Ὅσο πλησιάζουν οἱ μέρες τῶν ἀγῶνων, τόσο κι ἡ ἀγωνία του μεγαλώνει.

Τέλος, δὲν κρατιέται. Ἀποφασίζει νὰ πάη νὰ δῆ ἀπὸ κοντὰ τοὺς γιούς του κι ἄς εἶναι τόσο γέρος κι ἐξαντλημένος.

4. Μπαίνουν σ' ἕνα πλοῖο καὶ ξεκινοῦν. Ὅταν ἔφτασαν στὴν Ὀλυμπία, ὁ κόσμος τρέχει νὰ ὑποδεχτῆ μὲ κραυγὲς ἐνθουσιασμοῦ τὸν παλαίμαχο γίγαντα τοῦ στίβου. Τὸν ραίνει μὲ λουλούδια. Εὐχεται νίκη στοὺς γιούς του.

Μεγάλη εἶναι κι ἡ χαρὰ τῶν γιῶν του. Ὁ ἐρχομὸς του ἐκεῖ τοὺς δίνει κουράγιο καὶ δύναμη.

Τὴν παραμονὴ τῶν ἀγῶνων, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀθλητές, ἀφοῦ θυσιάσαν ἕναν ἀγριόχοιρο, ὀρκίστηκαν μπροστὰ στὸ ἄγαλμα τοῦ Ὀρκίου Δία, ὅτι γυμνάστηκαν σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμοὺς κι ὅτι θ' ἀγωνιστοῦν τίμια καὶ χωρὶς ἀντικανονικὰ τεχνάσματα. Τὴν ὀρκωμοσία αὐτὴ τὴν παρακολούθησε κι ὁ ἴδιος ὁ Διαγόρας.

Ἀπὸ τὸ πρῶν τῆς ἄλλης ἡμέρας οἱ κερκίδες τοῦ σταδίου τῆς Ὀλυμπίας εἶναι γεμάτες μὲ κόσμο. Ὅλοι περιμένουν μὲ ἀγωνία ν' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες. Οἱ ἀθλητὲς στέκονται ὄρθιοι στὴν ἄκρη τοῦ σταδίου κι εἶναι ἐτοιμοί.

Καὶ νά! Μπαίνουν οἱ ἑλλανοδίκες, ντυμένοι μὲ ὀλοπόρφυρη φορεσιά καὶ στεφανωμένοι μὲ κλωνάρια δάφνης. Κά-

θονται στην όρισμένη θέση. "Ένας κήρυκας, με φωνή δυνατή, δίνει τὸ σύνθημα γιὰ τὴν έναρξη τῶν ἀγώνων.

Τὴν πρώτη μέρα ἔγιναν τ' ἀγωνίσματα τοῦ σταδίου, τοῦ διαύλου καὶ τοῦ δολίχου. Τὴ δεύτερη τοῦ πεντάθλου.

Οἱ γιοὶ τοῦ Διαγόρα θ' ἀγωνίζονταν τὴν τρίτη μέρα. 'Ο γερο - Διαγόρας κάθεται, μαζὶ μὲ ἄλλους παλαίμαχους Ὀλυμπιονίκες, σὲ μιὰν ἀπ' τὶς εἰδικὲς τιμητικὲς θέσεις, κοντὰ στὴν ἑλλανόδοικο ἐπιτροπὴ. "Έχει καρδιοχτύπι. Στριφογυρίζει ὅλο ἀγωνία στὸ κάθισμά του.

Οἱ ἀγῶνες τῆς τρίτης ἡμέρας ἀρχίζουν. 'Ο Δωριέας κερδίζει εὐκόλα στὸν ἀγῶνα τῆς πάλης. 'Η χαρὰ τοῦ Διαγόρα εἶναι μεγάλη. Οἱ διπλανοὶ του τὸν συγχαίρουν.

— Γι' αὐτὸν δὲν εἶχα ἀμφιβολία, λέει καμαρώνοντας.

Σὲ λίγο ὁ 'Ακουσίλαος βγαίνει νικητὴς σ' ἕνα σκληρὸν ἀγῶνα πυγμαχίας. Καὶ τέλος ὁ Δημάγετος κερδίζει μιὰν ὑπέροχη νίκη στὸ παγκράτιο. 'Η χαρὰ τοῦ Διαγόρα δὲν περιγράφεται.

5. Τὴν ἄλλη μέρα ὅλοι οἱ νικητὲς ἔχουν παραταχθῆ μπροστὰ στὴν ἑλλανόδοικο ἐπιτροπὴ. 'Ο κήρυκας βροντοφωνάζει τ' ὄνομα τοῦ καθενός, τ' ὄνομα τῆς πατρίδας του καὶ τὸν ἀγῶνα, στὸν ὁποῖο νίκησε. 'Ο Ὀλυμπιονίκης κάνει λίγα βήματα μπροστὰ κι ὁ ἀρχαιότερος ἀπὸ τοὺς ἑλλανόδοικους τοῦ φορεῖ στὸ κεφάλι τὸ στεφάνι τῆς νίκης, τὸν «κότινο». Τὸ στάδιο ἀντηχεῖ ἀπὸ τὶς ζητωκραυγὲς καὶ τὶς ἐπευφημίες.

Μὰ ὅταν ὁ ἑλλανόδοικος στεφάνωσε τὰ τρία ἀδέρφια, ἔγινε κάτι, ποὺ ἔκανε νὰ τρανταχτῆ συθέμελα τὸ στάδιο τῆς 'Ολυμπίας. Τὰ τρία παλικάρια, ἀφοῦ στεφανώθηκαν μὲ τὴ δόξα, τραβοῦν ὀλόισια κατὰ τὴν κερκίδα, ὅπου κάθεται ὁ πατέρας τους. Βγάζουν τὰ στεφάνια ἀπ' τὰ κεφάλια τους καὶ τὰ φοροῦν στὸ δικό του ὀλόασπρο κεφάλι. "Υστερα τὸν

πιάνουν, τὸν σηκώνουν πάνω στους γερούς τους ὤμους καὶ τὸν φέρνουν μιὰ φορά ὀλόγυρα στὸ στάδιο.

“Ὅλοι οἱ θεατὲς σηκώνονται ὄρθιοι στὶς θέσεις τους. Ζητωκραυγάζουν, ἀνατριχιάζουν ἀπὸ ἱερὴ συγκίνηση. Ραίνουν πατέρα καὶ γιουὺς μὲ λουλούδια καὶ δαφνοφύλλα.

Ὁ Διαγόρας βλέπει αὐτὸ τὸ συγκλονισμένο ὡς τὰ κατὰβαθα τῆς ψυχῆς του πλῆθος, σηκώνει τρέμοντας ἀπὸ συγκίνηση τὰ χέρια του, χαιρετᾷ ὀλόγυρα, χαμογελᾷ τρισευτυχισμένος, δακρύζει.

“Ἐνας Σπαρτιάτης, καθὼς βλέπει νὰ περνᾷ ἐκεῖ μπροστά του ὁ παλαίμαχος ἀσπρομάλλης ὀλυμπιονίκης πάνω στους ὤμους τῶν ἀντάξιων γιῶν του, δὲν κρατιέται. Βαθιὰ συναρμένος ἀπ’ τὸ μεγαλεῖο τούτης τῆς στιγμῆς, συγκινημένος ὁ ἴδιος καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, τοῦ φωνάζει μ’ ὅλη του τὴ δύναμη.

— Κάτθανε, Διαγόρα! Οὐκ ἐς Ὀλυμπον ἀναβῆσει! . . .
Δηλ. Πέθανε πιά τώρα, Διαγόρα! Δὲν θ’ ἀνεβῆς καὶ στὸν Ὀλυμπο!

Κι ὁ Διαγόρας δὲν ἄντεξε ἄλλο. Ἡ γέριχη καρδιά του ἀναπήδησε, φτερούγισε σ’ ἓνα στερνὸ φτερούγισμα. Κι ὁ γερο - ὀλυμπιονίκης ἔγειρε στους ὤμους τῶν γιῶν του κι ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια σ’ ἓναν ὕπνο γλυκὸ κι εὐτυχισμένο, τὸν πιὸ εὐτυχισμένο ὕπνο, πού θὰ μπορούσε νὰ ποθῆση.

«Ἱστορίες ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα»

Χάρις Σακελλαρίου

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο Ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

34. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Δὲ θὰ ντροπιάσω τὰ ἱερὰ τὰ ὄπλα οὔτε θ' ἀφήσω
μέσα στὴ μάχη μοναχὸ τὸ συμπολεμιστὴ μου
μ' ὅποιον βρεθῶ· καὶ μόνος μου καὶ μὲ πολλοὺς ἀντάμα
γιὰ τ' ἅγια καὶ γιὰ τὰ ἱερὰ θὰ πολεμῶ γενναῖα.

Καὶ τὴν πατρίδα πιὸ ἰσχυρὴ, πιὸ ὠραία καὶ πιὸ μεγάλη
ἀπ' ὅ,τι παίρνω σήμερα θὰ τήνε παραδώσω.

Καὶ θὰ ὑπακούω στοὺς ἄρχοντες, θὰ πειθαρχῶ στοὺς νόμους
σ' αὐτοὺς κι ὅσους ὁμόφωνα ὁ λαὸς θεὸ νὰ ψηφίση.

Κι οὔτε θ' ἀφήσω τοὺς θεσμοὺς κανέννας νὰ χαλάση,
μὰ θὰ τοὺς ὑπερασπιστῶ καὶ μόνος μου καὶ μ' ἄλλους.

Κι ὅ,τι ἱερὸ καὶ πατρικὸ περίσσια θὰ τιμῆσω.

Ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρες γι' αὐτὰ ἡ Ἄγλαυρος κι ὁ Δίας,
ὁ Ἐνυάλιος κι ἡ Θαλλώ, ἡ Αὐξὼ κι ἡ Ἥγεμόνη.

Ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀπομνημονεύσεως
ἀπὸ τὸ κείμενο
Λυκούργου « Κατὰ Λεωκράτους »

Μετάφραση Χάρη Σακελλαρίου



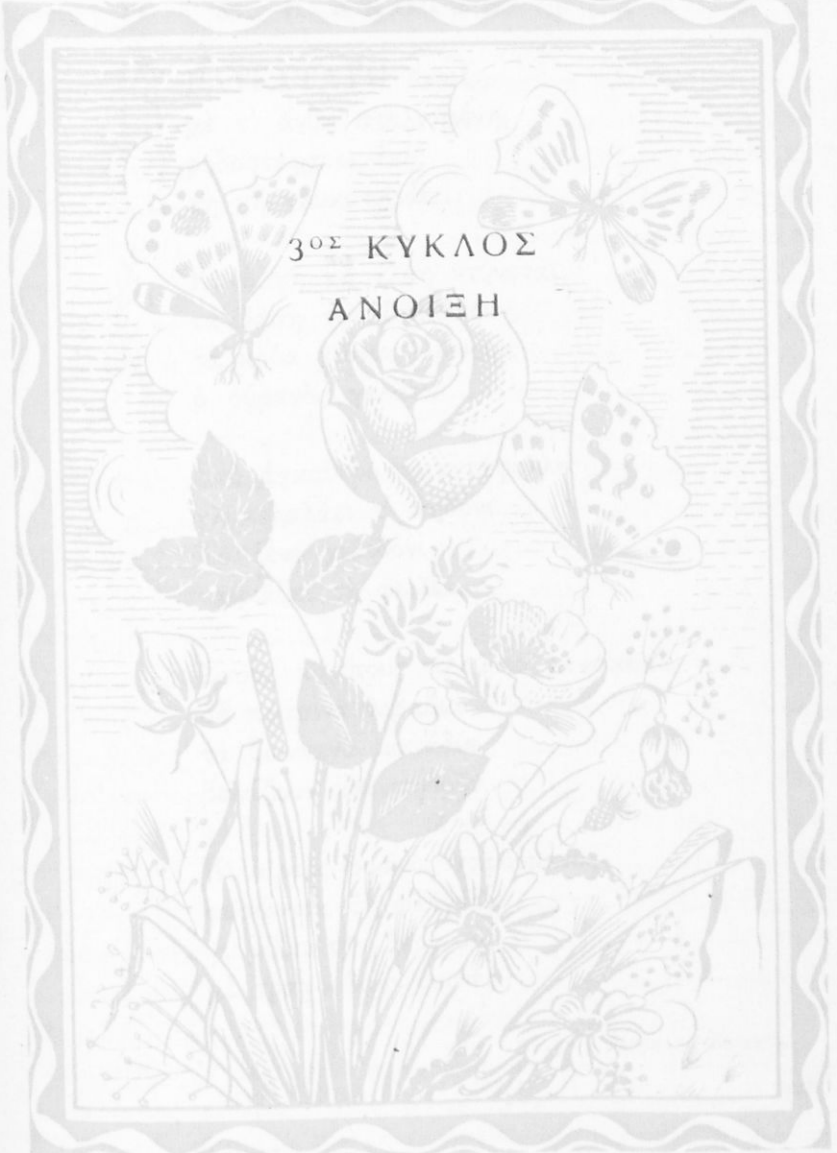
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου είναι αφιερωμένο στην εισαγωγή της μελέτης. Αρχικά, ο συγγραφέας παρουσιάζει το θέμα της μελέτης και τον σκοπό της. Στη συνέχεια, γίνεται μια γενική παρουσίαση της μελέτης, περιλαμβάνοντας τον σκοπό, την ερευνητική μεθοδολογία, το δείγμα και τα ερωτήματα που θέλει να απαντήσει η μελέτη. Το κεφάλαιο κλείνει με μια συνοψιστική παράγραφο που αναφέρει τα βασικά σημεία της εισαγωγής.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση των αποτελεσμάτων της μελέτης. Ο συγγραφέας παρουσιάζει τα αποτελέσματα με τη βοήθεια διαγραμμάτων και таблицών, και τα ερμηνεύει στο πλαίσιο της θεωρίας που υποστηρίζει. Το κεφάλαιο κλείνει με μια συνοψιστική παράγραφο που αναφέρει τα βασικά σημεία της ανάλυσης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ



3^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΗ



35. Η ΑΝΟΙΞΗ



ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ άνοιξη
 με τ' άνθη στολισμένη,
 ροδοστεφανωμένη,
 τή γῆ γλυκοτηράει.



Κι ή γῆ τή χλόη ντύνεται,
 τὰ δάση της ίσκιώνουν,
 τὰ κρύα χιόνια λιώνουν,
 ό ούρανός γελάει.

Στό άγκαθερό τριαντάφυλλο
 γλυκολαλάει τ' άηδόνι.
 Τό ξένο χελιδόνι
 ταιριάζει τή φωλιά.

Στούς κάμπους πλούσια κι άκοπα
 σέ πράσινα λιβάδια
 τὰ ζωντανά κοπάδια
 βελάζουν και πηδοῦν.

Κι ό νιός βοσκός χαρούμενος
 φυσώντας τή φλογέρα
 γιομίζει τόν άέρα
 με τραγουδιῶν φωνές.

Ιωάννης Βηλαῶς

36. Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τὴν ἀνοιξὴ ὁ κῆπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τὶς πλάτες τους τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στὶς ἄλλες πλευρὲς βάρτα καὶ σκίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερὰ κλαδιά τους καὶ κάνουν φράχτη φοβερὸ κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὀργιὰ βαθὺ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιῆς βραγιῆς τὰ λαχανικὰ κι οἱ φράουλες. Δεξιὰ κι ἀριστερά, στὰ δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρυοφύλλι, ὁ δυόσμος, καὶ μέσα στὰ τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

Δέντρα εἶναι ἡ νυφοῦλες; Τί ὠραία εἶναι ἐκεῖνη ἡ τζιτζιφιὰ κι ἡ μυγδαλιά, πού ἔδесе τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιά πού τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά πού δείχνει ἀκόμη στὰ κλαδιά της τὸν κεχρὶμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Κι ἡ κερασιά γιατί τάζει στὰ παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώση κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' αὐτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Κι ἡ βυσσινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκό; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζη τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; "Αχ, Θεέ μου, τί ὀμορφος πού εἶναι τώρα ὁ κῆπος !

Οἱ πορτοκαλιές — νὰ τες ! Σὰν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τους λουλούδια καὶ μέσα στὰ πράσινα φύλλα τους καὶ ψηλά χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαηδοῦν· οἱ μέλισσες βουίζουν. Κάτω στὴ γῆ τὸ σκαθάρι περπατεῖ κι ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στὰ χόρτα κι ἡ σαύρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα, κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δὲ μένει ἀργό, ὅλα

κινούνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμήγκια.

Κοίτα τὰ μυρμήγκια. "Ἄλλα σκαρφαλώνουν στὰ κουκιά, ἄλλα στὶς μηλιές καὶ τὶς ἀπιδιές, ἄλλα σὲ μιὰ πικροδάφνη, καὶ πιὸ πολλὰ σὲ μιὰ τριανταφυλλιά, πού εἶναι κοντὰ στὰ κυπαρίσσια. Εἶναι γεμάτη τριαντάφυλλα· ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισανοιχτά κι ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μὰ ὁ ἀέρας μοσκοβολᾷ ὀλόγυρά της καὶ τ' ἄνθη ἀπλώνουν μεταξωτὸ ρόδινο πέπλο ἀπάνω της.

Τί ζητοῦν τὰ μυρμήγκια, πού σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καὶ στὴν τριανταφυλλιά; Κοιτάξτε μὲ προσοχή. Κάτω ἀπὸ μερικὰ ζαρωμένα καὶ μαραμμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικροῦτσικα ἔντομα, ὅσο τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μὲ ποδαράκια πού μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερὴ προβοσκίδα. Τρυποῦν μ' αὐτὴ τὴν ἐπιδερμίδα τῶν φύλλων καὶ βυζαίνουν τὸ γλυκὸ χυμό. Γι' αὐτὸ μαραίνονται τὰ φύλλα.

Τὰ μυρμήγκια πλησιάζουν τὶς μελίγκρες, τὶς χαϊδεύουν μὲ τὰ κερατάκια τους καὶ τὶς ἀναγκάζουν νὰ τοὺς δώσουν λίγο ἀπὸ τὸ γλυκὸ χυμὸ πού βύζαξαν. Νομίζεις πὼς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καὶ δὲν τὶς ἀρμέγουν μόνο, παρὰ φροντίζουν καὶ νὰ τὶς βοσκήσουν· γιατί τόσο μικρὰ ἔντομα πού εἶναι δὲν μποροῦν νὰ πᾶνε ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο. Τὶς παίρνουν ἀπαλὰ μὲ τὸ στόμα τους τὰ μυρμήγκια καὶ τὶς πηγαίνουν στὰ πιὸ τρυφερὰ φύλλα.

Ἄλλὰ καὶ τὰ σκαθάρια, τὰ μικρότερα ἀπὸ τὸ σπυρὶ τοῦ καφέ, μὲ τὴν κόκκινη πέτσα καὶ τὶς ἑφτὰ μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα πού λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καὶ μαζεύονται στὶς τριανταφυλλιές, στὶς κουκιές καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμήγκια. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τὰ παιδιά ἀγαποῦν τὶς χαριτωμένες παπαδίτσες, καὶ ποῦ νὰ ξέρουν πὼς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

Νά τες! ἀρπάζουν λαίμαργα τὶς μελίγκρες καὶ τὶς τρωῦνε. Τὰ μυρμήγκια κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς δαγκάσουν τὰ ποδαράκια τους τὰ λιγνὰ σὰ μαῦρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τὰ μαζεύουν καὶ πέφτουν ἀνάποδα κάτω στὸ γῶμα. Ἐπειτα σηκώνονται πάλι κι ἀνεβαίνουν. Τί νὰ κάμουν, ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ φᾶνε ἄλλο ἀπὸ μελίγκρες; Καὶ νὰ δῆς πού οὔτε τὰ χελιδόνια οὔτε οἱ σπουργίτες οὔτε τ' ἄλλα πουλιά δὲν κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες, σὰ νὰ νιώθουν κρυφὴ χαρὰ πού καθαρίζουν τὸν κῆπο ἀπὸ τὶς μελίγκρες.

Χαρὰ Θεοῦ εἶναι ὁ κῆπος τὴν ἀνοιξή. Παντοῦ κίνηση καὶ ζωή.

Κάτω σὲ δρομάκι
καὶ σὲ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη μυρωμένα.
Κι ὁ φιλὸς ἀγέρας
μέσα τριγυρίζει
καὶ τινάζει τ' ἄνθια
καὶ τὴ γῆ πλουμίζει,
μ' ἄνθια τὴ γεμίζει
καὶ τὴ νοστιμίζει.

Ἄ. Καραβίτσας





37. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΑΙ Ο ΑΣΒΕΣΤΗΣ

1. Στο δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. "Ὄλη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι : γκάπ! γκούπ! γκάπα! γκούπ!

Γιατὶ χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος; Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἤρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμῶνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν νὰ τὰ βάλουμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσουμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσουμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμῦθια κι ἱστορίες παλιές. Ὁ βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζη θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά : κράπ! κρούπ! Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνει στὴν αὐλή μας.

Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθόμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ ροδοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας, καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι ποὺ σκεπάζει τὴν αὐλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριά. Τὰ παιδιά θὰ φλυαροῦν· ἡ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρά θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ρουθουνίζει· οἱ νιές θὰ κεντοῦν ἢ θὰ ράβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμῦθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα πάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζη συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾶ τὸ ἴσο στὸ παραμῦθι.

Νά γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

"Ὅλη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριόδεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι, μικρὰ - μικρὰ κομμάτια, τὰ χοντρά κλωνάρια τους.

"Ὅλα αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ τάξη τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατὺς θὰ εἶναι κάτω ὁ σωρὸς καὶ πάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σὰν ἓνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφή τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ φτάνη ὡς κάτω. "Ὅμοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καὶ γύρω στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνῇ μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα, ἐκτὸς ἀπὸ μερικές τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιά στὴ μεσιανὴ κι ὕστερα θὰ κλείσουν μὲ τὴ σειρὰ τῆς ἄλλης τρύπης.

"Ὑστερα θὰ κλείσουν ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν ἀνοιχτές καὶ θ' ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές . . .

Ἡ φωτιά ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπαδιάζῃ μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν πὼς ἡ φωτιά πέρασε ὅλο τὸ σωρὸ καὶ ἰδοῦν νὰ βγάξῃ φλόγες χωρὶς καπνό, θὰ βουλώσουν ὅλες τῆς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίῃ.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ κάρβουνα θὰ εἶναι ἔτοιμα.

2. Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο ποὺ καπνίζει στὸ λόφο τὸν πετρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτὸ καπνό, μαῦρο καὶ πυκνὸ καπνό, ποὺ ἀνεβαίνει στὰ σύννεφα ν' ἀνταμώσῃ τὴν καταιγίδα. Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιᾶς πηδοῦν ψηλά, σὰ νὰ θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν καπνὸ στὸ ἀβέβαιο ταξίδι του. Μὰ δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν

καὶ πεισμώνουν κι ὄλο πηδοῦν ψηλότερα καὶ σφυρίζουν θυμωμένα, σὰ νὰ τοῦ λένε : στάσου !

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, πού στέκει κοντὰ στὸ λόφο τὸν πετρωτό, μοιάζει ἀπὸ μακριὰ μὲ δράκο. Ἐνα δράκο ἀπὸ κείνους πού λένε τὰ παραμύθια. Εἶναι ριζωμένος στὴ γῆ κι ἡ φλογοκόκκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερά. Μὰ δὲν εἶναι δράκος· εἶναι τὸ καμίνι, τὸ ἀσβεστοκάμινο.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἦρθαν οἱ ἀσβεστάδες νὰ κάμουν τὸν ἀσβέστη. Οἱ νοικοκυρὲς τὸν θέλουν τὸν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τὶς πέτρινες σκάλες, τὰ πεζούλια, τὶς μάντρες, ὄλα θὰ τ' ἀσπρίσουν. Ἔρχεται ἡ Λαμπρὴ καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρα ἀκούεται τὸ πελέκι. Ντὶν ντὶν! ντὶν ντὶν! ἀκούεται τὸ σφυρὶ στὸν πέτρινο τὸ λόφο. Μπὰμ καὶ μπούμ! κάθε τόσο τὸ φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπὸ τὰ σφυριά. Οἱ ἀσβεστάδες παίρνουν τὰ κομμάτια καὶ τὰ βάζουν ἀπάνω στὸ καμίνι· τὸ μεγάλο καὶ βαθὺ καμίνι, πού χάσκει τὸ στρογγυλὸ στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπὸ κάτω φωτιά· δυνατὴ φωτιά βάζουν οἱ ἀσβεστάδες καὶ τὴν ἀφήνουν νὰ καίη γιὰ ἡμέρες.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἀσβέστης. Θὰ τὸν πάρη ἔπειτα ὁ χτίστης, θὰ τὸν σβήση στὸ νερό, θὰ τὸν ἀνακατέψῃ μὲ ἄμμο καὶ θὰ χτίσῃ τὰ πέτρινα σπίτια, τὶς πέτρινες σκάλες καὶ τὶς πέτρινες μάντρες. Θὰ τὸν πάρουν κι οἱ καλὲς νοικοκυρὲς καὶ κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὄλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θὰ ὀνομάσῃ τὸ χωριὸ τους («Ἀσπροχώρι»).

Ἄ. Καρχαβίτσας



38. ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

- Φλώρια, καρδερίνες, φλώριαααα !
- Πόσο τις δίνεις, βρέ παιδί, τις καρδερίνες ;
- Τρεῖς δραχμές, μπάριμπα. Τρεῖς δραχμές καὶ μ' ἐγγύηση. Πάρε, ἀφέντη, νὰ σὲ ξυπνᾷ τὸ πρωί.
- Δὲν κάνει δυὸ δραχμές ;
- Ἄν θέλῃς νὰ πάρῃς τὴ βραχνιασμένη . . .
- Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δὲν μὲ πειράζει. Δῶσε μου μία.

Ὁ μεσόκοπος ἄνθρωπος μὲ τὰ ξενικὰ ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πλημμύριζαν τὸ πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τὸ κομπόδεμα ἀπὸ τὸ ζωνάρι του, ἔδωσε ἕνα δίδραχμο στὸ παιδί καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὴν καρδερίνα.

Τὴν κράτησε λιγάκι ἐλαφρὰ στὰ δάχτυλά του, τὴ χάιδεψε πονετικά καὶ τὴν κοίταξε καλὰ καλὰ, φέρνοντας τὸ ἀνήσυχο κεφαλάκι τῆς μπροστὰ στὰ μάτια του, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς πῆ κάποιον γλυκὸ λόγο. Ὑστερα, τινάζοντάς τὴν ἐλεύθερη πάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἄφησε νὰ πετάξῃ, κáνοντας τάχα πὼς τοῦ εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια του.

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο ! Τὸ εἶδες ἐκεῖ !

Ἐκείνος ἔκρινε ὅμως φαινόμενα καταχαρούμενος ὁ παρά-
 ξενος ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῆ κανεὶς,
 πῶς αὐτὸ πού ἐγινε δὲν ἦταν καθόλου τυχαῖο. Ὁ ξένος,
 χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τὸ πουλί, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν
 ἐλευθερία του. Ἄν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ σκοπὸ του,
 τὸ ἔκανε ἴσως ἀπὸ εὐγένεια. Καὶ θὰ μπορούσε νὰ ὀρκιστῆ
 κανεὶς ἀκόμη, πῶς ἔτσι ἦταν τὸ πράγμα, ἂν τὸν ἔβλεπε μὲ
 τί λαχτάρα παρακολουθοῦσε τὸ φτερούγισμα τῆς καρδε-
 ρίνας στὸν ἐλεύθερο ἀέρα. Ἐνα φτερούγισμα τρελό, μὲ μου-
 διασμένα φτερά, πού τὴν ἔφερε στὸ κατάρτι ἐνὸς καϊκιοῦ,
 σαστισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ χαρὰ της.

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο, πῶς μοῦ ξέφυγε !

Ἐκείνος ἔλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τὴ δουλειά σου, πουλάκι μου, καὶ μὴ σὲ μέλει.

Δυὸ ἀλητάκια, πού ἔκαναν τὸ βαρκάρη ἐκεῖ δίπλα, πῆ-
 ρσαν ἀμέσως μέσα στὸ καΐκι :

— Νά το, νά το, πάνω στὸ πανὶ ἀκούμπησε, εἶπε τὸ ἕνα.

— Πέτα τὸ σακάκι σου, νὰ τὸ ρίξῃς κάτω. Δὲ βλέπεις
 πῶς εἶναι μουδιασμένο; ἀπάντησε τὸ ἄλλο.

Ὁ ἐλευθερωτὴς δὲν μπόρεσε νὰ κρυφτῆ πιὰ. Ὁρμησε
 ἄγριος στὴν ἄκρη τοῦ μόλου καὶ φώναξε, κουνώντας τὸ
 μπαστοῦνι κατὰ τὸ καΐκι.

— Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικό σας εἶναι τὸ πουλί; Ἐγὼ τὸ
 ἀγόρασα, ἐγὼ θέλησα καὶ τὸ ἄφησα. Ὅριστε μας ! Κάτω
 γρήγορα, γιὰτὶ θὰ σᾶς σπάσω τὰ παῖδια σας !

Καὶ μόνο ὅταν εἶδε τὸ πουλί νὰ τινάζῃ τὶς φτερουγί-
 τσες του καὶ νὰ σιζῆ χαρούμενο τὸν ἀέρα, μονάχα τότε
 πῆρε τὸ δρόμο του, μουρμουρίζοντας :

— Μὰ βέβαια, μέσα στὴν ἐλευθερία γεννήθηκα· ποῦ νὰ
 ξέρουν τί θὰ πῆ σκλαβιά ! . . .

Παῦλος Νιρβάνας

39. ΤΟ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΟ

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τὰ καημένα
κι ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν παίζει, δὲ χορεύει,
μόν' συγυρίζει τ' ἄρματα καὶ τὸ σπαθὶ τροχάει.

— Τουφέκι μου περήφανο, σπαθὶ μου παινεμένο,
πολλὲς φορές μὲ γλίτωσες, βόηθα κι αὐτὴ τὴν ὥρα,
νὰ σ' ἀσημώσω μάλαμα, νὰ σὲ σμαλτώσω ἀσήμι...

Δημοτικὸ



40. ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

1. Τὰ δυὸ ξαδερφάκια, ὁ Δημήτρης κι ἡ Ἀνθούλα, ταξιδεύοντας κάποτε γιὰ τὴν Ἠπειρο, πέρασαν ἀπὸ τὴ γέφυρα τοῦ Ἀχελώου. Ἐκεῖ σταμάτησαν λίγο νὰ ξεκουραστοῦν. Καθὼς παρατηροῦν ὀλόγυρα, βλέπουν κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα ἓνα μεγάλο φράγμα.

— Τί εἶναι αὐτό; ρωτοῦν τὸ θεῖο τους, ποῦ τὰ συνοδεύει.

— Εἶναι τὸ ἀρδευτικὸ φράγμα τοῦ Ἀχελώου, τοὺς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Τὸ ἔχουν χτίσει στὴ μέση τοῦ ποταμοῦ, γιὰ νὰ ὑψώσουν τὴ στάθμη τοῦ νεροῦ. Τὸ νερὸ τώρα ἀλλάζει δρόμο. Χύνεται στὰ βαθιὰ αὐλάκια, ποῦ βλέπετε ἐκεῖ, δεξιὰ κι ἀριστερά, καὶ πηγαίνει χιλιόμετρα μακριά, γιὰ νὰ ποτίσει

τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου. Ὅσο περισσεύει πηδᾶ ἀπὸ τὸ φράγμα, ποὺ ξεχειλίζει, καὶ χύνεται στὴν παλιά του κοίτη.

Καὶ συνέχισε :

—Ὁ Ἀχελῷος ἄλλοτε ἔκανε φοβερὲς ζημιές, ὅταν ξεχειλί-
λιζε. Κατέστρεφε τὰ σπαρτά, ἔπνιγε ἀνθρώπους καὶ ζῶα.
Ἔχει μιὰ παλιά ἱστορία τοῦτο τὸ ποτάμι . . .

Τὰ παιδιά τὸν παρακάλεσαν νὰ τοὺς τὴ διηγηθῆ. Κάθη-
σαν σ' ἓνα ἐξοχικὸ κέντρο κι ὁ θεῖος τους, ἀφοῦ παράγγειλε
ἓναν καφέ, ἄρχισε :

2. Κάποτε ἐδῶ, σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ἦταν ἓνα θεριό.
Θεριὸ μεγάλο, φοβερό, μὰ καὶ περίεργο. Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς
ἦταν ὅμοιο μὲ τεράστιο φίδι, μὲ δράκοντα ἀπαίσιο. Εἶχε τὴ
φωλιά του πάνω, ψηλά, σὲ κάποια σπηλιά τῶν Ἀγραφῶν.
Ὅταν πεινοῦσε ἢ θύμωνε, κατέβαινε πρὸς τὰ κάτω μ' ὄρμη,
μὲ φοβερὰ μουγκρητὰ καὶ σάλαγο, καὶ σάρωνε ὅ,τι ἔβρισκε
μπροστά του : δέντρα καὶ σπαρτά, ζῶα κι ἀνθρώπους. Τίπο-
τε δὲ γλίτωνε ἀπ' τὴ μανία του.

Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς ἦταν ἓνας μεγαλόσωμος σεβάσμιος
γέροντας μὲ γαλανὰ μάτια καὶ μακριὰ γένια. Τὸν ἔλεγαν Ἀ-
χελῷο. Ἦταν γιὸς τοῦ Τιτάνα Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος.
Ἦταν ἓνας ποτάμιος θεός, ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὄλους τοὺς
ὁμοίους του.

Ὅταν ἦταν στὶς καλές του, περιδιάβαζε ἡσυχος καὶ γε-
λαστὸς τὴν Αἰτωλικὴ πεδιάδα, σκορπίζοντας ὀλόγουρα δρο-
σιές καὶ χαμόγελα. Ἀλίμονο ὅμως ἂν θύμωνε!

Κάποτε ὁ Ἀχελῷος ζήτησε γιὰ γυναίκα του τὴν κόρη
τοῦ βασιλιᾶ τῆς Αἰτωλίας Οἰνέα, τὴν ὁμορφή Δηϊάνειρα. Τὸ
ἔμαθε ὅμως κι ὁ Ἡρακλῆς καὶ πῆγε καὶ τὴ ζήτησε κι αὐτός.
Ἀνάμεσα τότε στὸν ποτάμιο θεὸ καὶ τὸν ἥρωα ἔγινε φοβε-
ρὴ πάλη. Ὁ Ἀχελῷος, μὴ μπορώντας νὰ τὰ βγάλῃ πέρα

μέ τον Ἡρακλῆ, μεταμορφώθηκε στήν ἀρχή σέ δράκοντα, ἔπειτα σέ ταῦρο. Μά ὁ ἥρωας δέ φοβήθηκε οὔτε τόν ἄφησε. Πάνω μάλιστα στήν πάλη τοῦ ἔσπασε τὸ ἓνα του κέρατο. Στὸ τέλος ὁ Ἀχελῷος παραδέχτηκε τὴν ἧττα του. Ἀποσύρθηκε ταπεινωμένος στὴ φωλιά του κι ἀπὸ τότε ποτὲ πιά δὲν ξαναφάνηκε.

3. Πέρασαν χρόνια καὶ χρόνια. Ἡ θεότητα τοῦ ποταμοῦ λησμονήθηκε. Ἔμεινε ὅμως τὸ ποτάμι. Θεριὸ ἀνήμερο. Ἰδιο κι ἀπαράλλαχτο σὰν τὸν παλιὸ ἐκεῖνο δράκοντα τοῦ μύθου.

Ἀπὸ τότε ἔγιναν πολλές προσπάθειες, γιὰ νὰ περιοριστοῦν οἱ καταστροφές ποὺ ἔφερε τὸ ἀνήμερο τοῦτο θεριό. Ὡσπου ἡ σύγχρονη τεχνική, σὰν ἓνας νέος Ἡρακλῆς, ἠμέρωσε τὸ θεριό. Μὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ὕδατοφράχτες ἔκανε τὸ ποτάμι ἀπὸ καταστροφέα εὐεργέτη. Τὸ ἔβαλε νὰ δίνει ἠλεκτρικὸ ρεῦμα, νὰ ποτίζη τεράστιες ἐκτάσεις, ποὺ ἄλλοτε ἦταν ἄγονες, ὅπως κι αὐτὲς ἐδῶ. Ὁ ἄνθρωπος δαμάζει τὴ φύση. Χρησιμοποιεῖ τὴν τεράστια δύναμή της γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὸν πολιτισμό, γιὰ τὴν καλύτερευση τῆς ζωῆς του.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπια

Νίκος Σκόπιας

41. ΕΡΓΑΣΙΑ

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αὐγὴ δροσάτη
 μὲ τὸ πρῶτο τῆς πουλὶ
 λῆς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
 στὴ φιλόπονη ζωῆ.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
 μὲ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
 τρέξτετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
 ἐν' ἀγκάθι στὴν καρδιά·
 πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
 ἐργασίας κληρονομιά.

Σηκωθῆτε! Ἡ γῆ χαρίζει
 μόνον ἄφθονο καρπό,
 ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
 μ' ἓναν ἴδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
 οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
 εἶν' οἱ μόνοι, πού τ' ἀνθρώπου
 σῶμα τρέφουν καὶ ψυχῆ.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι
 μὲ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
 τρέξτετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

Γεράσιμος Μαικοβοῦς

42. Η ΛΑΜΠΡΗ

Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ! χτυπούσε χαρμόσινα τὰ μεσάνυχτα ἢ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μιὰ πέρδικα μὲ τὸ κερὶ σ' ἓνα κόκκινο αὐγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆ· τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χῶριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ μάνα μου παιδεύοταν στὸ μαγειρεῖο μὲ τὴ «μαγειρίτσα», μὲ τὰ συκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ, μὲ μάραθα καὶ τηγανισμένα ψωμάκια.

Μὲ τὴν καμπάνα ἀκούστηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμαρη κι ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου :

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς καρτερῆ!

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τώρα· στὸ τέλος, λίγο ἔλειψε νὰ ῥθῆ ἀνιφτος κοντά μας.

— Πήρατε τίς λαμπάδες σας; ρωτᾷ ὁ πατέρας μου· καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβῆσατε καλὰ τίς φωτιές; Μὴν ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί; Πᾶμε λοιπόν, χροιάσατε ὅσο νὰ ἐτοιμαστῆτε!

“Ὀλος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι.” Ἄλλος ἔκλεινε τὸ σπῆτι του, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησιά μὲ τὰ δαδιά στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του ἂν ξύπνησαν, κι ἡ καμπάνα χτυπούσε ἀσταμάτητα : Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ . . .

Τὴν ἐκκλησιά τὴ βρήκαμε γεμάτη. Ὁ παπὰς καρτεροῦσε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ « εὐλογητός », ἔστελνε τὰ παιδιὰ σὰ σπῆτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους κι αὐτὰ ἔ-

σπαζαν τὰ παράθυρα μὲ τὶς πέτρες καὶ τράνταζαν τὶς πόρτες μὲ χτυπήματα, ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ γερο-Μπίρος μοναχά, πού δὲν μποροῦσε νὰ περπατήση ἀπ' τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὴν πασχαλινὴ λειτουργία, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος, ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ; ρώτησε ὁ παπάς.

— Εἴμαστε, δέσποτα.

— Ἐμπρὸς λοιπόν : « Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός . . . »

“Ἀμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ « Χριστὸς Ἄνεστη » νὰ κι ὁ γερο-Μπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του μπροστὰ στὸν παπά.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι φέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα! Ἄκόμα εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος!

Τὴν ὥρα πού ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τῆ χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ « Δεῦτε λάβετε φῶς », ἄσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ ἀνατολή. “Ἀχ! τί ὁμορφα μοσχοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους!

Οἱ ἄνθρωποι χῶριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα : « Χριστὸς ἀνέστη! », « Χρόνια πολλὰ! », « Χαρούμενοι, μ' ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας! »

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγον στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε κι ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπ' τὴ λαμπάδα μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια, περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή!

Ἡ πρώτη μας δουλειά ἦταν νὰ τραβήξουμε στήν τραπεζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἔτοιμη, οἱ λαμπροκουλοῦρες βγῆκαν ἀπό τὸ ντουλάπι κι ἡ μητέρα ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ « Χριστὸς ἀνέστη ».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε καὶ τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νὰ βρῆ ποιὸ αὐγὸ εἶχε πιὸ γερὴ μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στήν κανίστρα!

— Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νὰ γυρίζη ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἄρνι μοναχός του στὸν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλοῦσαμε νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιὰτὶ κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρωὶ τὶς λαμπροκουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγά στοὺς δεκαεφτά βαφτιστικούς τῆς μητέρας.



43. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

1. Κάποτε ο Ίησοῦς, πέντε χρονῶν παιδάκι, καθόταν στὸ κατώφλι τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ἰωσήφ κι ἀπὸ ἓνα κομμάτι κοκκινόχρωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἀντικρινός του ἀγγειοπλάστης, ἔφτιανε χωματένια πουλάκια. Ὁ Ίησοῦς ἦταν χαρούμενος κι εὐτυχισμένος ὅσο καμιὰ ἄλλη φορά.

Στὸ κεφαλόσκαλο τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ καθόταν ἓνα ἄσχημο κοκκινόμαλλο παιδί, ὁ Ἰούδας. Ἀπ' τοὺς καθημερινούς καβγάδες μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ δρόμου τὸ πρόσωπό του ἦταν μελανὸ καὶ τὰ ρούχα του ξεσχισμένα. Τῇ στιγμῇ ὅμως αὐτὴ καθόταν κι αὐτὸς φρόνιμα. Δὲν κορόιδευε κανένα, δὲ μάλωνε μὲ κανένα, δούλευε κι αὐτὸς ἓνα κομμάτι κοκκινόχρωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ίησοῦς. Μὲ τὸ κοκκινόχρωμα ἔφτιανε κι ὁ Ἰούδας πουλάκια.

Ὅταν ἔφτιαναν τὰ πουλάκια, κάθε παιδί τ' ἀράδιαζε μπροστά του. Τὰ πουλάκια ἀντὶ γιὰ πόδια εἶχαν ἓνα σβῶλο χῶμα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ στέκουν. Εἶχαν κοντὲς οὐρὲς καὶ μικρὲς φτεροῦγες.

Ἀλλὰ ἡ διαφορὰ τῆς ἐργασίας τῶν δύο παιδιῶν ἦταν ὀλοφάνερη. Τὰ πουλιὰ τοῦ Ἰούδα, κακοφτιαγμένα ὅπως ἦταν, δὲν μποροῦσαν νὰ σταθοῦν. Ἀμέσως ἔπεφταν, ἀναποδογυρίζονταν, ὅσο κι ἂν προσπαθοῦσε νὰ τοὺς δώσει ὁμορφο σχῆμα καὶ στερεότητα. Τὰ μικρὰ του δάχτυλα δὲν τὸν βοηθοῦσαν καὶ δὲν τὸ κατόρθωνε.

Ἀντίθετα, τὰ πουλάκια, πού ἔφτιανε ὁ Ίησοῦς, ἦταν τὸ ἓνα ὠραιότερο ἀπὸ τ' ἄλλο καὶ στέκονταν μὲ τὸ πρῶτο στὰ πόδια τους σὰ ζωντανά.

Ὁ Ἰούδας ἔριχνε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ κρυφὲς ματιὲς κατὰ τὸν Ἰησοῦ. Στενοχωριόταν, πού τὰ δικὰ του πουλιὰ δὲν ἦταν τόσο ὁμορφα οὔτε μποροῦσαν νὰ σταθοῦν στὰ πό-

δια τους. Κι ὥστόσο δὲ μιλοῦσε. Ἐξακολουθοῦσε σιωπηλὸς καὶ μὲ πείσμα τῆ δουλειά του.

2. Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα. Ὁ ἥλιος ἔγειρε νὰ βασιλέψη. Οἱ ἀκτίνες του, γλιστρώντας στὸ στενὸ δρομάκι, ἔβραφαν μὲ τὸ πορφυρένιο χρῶμα τὸ καθετὶ ποὺ συναντοῦσαν : τ' ἀγγεῖα τοῦ ἀγγειοπλάστη, τὶς σανίδες τοῦ Ἰωσήφ . . . Μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα ἔβραψαν τὰ νερὰ τῆς μικρῆς λιμνούλας, ποὺ ἦταν ἐκεῖ δίπλα.

Καὶ ξαφνικὰ ὁ Ἰησοῦς σκέφτηκε νὰ βουτήξῃ τὰ πουλάκια του μέσα σ' αὐτὸ τὸ θεσπέσιο πορφυρένιο χρῶμα, νὰ τὰ βάλῃ. Τὰ βούτηξε στὸ νερὸ κι ἀμέσως τὰ πουλάκια πῆραν ἓνα ὠραῖο κοκκινωπὸ χρῶμα.

Τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ Ἰούδας καὶ πῆγε νὰ κἀνῃ κι αὐτὸς τὸ ἴδιο. Βούτηξε τὰ πουλάκια του στὸ νερό. Μὰ οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου ἔφευγαν καὶ τὰ πουλάκια ἔμεναν ὅπως ἦταν πιὸ πρῖν.

— Στάσου, Ἰούδα, τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς. Ἄφησε νὰ σὲ βοηθήσω νὰ βάλῃς τὰ πουλάκια σου . . .

— Δὲ θέλω, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰούδας.

Καὶ ξάφνου σηκώνεται ὄρθιος, σουφρώνει τὰ φρύδια του, σφίγγει τὰ δόντια του κι ἀρχίζει μὲ λύσσα νὰ ποδοπατᾷ τὰ πουλάκια του. Τὸ ἓνα ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο τὰ πουλάκια μεταβάλλονταν σὲ σβῶλους χῶμα.

Ἄφου τὰ ποδοπάτησε ὅλα, πλησίασε τὸν Ἰησοῦ. Στάθηκε ἓνα λεπτὸ, κοίταξε τὰ πουλάκια, ποὺ ἔλαμπαν σὰν πολῦτιμα πετράδια, κι ὕστερα σήκωσε τὸ ἓνα του πόδι καὶ πάτησε ἓνα. Ὅταν τράβηξε τὸ πόδι του κι εἶδε πὼς τὸ ὠραῖο πουλάκι εἶχε γίνει ἓνας σβῶλος χῶμα, ὅπως καὶ τὰ δικά του, γέλασε μὲ χαιρεκακία. Ξανασήκωσε τὸ πόδι του νὰ πατήσει κι ἄλλο.

— Ἰούδα! τοῦ φώναξε ὁ Ἰησοῦς. Τί κάνεις;

Μὰ ὁ Ἰούδας ποῦ ν' ἀκούσῃ! Ἦταν μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ κι ὁ Ἰησοῦς ἔβλεπε πὼς δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ. Κοίταξε ὀλόγυρα, σὰ νὰ ζητοῦσε βοήθεια. Ζητοῦσε μὲ τὰ μάτια τῆ μητέρα του. Μὰ αὐτὴ ἦταν μακριά. Ἀλλὰ καὶ πάλι, ὥσπου νὰ ῥθῃ, ὁ Ἰούδας θὰ μπορούσε νὰ πατήσῃ ὅλα του τὰ πουλάκια. Εἶχε κιόλας ποδοπατήσῃ τέσσερα. Δὲν ἔμεναν παρὰ τρία ἀκόμη.

Τότε ὁ Ἰησοῦς χτύπησε τὰ χεράκια του καὶ φώναξε στὰ πουλιά :

— Φύγετε! φύγετε! . . .

Καὶ ξάφνου τὰ τρία πουλάκια ζωντάνεψαν, κούνησαν τὶς μικρὲς φτεροῦγες τους, τινάχτηκαν καὶ πέταξαν ψηλὰ στὴν ἄκρη τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου δὲν εἶχαν πιά κανέναν κίνδυνο.

Σὰν εἶδε τοῦτο τὸ παράξενο ὁ Ἰούδας, κατάλαβε τὸ λάθος του. Γονάτισε μπροστὰ στὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν παρακαλοῦσε, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Γιατὶ ὁ Ἰούδας ἀγαποῦσε τὸν Ἰησοῦ, τὸν θαύμαζε καὶ μαζὶ τὸν φθονοῦσε.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνη ἦρθε κι ἡ Παναγία. Κατάλαβε τί ἔγινε. Σήκωσε τὸν Ἰούδα ἀπὸ κάτω, τὸν χάιδεψε καὶ τοῦ εἶπε.

— Καημένο παιδί! . . . Ποτέ σου μὴν κάνης τὸ κακό, ἀν δὲ θέλῃς νὰ γίνῃς δυστυχισμένος. Ποιὸς μπορεῖ ποτέ νὰ τὰ βάλλῃ μ' ἐκεῖνον ποὺ μπορεῖ νὰ κάνῃ χρώματα τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καὶ στὸ ἄψυχο χῶμα νὰ δίνῃ ζωὴ! . . .

« Θρόνοι γιὰ τὸ Χριστὸ »

Ἄπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ
Μετ. Λίζας Κοιτογιάννη

44. ΤΟ ΡΗΜΟΚΛΗΣΙ

Στὸ καταράχι,
πέρα στὴ δύση,
μὲς στὸν ὀρίζοντα
τὸ ρημοκλήσι.

“Ὅταν ὀμίγλη
τὸ περιζώνη,
πότε ἀλαργεύει,
πότε σιμώνει.

Λευκὸ πανάκι
π’ ἀργοσαλεύει
μέσα στὰ σύννεφα
καὶ ταξιθεύει.

Νίκος Κανάκης

45. Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΙ ΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ

Τὰ παιδιά εἶναι κατενθουσιασμένα μὲ τὸν μπαρμπα-Θανάση, ἕναν περιβολάρη, καλόκαρδο ἄνθρωπο, ποὺ ἐργάζεται ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στὸ περιβόλι του.

Τοὺς λέει περίεργες ἱστορίες, παραμύθια, αἰνίγματα καὶ διάφορα ἀστεῖα. Πιὸ πολὺ ὅμως διασκεδάζουν τὰ παιδιά μὲ τὶς παροιμίες του, ποὺ λέει πὼς τὶς ἔμαθε στὸ σχολεῖο, σὰν ἦταν μικρός.

— Καλημέρα, μπάρμπα-Θανάση, τοῦ φωνάζουν πρωὶ πρωὶ τὰ παιδιά. Πολὺ νωρὶς ἄρχισες σήμερα τὴ δουλειά.

— Τί νὰ κάμω, παιδιά μου; “Ὅποιος κοιμᾶται τὸ πρωὶ, παλιὰ ροῦχα ἔχει τὴ Λαμπρή”, λέει ὁ μπαρμπα-Θανάσης.

— Τὰ λαχανικά σου εἶναι περίφημα, μπαρμπα-Θανάση. Σίγουρα θὰ ἔχης καλὴ σοδειὰ φέτος.

— Καὶ βέβαια. « Ἡ καλὴ μέρα φαίνεται ἀπὸ τὸ πρῶι ».

— Τὰ κεράσια σου δὲν ἔγιναν ἀκόμα, μπαρμπα-Θανάση;

— « Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι », παιδιά μου. « Ἐάθε πράγμα στὸν καιρὸ του ».

— Ποῦ τίς ἔμαθες τίς παροιμίες, μπαρμπα-Θανάση;

— Στὴ ζωὴ, παιδιά μου. « Ὅσο ζῶ, μαθαίνω ».

— Βρῆκες τοὺς κλέφτες, πὺ σου ἔκλεψαν τὰ μῆλα;

— Δὲν τοὺς βρῆκα ἀκόμα. Μὰ ἔννοια σας! Θὰ βρεθοῦν καὶ θὰ τιμωρηθοῦν. « Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὸν πρῶτο χρόνο χαίρονται ».

— Μπαρμπα - Θανάση, σοῦ φέραμε σήμερα λίγο γλυκό, ἀπ' αὐτὸ πὺ ἔφτιασε ἡ μητέρα. Δὲν πιστεύομε νὰ μὴν τὸ δεχτῆς . . .

— Γιατὶ ὄχι, παιδιά μου; « Καὶ τὰ καλὰ δεχόμενα καὶ τὰ κακὰ δεχόμενα ». Σταθῆτε ὅμως νὰ σᾶς προσφέρω κι ἐγὼ λίγα καρύδια, γιατί « ἡ χάρη θέλει ἀντίχαρη καὶ πάλι χάρη μένει ».

— Σ' εὐχαριστοῦμε, μπαρμπα-Θανάση, καὶ τοῦ χρόνου νὰ φᾶμε ἀπὸ τὰ ὄμορφα φροῦτα σου. Νά 'χης πάντα τὴν υἰειά σου καὶ νὰ τὰ χαίρεσαι.

— Μὰ βέβαια, παιδιά μου. Ἡ υἰειά εἶναι τὸ καλύτερο πράγμα : « Γειά μου, πλούτη μου ».

Τὰ παιδιὰ δὲ θὰ ξεχάσουν ποτὲ τὸν μπαρμπα-Θανάση. Δὲν καλοπερνοῦσαν μόνο στὸ περιβόλι του, δοκιμάζοντας τὰ νόστιμα φροῦτα του, μάθαιναν καὶ τόσες σοφές παροιμίες!

* Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Γ. Ἀποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

46. ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

— Τί ὄμορφα ροδάκινα! εἶπε ὁ Νίκος βλέποντας τὰ δυὸ ροδάκινα, ποῦ κρατοῦσε ὁ Πετράκης στὰ χέρια του κι ἔτρωγε στὸ διάλειμμα. Ἀπὸ ποῦ τ' ἀγοράσατε;

— Δὲν τ' ἀγοράσαμε! ἀπαντᾷ ὁ Πετράκης· εἶναι ἀπὸ τὸν κῆπο μας. Καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ ροδακινιά, ποῦ φύτεψα μονάχος μου!

— Μπά! Πότε τὴ φύτεψες καὶ πότε πρόφτασε νὰ βγάλῃ ροδάκινα; ρώτησε κι ὁ Γιώργος.

— Πέρασαν ἀπὸ τότε τέσσερα χρόνια! Ἦμουν μικρὸς ἀκόμη. Ἡ μητέρα μου ἔδωσε νὰ φάω ἓνα ὄμορφο ροδάκινο, χνουδάτο, χρυσοκίτρινο καὶ κοκκινωπὸ στὰ πλάγια. Νά, ἀπαράλλαχτο, ὅπως αὐτὸ ἐδῶ. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τὸ ἔφαγα, ρώτησα τὴ μητέρα ἀπὸ ποῦ βγαίνουν τὰ ροδάκινα καὶ πῶς μποροῦμε νὰ ἔχωμε καὶ νὰ τρῶμε συχνὰ ἀπ' αὐτά.

— Ἄν σοῦ ἀρέσουν τὰ ροδάκινα, μου ἀπάντησε γελώντας ἡ μητέρα, δὲν ἔχεις παρὰ νὰ φυτέψῃς τὸ κουκούτσι τοῦ ροδάκινου, ποῦ ἔφαγες. Ἀπ' αὐτὸ θὰ φυτρώσῃ μιὰ ροδακινιά, ποῦ θὰ μᾶς δίνῃ ροδάκινα, τόσο ὄμορφα, ὅσο ἦταν κι αὐτὸ ποῦ ἔφαγες.

— Κι ἅμα τὸ φυτέψω, θὰ φυτρώσῃ ἡ ροδακινιά γρήγορα;

— Ἔ! βέβαια, ὄχι καὶ τόσο γρήγορα. Ἐπειτα μόλις φυτρώσῃ, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιποιηθῆς δυὸ τρία χρόνια. Πρέπει νὰ κοπιᾷσῃς λίγο καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονή. Σὲ τρία τέσσερα ὅμως χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Δὲν ἔχασα καιρὸ· πῆγα ἀμέσως καὶ φύτεψα τὸ κουκούτσι σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ κήπου μας, κοντὰ στὸ φράχτη, ὅπου δὲ φυσοῦσε πολὺ ὁ ἀέρας, κι ἦταν ἡ πιὸ ζεστὴ γωνιά τοῦ κήπου μας. Τὸ ἄφησα ἐκεῖ καὶ τὸ ξέχασα.

Δὲ πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μιὰ μέρα τῆς ἀνοιξῆς ὁ πατέρας γυρνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μᾶς εἶπε :

— Ξέρετε; Βρῆκα μιὰ μικρούλα ροδακινιά στὸν κῆπο μας, στὴ γωνιά πού εἶναι τὰ λαχανικά. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ δὲν ξέρω, φαίνεται ὅμως γερή καὶ θὰ προκόψῃ.

— Εἶναι ἡ δική μου ροδακινιά. Ἐγὼ τὴ φύτεψα! εἶπα καὶ διηγῆθηκα στὸν πατέρα ὅλη τὴν ἱστορία, πού εἶχα ξεχάσει καὶ τὴ θυμῆθηκα τότε.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴ φροντίζης, νὰ τὴν ποτίζης καὶ νὰ τῆς βάζῃς λίπασμα μονάχος σου, ἀφοῦ εἶναι δική σου ἡ ροδακινιά· νὰ τὴν ἀσβεστῶνῃς κάποτε, γιὰ νὰ μὴν τὴν τρῶνε τὰ ζώφια καὶ τὰ μυρμήγκια καὶ νὰ τὴ ραντίζῃς, γιὰ νὰ μὴν τὴν πιάσῃ ἡ μελίγκρα καὶ γιὰ νὰ μὴν κατσαρώσουν τὰ φύλλα τῆς. Θὰ σοῦ πῶ πότε θὰ κάνῃς αὐτὲς τὶς δουλειές καὶ μὲ τί θὰ τὴ ραντίζῃς καὶ πῶς. Δὲ θὰ βαριέσαι τὸν κόπο καὶ σὲ τρία τέσσερα χρόνια θὰ φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Τὸ ὑποσχέθηκα στὸν πατέρα καὶ κράτησα τὸ λόγο μου. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, στὸν τρίτο χρόνο, μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ πατέρα μου καὶ μὲ τὴν περιποίησή μου, ἡ ροδακινιά μου πέρυσι μοῦ ἔδωσε τέσσερα ροδάκινα. Φέτος μοῦ ἔδωσε δέκα. Τὰ δυὸ τὰ ἔκοψα σήμερα. Δὲν εἶναι ὁμορφα; εἶπε μὲ χαμᾶρι ὁ Πετράκης.

— Κάπου διάβασα μιὰ παρόμοια ἱστορία! εἶπε κι ὁ Γιάννης, πού ἄκουσε τὴ διήγηση τοῦ Πετράκη. "Α, ναί. Σ' ἓνα βιβλίο τῆς σχολικῆς μας βιβλιοθήκης, πού γράφει γιὰ τὸ τί τρῶει ὁ ἄνθρωπος.

— Θυμᾶσαι τὴν ἱστορία, νὰ μᾶς τὴν πῆς; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Βέβαια καὶ τὴ θυμοῦμαι. Νὰ σᾶς τὴν πῶ μὲ λίγα λόγια :

Στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολλὲς ροδακινιές. Ἐνα παιδί μικρό, καλὴ ὥρα σὰν τὸν Πετράκη,

ανακάλυψε πώς οί ροδακινιές μπορεί νά προκόψουν εύκολα σέ πολλές νότιες πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦταν μαθητής τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδας του κι ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὸν πατέρα του κι ἔμεινε ὀρφανός, ἀναγκαζόταν στὶς διακοπές, γιὰ νὰ βοηθᾷ τὴ μητέρα του καὶ νὰ ξεπληρώσουν ἕνα χρέος ποῦ εἶχαν, νὰ θερίζη σιτάρι στὰ ξένα χωράφια. Ἔτσι κέρδιζε μερικὰ χρήματα.

Μιὰ μέρα κοίταξε μέσα σ' ἕνα χωράφι μιὰ ροδακινιά, ποῦ λύγιζε ἀπὸ τὰ πολλὰ ροδάκινα ποῦ εἶχε. Πῆγε κοντά της, κάθισε νὰ ξαποστάση στὸν ἴσκιο της κι ἄρχισε νὰ τρώη ἀπὸ τὰ ροδάκινά της.

Ἄν εἶχα ἕνα περιβόλι ἀπὸ ροδακινιές, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, θὰ κέρδιζα πολλὰ λεφτὰ πουλώντας τὰ ὄμορφα αὐτὰ φρούτα. Καὶ τὸ πῆρε ἀπόφαση. Ἀπὸ τότε ὅσα λεφτὰ κατόρθωνε νὰ ἐξοικονομῆ ἀπὸ τὴ δουλειά του, τὰ ἔδινε, γιὰ ν' ἀγοράζῃ καὶ νὰ φυτεύῃ ροδακινιές στὸ περιβόλι τοῦ πατέρα του.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, δὲν ἄφησε ὅμως τὸ σχέδιό του. Φύτευε λίγο λίγο ροδακινιές καὶ τὶς περιποιόταν καλά. Γιὰ νὰ μπορῆ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί του, ἀνάμεσα στὶς ροδακινιές φύτευε φράουλες κι ἄλλα φυτά, ποῦ φέρνουν καρπὸ μονοχρονίς, ὥσότου σὲ τρία ἢ τέσσερα χρόνια μεγαλώσουν οἱ ροδακινιές του καὶ δώσουν ροδάκινα. Στὸ μεταξὺ φρόντιζε νὰ μάθῃ ποῦ προκόβουν καλύτερα οἱ ροδακινιές, τί χῶμα θέλουν καὶ πῶς μπορεί νὰ τοῦ δώσουν καλύτερα ροδάκινα. Ἔτσι, ἔμαθε πῶς ἡ ροδακινιά, ἄγρια ἀκόμη, βρίσκεται στὴν Κίνα, ἀπ' ὅπου τὴν ἔφεραν στὴν Περσία καὶ τὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἀλήθεια πῶς στὴν Κίνα οἱ ροδακινιές ἔμειναν ἀπεριποίητες καὶ δὲ δίνουν καλά ροδάκινα. Στὴν Περσία πάλι τώρα εἶναι πολὺ λιγιστὲς οἱ ροδακινιές, ἐνῶ στὴ Μικρασία πρόκοψαν πολὺ καὶ δίνουν μεγάλα, ζουμερὰ καὶ πολὺ μυρωδάτα ροδάκινα.

Στὴν Εὐρώπῃ, ἀπὸ τὴν πολλὴ περιποίηση, οἱ ροδακινιές δίνουν ὠραιότατα ροδάκινα. Στὴν Ἀμερικὴ ὅμως ὡς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχαν καλὰς ροδακινιές. Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος μέτρησε, μὲ τὸ θερμόμετρο στὸ χέρι, τὴ ζέστη, ποῦ ἔχει τὸ χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι, τίς μέρες ποῦ φυτρώνουν οἱ καλύτερες ροδακινιές. Κοίταξε πῶς τὰ καλύτερα δέντρα βρίσκονται στὶς πλαγιές καὶ στὶς κορυφές τῶν λόφων καὶ τέτοια μέρη διάλεγε, γιὰ νὰ φυτεῖ τὶς ροδακινιές του.

Ὅλοι γελοῦσαν μὲ τὰ μετρήματα καὶ μὲ τὰ περιβολάκια ποῦ διάλεγε, γιὰ νὰ φυτεῖ τὰ δέντρα του.

Οἱ δανειστὲς τοῦ ζητοῦσαν νὰ τοὺς πληρώσῃ καὶ τὸν φοβέριζαν νὰ πουλήσουν τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ πληρωθοῦν. Αὐτὸς ὅμως ἐπίμενε. Κι ἔτσι σὲ λίγα χρόνια ὄχι μόνον ξεπλήρωσε τὸ χρέος του κι ἀγόρασε δικὰ του περιβόλια, ἀλλὰ κι ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καλλιεργητὲς καὶ παραγωγοὺς ροδάκινων σ' ὅλη τὴν Ἀμερικὴ καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Μὲ τὰ ὁμορφα ροδάκινα, ποῦ τοῦ ἔδιναν οἱ καλοπεριποιημένες ροδακινιές του, ἔγινε πολὺ πιὸ πλούσιος ἀπ' ὅ,τι κι ὁ ἴδιος ἐπίμενε.

— Καὶ πῶς λεγόταν τὸ παιδὶ αὐτό; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Δὲν τὸ ἀναφέρει τὸ βιβλίον ποῦ διάβασα, μὰ τί σημασία ἔχει τὸ ὄνομα; ἀπάντησε ὁ Γιάννης.

— Αὐτὸ πιά θὰ φροντίσω νὰ τὸ μάθω ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἱστορία του μοιάζει κάπως μὲ τὴ δική μου ἱστορία, εἶπε ὁ Πετράκης. Θὰ ρωτήσω ἢ θὰ ψάξω στὰ βιβλία νὰ τὸ βρῶ. Καὶ θὰ σᾶς τὸ πῶ, μόνον τὸ μάθω. Θὰ σᾶς δώσω μάλιστα κι ἕνα ἀπὸ τὰ ροδάκινα τῆς ροδακινιάς μας.

47. Ο ΦΑΕΘΟΝΤΑΣ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στους κάμπους τῆς πατρίδας μας μιὰ νεράιδα, πού τὴν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτὴ ἦταν γυναίκα τοῦ Ἥλιου κι εἶχε ἓνα πολὺ ὁμορφο παιδί με ὀλόχρυσα μαλλιά, πού τὸ ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τὸ ἔλουζε, τὸ χτένιζε καὶ τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν πατέρα του ἱστορίες, πού ἔμοιαζαν με παραμύθια. Καὶ κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἄρχιζε :

— Νά, τώρα ὁ πατέρας σου ζεύει τὰ πύρινα τ' ἄλογα στὴν πύρινη τὴν ἄμαξα, γιὰ νὰ κάμη τὸ πύρινο ταξίδι του.

Ὁ Φαέθοντας τ' ἄκουε αὐτὰ καὶ περηφανεύτηκε πολὺ. Στὰ παιχνίδια του ὅλο μιλοῦσε με τοὺς συντρόφους του γιὰ τὴ μεγάλη του γενιά. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι τὸν περιγελοῦσαν.

— Σὲ γελᾷ ἡ μητέρα σου καὶ σὺ τὸ πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μας σημάδι.

Ὁ Φαέθοντας πήγαινε τότε στὴ νεράιδα μάνα του καὶ τῆς ἔλεγε ὀλοένα :

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πὼς εἶμαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκείνη γελοῦσε με τὴν καρδιά της καὶ τοῦ ἔλεγε :

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δὲ βλέπεις πὺ λάμπεις σὰν ἀκτίνα του;

Ὁ νέος φώναζε τοὺς συντρόφους του, γιὰ νὰ τοὺς ἀποστομώση :

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπὸ μένα; Δὲ βλέπετε πὺ λάμπω σὰν ἀκτίνα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δὲν ἤθελαν νὰ πιστέψουν καὶ τὸν περιπαίζαν· τοῦ ξανάλεγαν με πείσμα :

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

Ἐκείνη ἡμέρα, ἀπὸ τὰ πολλά, δὲ βάσταξε ὁ Φαέθοντας· πάει καὶ λέει τῆς νεράιδας :

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Δεῖξε μου τὸ δρόμο, νὰ πάω νὰ τὸν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέει ἡ μητέρα σου, δὲν τὸ πιστεύεις;

— Πιστεύω καὶ παραπιστεύω, μὰ θέλω νὰ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νὰ τὸ ξέρω ἐγὼ μοναχός μου;

— Καλά, παιδί μου, ἀφοῦ τὸ θέλεις, πήγαινε, εἶπε ἡ νεράιδα πικραμένη· μὰ κοίταξε νὰ μὴν πάθῃς τίποτε κακό. Πάρε τὸ δρόμο ποῦ πάει ἴσια στὴν ἀνατολή. Ἄμα φτάσης στὴν ἄκρη τ' οὐρανοῦ, θὰ δῆς κάτι ψηλὲς ὀλόχρυσες κολόνες, ποῦ βαστοῦν ἀπάνω τους ἕνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγαβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεὸς Ἡφαιστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ κάλλη τους.

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει κάποτε στὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νὰ ἰδῆ; Ὁ Ἥλιος καθόταν στὸ διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σὰν τὴ φλόγα, κεντημένο μὲ σμαράγδια. Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἕνα στεφάνι τόσο λαμπερό, ποῦ ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρίσῃ ἀνθρώπου μάτι. Δεξιά κι ἀριστερὰ καθόνταν ἡ Ἡμέρα καὶ οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος κι οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἄνοιξη, στεφανωμένη μὲ λουλούδια, καὶ τ' ἀδέρφια τῆς· τὸ Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μὲ στεφάνι ἀπὸ στάχια στὸ κεφάλι· τὸ Φθινόπωρο, φορτωμένο μὲ γλυκόχυμους καρπούς· κι ὁ γερο-Χειμώνας, μὲ κάτασπρα μαλλιά καὶ γένια γεμάτα κρύσταλλα.

Ἀπὸ μακριὰ στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια του, γιατί τὸ φῶς τοῦ θάμπωσε τὰ μάτια.

Ὁ Ἥλιος γινώρισε τὸ παιδί του. Ἐκρυψε ἀμέσως τὸ λαμπερὸ στεφάνι του καὶ τὸ ἔκραξε κοντὰ του.

— Πές μου, παιδί μου, πῶς ἤρθες ἐδῶ; τὸν ρώτησε. Καὶ τὸν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μὲ λές καὶ τὸ πιστεύω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μὰ θέλω νὰ τὸ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτὸ ἤρθα· νὰ μοῦ δώσης σημάδι, πού νὰ τὸ ἰδοῦν ὅλοι καὶ νὰ μὴν ζαναμιλήσουν.

— Σὰν τί σημάδι θέλεις; ρώτησε ὁ "Ἡλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο;

— Πῶς θὰ μοῦ δώσης ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ "Ἡλιος γελώντας μὲ τὴν πονηριά τοῦ παιδιοῦ του. «Ὀρκίζομαι στὰ μαῦρα νερὰ τῆς Στύγας».

Χωρὶς νὰ προσέξῃ ὀρκίστηκε ὁ "Ἡλιος. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ὄρκος ἦταν φοβερὸς καὶ στοὺς θεοὺς ἀκόμη. "Ὅποιος θεὸς τὸν πατοῦσε, θὰ ἔμενε ὀλόκληρο χρόνο σὰν πεθαμένος κι ἄλλα ἐννιά χρόνια δὲ θὰ εἶχε δικαίωμα νὰ πηγαίνῃ μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Γιὰ τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάρηκε πού τὸν ἄκουσε καὶ λέει ἀμέσως στὸν πατέρα του :

— Δῶσε μου τὴν ἄμαξά σου, νὰ τὴν ὀδηγήσω μιὰ μέρα στὸν οὐρανό.

— Μή, παιδί μου, μὴ ζητᾶς τέτοιο πράμα! εἶπε τρομαγμένος ὁ "Ἡλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θὰ κάμῃς ἐκεῖνο πού δειλιάζει νὰ τὸ κάμῃ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Δίας; Μπορεῖς ἐσύ νὰ σταθῆς στὴ μέση τ' οὐρανοῦ τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλιζομαι καὶ τὰ χάνω! "Ἐπειτα, γιὰ νὰ γυρίσης πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφορικός, πού κι αὐτὴ ἡ θάλασσα τρέμει νὰ μὴν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τὸ Λιοντάρι, τὸ Σκορπιὸ καὶ τὸν Καρκίνο, πού παραμονεύουν νὰ μὲ ἀρπάξουν μ' ὅλη τὴν ἄμαξα. Ἐγὼ ξέρω πῶς νὰ τοὺς ξεφεύγω! "Ἀλλάξε γνώμη, παιδί μου.

—“Όχι! Όρκίστηκες. Μόνο έτσι θα με πιστέψη ο κόσμος για παιδί σου.

— Καί τί σέ μέλει για τόν κόσμο; Για τόν κόσμο ζῆς; ρώτησε ο “Ηλιος με άπορία. Φτάνει ο καθένας μόνος του να ξέρη τήν άξία του και τή γενιά του.

—“Όχι, τὸ θέλω! Μοῦ τ’ όρκίστηκες! έπιμένει ο Φαέθοντας.

Τί να κάμη ο “Ηλιος, έτσι πού δέθηκε με τόν όρκο; Παίρνει τὸ παιδί του και τὸ φέρνει μπροστά στην άμαξά του.

Άπό καθαρό χρυσάφι ήταν ο άξονας, τὸ τιμόνι κι ο γύρος τῶν τροχῶν. Άργυρές οί άκτίνες, και στο ζυγὸ χρυσοκόλλητα πετράδια έχυαν λαμπρὸ φῶς.

Έκει πού θαύμαζε ο Φαέθοντας τήν άμαξα, ή ροδοδάχτυλη Αὐγή, ή άδερφή τοῦ “Ηλιου, άνοιξε τίς πύλες τῆς ανατολῆς. Άμέσως πετάχτηκε ο γιός της ο Αὐγερινός, με μιá λαμπάδα στο χέρι, να κυνηγήση τ’ άστέρια. “Ένα ένα τρεμόσβηναν και χάνονταν μπροστά του. Χάθηκε και τὸ Φεγγάρι: ὥσπου τελευταία χάθηκε κι ο ἴδιος ο Αὐγερινός. “Αμα είδε ο “Ηλιος τὰ ρόδα τῆς άδερφῆς του να ροδοβάφουν τόν κόσμο, πρόσταξε τίς ξανθομαλλοῦσες τίς Ώρες να φέρουν τ’ άλογα.

Τέσσερα ήταν τ’ άλογα, τὸ ένα καλύτερο από τ’ άλλο, χορτασμένα από τήν άμβροσία πού έτρωγαν ὅλη τή νύχτα. Καθώς τὰ έξεψαν στην άμαξα, πέταξαν τὰ ρουθούνια τους φλόγες. Άβάσταγα άντιπάτησαν τόν άέρα και βρόντησαν τὰ χρυσά χαλινάρια. “Ο “Ηλιος άλειψε τὸ παιδί του μ’ ένα θεϊκό λάδι, για να μην τὸ κάψουν οί φλόγες, τοῦ έβαλε στο κεφάλι τὸ στεφάνι με τίς χρυσές άκτίνες και τοῦ είπε άνήσυχος :

— Κράτα καλά τὰ χαλινάρια, παιδί μου, μην κεντᾶς πολὺ τ’ άλογα, και πάρε τὸ δρόμο πού άνοιξα ἐγὼ τόσα χρόνια.

Πρόσεξε μὴν ἀνεβῆς ψηλά, γιατί θά κάψης τὸν οὐρανό· μήτε πάλι πολὺ χαμηλά νὰ κατεβῆς, γιατί θά κάψης τὴ γῆ. Μὰ γιὰ τελευταία φορὰ σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφήσέ με νὰ ὀδηγήσω ἐγὼ τὴν ἄμαξα.

Ποῦ ν' ἀκούσῃ ὁ φαντασμένος ὁ γιός του! Ἀρπάζει τὰ χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καὶ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι ἀποχαιρετᾷ τὸν πατέρα του.

Χύνονται τ' ἄλογα καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα χλιμιντρίσματα. Ρόδισαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ψηλά κορφοβούνια κι ἡ καταχνιά σηκώθηκε ἀπὸ τοὺς κάμπους, σὰν πουπουλένιο νυχτικὸ σκέπασμα τῆς γῆς. "Ὅσο ἦταν πρωί, ὁ Φαέθοντας ἔβλεπε κάτω τίς πολιτεῖες, τὰ ποτάμια, τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους γεμάτος χαρά.

"Ἄκουε τὴ βοή πού ἔκανε ὁ κόσμος στὸ ξύπνημά του, οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, τὰ πετούμενα, καὶ φαντάστηκε πῶς τὸν εἶχαν γνωρίσει καὶ τὸν δοξολογοῦσαν. Τὸ μόνο πού καίταζε ἦταν πῶς νὰ ξεχωρίσῃ τοὺς παλιούς συντρόφους του καὶ νὰ τοὺς φωνάξῃ ἀπὸ ψηλά : « Μὲ βλέπετε; Τί θά πῆτε τώρα; Εἶμαι ἢ ὄχι γιός τοῦ "Ἡλιου;»

"Ὅταν ὅμως τ' ἄλογα τὸν ἀνέβασαν ἐκεῖ πού πετοῦν οἱ ἀετοί, ἄρχισε νὰ φοβᾶται. Θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ πατέρα του, μὰ ἦταν ἄργά. Ἐκλείσε τὰ μάτια του, νὰ μὴ βλέπῃ τὸ χάος.

Τ' ἄλογα, καθὼς ἐνίωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σὰ φρενιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στὸν κόσμο! Πότε ἡ ἄμαξα ζύγωνε στὸν οὐρανὸ καὶ τότε χιόνιζε καὶ πάγωνε στὴ γῆ. Πότε χαμήλωνε πολὺ κι ἔκανε τόση ζέστη, πού ἔσκαζαν οἱ ἄνθρωποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ κἀκηκαν τὰ λουλούδια. Τὰ περφοβούνια ἔγιναν σκόνη. Χόχλαζε ἡ θάλασσα καὶ τὰ ψάρια ἄλλα ἔσκασαν καὶ γέμισαν τίς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στὸ βυθό, γιὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ φῶκες, πού δὲν μποροῦν νὰ μεί-

νουν πολύ βαθιά, ἔσκασαν κι αὐτές. Κι ὁ ἴδιος ὁ Ποσειδώνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, δὲν τολμοῦσε νὰ βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ βασίλειό του. Στὴν Ἀφρική πλησίασε τόσο πολὺ τὸ ἀμάξι, πὺ ἐκάψε κάμπους ἀπέραντους· ἐκεῖ τώρα εἶναι οἱ φλογισμένες ἐρημιές. "Ὀλῆ ἡ γῆ κινδύνευε νὰ κατακαῖ. Καθὼς εἶδε ἔτσι ἡ θεὰ Γαῖα, ἡ προστάτισσά της, παρακάλεσε τὸ Δία νὰ προλάβῃ τὸ κακό. Παίρνει τότε ὁ Δίας ἓνα δυνατὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ τινάζει στὸ κεφάλι τοῦ Φαέθοντα.

"Ἐπεσε ἀστραποκαμένος ὁ φαντασμένος ἀμαξηλάτης. Τρέχουν οἱ νεράιδες μὲ τὴν ὁμορφὴ Κλυμένη στὴ μέση, σκίζουν τὰ πέπλα τους κι ἀρχίζουν τὰ μοιρολόγια. Οἱ τρεῖς ἀδερφές του τόσο ἦταν ἀπαρηγόρητες, πὺ οἱ θεοὶ τὶς λυπήθηκαν καὶ τὶς ἔκαμαν ἀργυρόφυλλες λεῦκες. Τὰ δάκρυσά τους τὰ ἔκαμαν καθαρὸ κεχριμπάρι.

"Ἐφτασε κι ὁ φίλος του ὁ Κύκνος, περιμάζεψε τὸ κορμὶ του καὶ τὸ ἔθαψε. Ἀλλὰ τόση ἦταν ἡ ἀγάπη του, πὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ ῥχεται κάθε μέρα καὶ νὰ βουτᾶ στὸ ποτάμι, γιὰ νὰ βρῆ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του. Οἱ θεοὶ γιὰ νὰ τὸν ἀνταμείψουν τὸν ἔκαμαν πουλί. Μὰ καὶ πουλὶ ὁ κύκνος δὲν παύει ὡς τώρα νὰ χώνῃ τὸ κεφάλι στὰ νερά καὶ νὰ γυρεύῃ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του τὸ Φαέθοντα.





48. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἡλιε μου,
ἔβγα, ἦλιε μου,
πού κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

Δῶσε μας
ἦλιε, ἦλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τ' ἀγκάθι,
φέξε ὡς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθι.

Τὸ νερὸ
φέξε, ἦλιε μου,
νὰ τρέχη καὶ νὰ λάμπη,
νὰ μοσκοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοῦ ἦλιε μου,
τῆ γῆς μὲ χαμομήλι,
δῶσ' μας τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν καρπὸ
ἦλιε, ἦλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

49. ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΑΥΜΑ

1. Καθώς τὸ τραῖνο ἀφήνει πίσω του τὴν Ξυνιάδα, ξανοίγεται μπρὸς στὰ μάτια τοῦ ταξιδιώτη ἓνα θέαμα θαυμάσιο. Ἐνας κάμπος πλατύς, ἀτέλειωτος θαρρεῖς, ἀπλώνεται μπροστά του. Ἐτσι ἄδεντρος σχεδὸν ὅπως εἶναι, στρωτὸς κι ἐπίπεδος, μοιάζει μ' ἐπιφάνεια μιᾶς ἡρεμης καὶ γαλήνιας θάλασσας, μιᾶς τεράστιας ἀτάραχης λίμνης. Λίγο ἔτσι νὰ μισοκλείσης τὰ μάτια σου, τὴν περνᾶς ὅπωςδήποτε γιὰ θάλασσα ἢ λίμνη.

2. Κι ἦταν, ἀλήθεια, ὁ κάμπος τοῦτος κάποτε, στὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια, μιὰ τεράστια λίμνη. Στὶς πλαγιὲς τῶν γύρω βουνῶν ἔβασκε τότε τὰ κοπάδια του ὁ μέγας γενάρχης Πελασγός. Ἐβλεπε κι αὐτὸς τὴ μεγάλη ἔκταση τοῦ νεροῦ, ποῦ ἀπλωνόταν μπροστά του, τριγυρισμένη ἀπὸ βουνά, κι ἀναστέναζε.

—Ἄχ, ἔλεγε. Νὰ ἦταν αὐτὴ ἡ λίμνη γῆ... Τί σπουδαῖο λιβάδι θὰ εἶχαν τὰ κοπάδια μου!...

Καὶ μιὰ μέρα τὸ θαῦμα ἔγινε. Ἐνας ἀπ' τοὺς βοσκούς τοῦ Πελασγοῦ, ὁ Πέλωρος, καθὼς ἔβγαλε ἓνα πρωὶ τὸ κοπάδι στὴ βοσκὴ καὶ κοίταξε κατὰ τὴ λίμνη, ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Ἡ μεγάλη λίμνη εἶχε χαθῆ. Μπροστά του ἀπλωνόταν τώρα ἓνας ἀπέραντος κάμπος, μὲ λακκοῦβες ποῦ καὶ ποῦ, γεμάτες νερό... Τρίβει τὰ μάτια του, κοιτάζει πιὸ καλά. Θαρρεῖ πὼς βλέπει κάποιον ὄνειρο. Ἄλλὰ ὄχι. Ἡ λίμνη πάει, χάθηκε. Πῶς; Οὔτε κι ὁ ἴδιος ξέρει.

Δίχως νὰ χάση καιρό, παρατᾶ ἐκεῖ τὰ πρόβατά του καὶ τρέχει, τρέχει μὲ μεγάλους πῆδους, γιὰ νὰ τὸ πῆ στὸν κύρη του, τὸν Πελασγό.

Τὸν βρῆκε νὰ κάνῃ θυσία στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ του.

Λαχανιασμένος, ξαναμμένος απ' την τρεχάλα, πέφτει στα πόδια του.

— Μεγάλε κύρη μου..., τοῦ λέει, μόλις μπορώντας ν' ἀρθρώση τίς λέξεις. "Ἐγινε θαῦμα! "Ἐνα θαῦμα μεγάλο...

Καί τοῦ διηγήθηκε τί εἶδε. Ὁ Πελασγός εἶπε στήν ἀρχή νά μὴν τὸν πιστέψῃ. Μὰ καθὼς τὸν ἀκούει νά τοῦ ὀρκίζεται, πὼς ὅλα τοῦτα πού τοῦ λέει εἶναι ἀλήθεια, ἀποτελειώνει τὴ θυσία καὶ κινᾷ μαζί του κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο. "Ὅταν ἔφτασε στήν κορυφογραμμὴ κι ἀντίκρισε κι αὐτὸς τὸ μεγάλο ἀπέραντο κάμπο, πού ἀπλωνόταν μπροστά του, χαμογέλασε εὐχαριστημένος, γονάτισε κι ὑψώνοντας τὰ χέρια του κατὰ τὸν οὐρανό, εἶπε συγκινημένος :

— Σ' εὐχαριστῶ, πατέρα Δία, πού μὲ ἄκουσες καὶ μοῦ χάρισες τοῦτο τὸν πλοῦσιο κάμπο...

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη μιὰ βροντὴ ἀκούστηκε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο. Ἦταν φανερὸ πὼς ὁ Δίας χάριζε τὸν κάμπο τοῦτο στὸν Πελασγό. Γι' αὐτὸ κι ἀργότερα τοῦ δόθηκε ἡ ὀνομασία «Πελασγικὸν ἄργος», γιὰ τὸ ἀποῖο μάλιστα ἡ Πυθία εἶπε πὼς εἶναι «ἀπ' ὅλους τοὺς τόπους ὁ εὐφορώτερος».

Ὁ Πελασγὸς ἀγκάλιασε καὶ φίλησε τὸν Πέλωρο, πού πρῶτος εἶδε τοῦτο τὸ θαῦμα. Κι ἀπὸ τότε ὄρισε νά γίνεται κάθε χρόνο, τὴν ἴδια πάντα μέρα, μιὰ μεγάλη γιορτὴ, πού γιὰ τιμὴ τοῦ Πέλωρου τὴν ὀνόμασε «Πελῶρια». Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἐλευθερώνονταν οἱ φυλακισμένοι κι ὅλοι, δοῦλοι κι ἐλεύθεροι, ἔτρωγαν σὲ κοινὰ τραπέζια καὶ διασκέδαζαν. Θυσίαζαν κι εὐχαριστοῦσαν τὸ Δία, πού μ' ἓνα σεισμὸ ἔκανε ν' ἀνοίξῃ ἀνάμεσα στὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν Ὀσσα μιὰ βαθιὰ κοιλάδα. Ἀπὸ κεῖ χύθηκαν στὸ Αἰγαῖο τὰ νερά τῆς λίμνης κι ἔτσι ἔγινε ἡ μεγάλη κι εὐφορη αὐτὴ πεδιάδα, πού ἀργότερα τὴν ὀνόμασαν Θεσσαλία.

3. Παλιότερα ἢ Θεσσαλία ἦταν τσιφλίκια. Μόνο λίγο

μέρος της ἦταν καλλιεργήσιμα χωράφια. Τὸ περισσότερο ἦταν λιβάδια. Ἀργότερα ἡ γῆ μοιράστηκε στους Θεσσαλοὺς γεωργούς. Ἀλλὰ καὶ πάλι, γιὰ πολλὰ χρόνια, ἡ ἐκμετάλλευσή της γινόταν μὲ πρωτόγονα μέσα. Κι οἱ παραπόταμοι τοῦ Πηνειοῦ, πού τὴ διαρρέουν, πλημμυρίζαν τὸν τόπο καὶ κατάστρεφαν τὰ σπαρτά.

Χρειάστηκε νὰ γίνουν ἀντιπλημμυρικά κι ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα. Ἐγίνε ἔπειτα τὸ φράγμα τοῦ Ταυρωποῦ. Μ' αὐτὸ ποτίζονται μεγάλες ἐκτάσεις, πού ἄλλοτε ἦταν μόνο λιβάδια.

Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : ἔγινε ὁ ἀναδασμός. Τὰ μικρὰ χωραφάκια τῶν μικροκαλλιεργητῶν ἐνώθησαν καὶ σχημάτισαν μεγάλα ἀγροτεμάχια, σὰν αὐτὰ πού βλέπετε ἐκεῖ κάτω νὰ πρασινίζουν. Νέοι δρόμοι χαράχτηκαν κι ἀρκετοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀσφαλτοστρώθηκαν.

Ἐπειτ' ἀπὸ τὸ πανάρχαιο ἐκεῖνο θαῦμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελασγοῦ ἔγινε στίς μέρες μας ἓνα δεῦτερο θαῦμα. Ἡ μεγάλη τούτη ἐκταση μεταμορφώθηκε ἀπὸ λιβαδότοπος σὲ μιὰ πεδιάδα γόνιμη, πού καθὼς μάλιστα καλλιεργεῖται μὲ σύγχρονα μέσα, ἀποτελεῖ ἀληθινὸ σιτοβολῶνα τῆς πατρίδας μας.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Χάρις Σακελλαρίου

50. Ο Μ Ι Δ Α Σ

Μιά φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας βασιλιάς πού τὸν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιὸ πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του· ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποκτήσει.

Ὅταν βασίλευε ὁ ἥλιος κι ἔβλεπε χρυσὰ τὰ σύννεφα στὸν οὐρανό, ἔλεγε :

—“Αχ καὶ νὰ ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι καὶ τὸ χρυσάφι νὰ ἦταν ὅλο δικό μου!

Εἶχε καὶ μιὰ ἀκριβὴ θυγατέρα, ποὺ τὴν ἀγαποῦσε ὅσο καὶ τὸ χρυσάφι. Ἐκεῖνη ὅμως ἀγαποῦσε πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσο ἔφτιανε ὁμορφα μπουκέτα καὶ τὰ ἔφερνε στὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀναστενάζε βαθιὰ κι ἔλεγε :

—“Ἄν ἦταν χρυσὰ τὰ λουλούδια σου, πόσο ὁμορφα θὰ ἦταν καὶ πόσο περισσότερο θ’ ἄξιζαν!

Μιὰ μέρα καθόταν ὁ Μίδας στὴ σάλα τοῦ παλατιοῦ του καὶ συλλογιζόταν πῶς θὰ μεγαλώση τοὺς θησαυροὺς του. Ἐξαφνα βλέπει στὸ κατώφλι ἕναν ξένο, ποὺ κοίταζε ὀλόγυρα μὲ θαυμασμό. Τὸν ἄκουσε ποὺ ἔλεγε :

— Τί πλούσια καὶ χρυσοστόλιστη σάλα! Κι αὐτὸς ὁ Δίας θὰ μπορούσε νὰ καθίση ἐδῶ μέσα! Εὐτυχισμένε βασιλιά, ποὺ τίποτα δὲ σοῦ λείπει!..

Ἔχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο πού τόσο λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω, ὅ,τι πιάνω στὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λές μὲ τὰ σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ποὺ πολὺ τὸν ἔχεις εὐχαριστήσῃ μὲ τὸ φέρσιμό σου. Ἦρθα λοιπὸν νὰ σοῦ κάμω ὅ,τι μοῦ γυρέψης. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ μένα;

— Θέλω, ὅ,τι πιάνω μὲ τὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι.

— Ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριο τὸ πρωί, ὅ,τι κι ἂν πιάνης μὲ τὰ χέρια σου θὰ γίνεται χρυσάφι.

Ὅλη τὴ νύχτα ὁ φιλόργυρος βασιλιάς δὲν ἔκλεισε μάτι. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ ξημερώση, γιὰ ν’ ἀρχίσῃ τὸ

θαῦμα ἀμέσως. Καθετὶ πού θά ἔπιανε στὰ χέρια του θά γινόταν χρυσάφι. Καὶ κάποτε ξημέρωσε.

Τρελὸς ἀπὸ χαρὰ κι ἀνυπομονησίᾳ, κατέβηκε στὸ περιβόλι· λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἂν ἄγγιζε, εὐθὺς γινόταν ὀλόχρυσο.

Ἐκτὸς τοῦ περιβόλι οἱ βασιλιάς ἀνέβηκε στὴν τραπεζαρία. Σὲ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του καί, καθὼς εἶδε τὰ λουλούδια χρυσωμένα, εἶπε.

— Ἄχ, τί ἄσχημα λουλούδια! Κι ἡ γλυκιὰ μυρουδιά τους πάει, χάθηκε!

— Δὲν ξέρεις τί λές, μονάχα κάθισε νὰ φᾶμε, τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ φάη, ἀφοῦ τὸ καθετὶ πού ἔπιανε γινόταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τὸ κακὸ πού ἔπαθε κι ἄρχισε νὰ φωνάζη :

— ὦ, δυστυχία μου! Πῶς θά ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ θυγατέρα του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

Ἐπλῶσε κι ἐκεῖνος τὰ χέρια του νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ. Μὰ μόλις τὴν ἄγγιξε, ἡ θυγατέρα του ἔγινε ὀλόχρυσο ἄγαλμα.

Ὁ Μίδα, καθὼς εἶδε ἔτσι τὴ θυγατέρα του, ἄρχισε νὰ κλαίη καὶ νὰ φωνάζη.

— Ἀκριβὴ μου θυγατέρα, ἐγὼ μὲ τὴν ἀχορτασιά μου σὲ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατὸ νὰ σὲ ἰδῶ πάλι ζωντανή, ν' ἀκούσω τὴ γλυκιὰ φωνή σου, κι ἄς γίνω ὁ πιὸ φτωχὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καὶ τοῦ λέει :

— Βλέπω πῶς ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι παραδομένη ὀλόκληρη στὸ χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τὴ θυγατέρα σου. Θάρρῳ νὰ πιστεψῆς τώρα, πῶς τὰ πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλύτε-

ρη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρῃς νερὸ καὶ νὰ ραντίσης ὅσα πράματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρῶτύτερα.

Ἐτρεξε κι ἔφερε νερὸ ὁ βασιλιάς καὶ πρῶτα πρῶτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζὶ στὸ περιβόλι καὶ ράντισαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρποὺς καὶ τὸ καθετὶ πού εἶχε ἀγγίξει μὲ τὰ χέρια του ὁ φιλόργυρος βασιλιάς. Ὅλα ξαναγιναν ὅπως ἦταν πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Ὁ Μίδας διηγίόταν τὸ πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε :

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νώντας Ἐλατός



51. Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

“Όταν τέλειωσε ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, φρόντιζε μὲ περισσότερη ὄρεξη νὰ καλλιεργήσῃ τὰ κτήματά του. Καλλιεργοῦσε ὄχι μονάχα ἐκεῖνα ποὺ εἶχε, μὰ καὶ νέα φύτευε ἀμπέλια.

Οἱ σκλάβοι του — κι εἶχε ἀρκετοὺς — δὲ σήκωναν κεφάλι ἀπὸ τὴ δουλειά· ὅλη μέρα μὲ τὴν ἀξίνα καὶ τὸ λοστὸ στὸ χέρι βρίσκονταν. Μὰ κι ἔτσι ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἦταν εὐχαριστήμενος καὶ γιὰ τὸ παραμικρὸ τοὺς ἔβριζε καὶ τοὺς βασάνιζε ἀλύπητα.

Μιὰ μέρα ὁ γεροντότερος ἀπ’ αὐτοὺς, ποὺ δούλευε ἀπὸ μικρὸς στὸν πατέρα του, κι ὅταν ἦταν παιδὶ τὸν συντρόφευε στὰ παιγνίδια του, πάει καὶ τοῦ λέει :

— Θὰ σοῦ πῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶς. Πολὺ φοβοῦμαι πὼς μὲ τὸν τρόπο ποὺ φέρνεσαι στοὺς δούλους σου, δὲ θὰ προφτάσῃς νὰ πιῆς κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια σου. Ὁ θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τίς ἄδικες δουλειές.

Ὁ Ἀγκαῖος δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ γεροσκλάβου κι ἐξακολούθησε νὰ φέρνεται ἄδικα καὶ σκληρὰ στοὺς δούλους του.

Ἦρθε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ’ ἀμπέλια του κι ἔβαλε τὸ μοῦστο στὰ βαρέλια. “Όταν πιά ὁ μοῦστος ψήθηκε κι ἔγινε κρασί, πρόσταξε μιὰ μέρα τὸ γερο - σκλάβο νὰ τοῦ γεμίσῃ ἓνα ποτήρι, γιὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ. “Αἶμα τὸ ἔφερε ὁ σκλάβος, τὸ πῆρε ὁ Ἀγκαῖος καὶ τοῦ εἶπε :

— Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ εἶπες κάποτε πὼς μπορεῖ νὰ μὴν προφτάσω νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τ’ ἀμπέλια μου; Νὰ λοιπὸν ποὺ πρόφτασα!

— Μὴ λές μεγάλο λόγο, ἀφεντικό, εἶπε ὁ σκλάβος, γιατί

ὅσα φέρνει ἡ ὥρα, δὲν τὰ φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. "Ὅσο νὰ φτά-
ση τὸ ποτήρι στὰ χεῖλη σου, ποιὸς ξέρει τί γίνεται.

Δὲν ἀποτέλειωσε τὰ λόγια του ὁ γέρος καὶ νὰ σου,
μπαίνει λαχανιασμένος καὶ τρομαγμένος ἓνας δοῦλος καὶ λέει
στὸν Ἄγκαϊο :

— Ἄφεντικό! ἓνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μπῆκε στ' ἀμπέ-
λια σου καὶ κάνει μεγάλες ζημιές!

Ἄφηνει τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί ὁ Ἄγκαϊος καὶ πετιέται
ἀπάνω. Ἀρπάζει τὸ κοντάρι του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ
ἀγριογούρουνο.

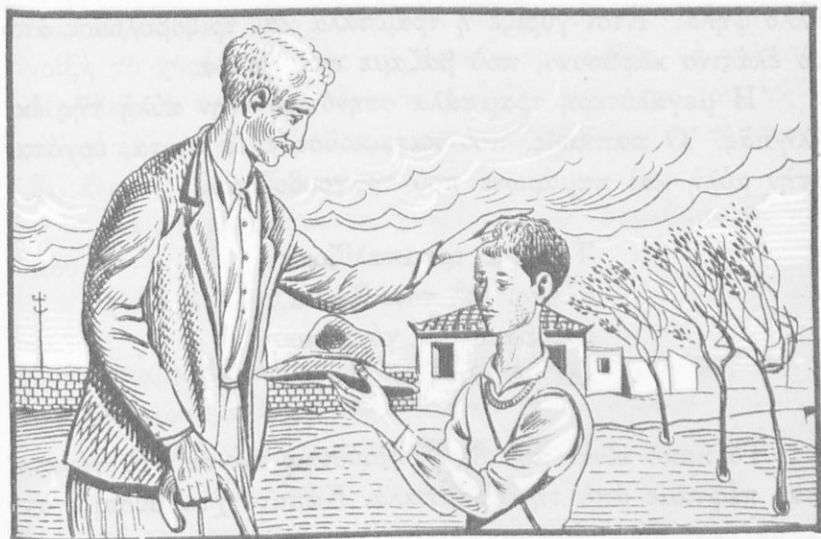
"Ὅταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια κι εἶδε τὸ τρομερὸ ἀγρίμι,
χύμηξε ἀσυλλόγιστα καταπάνω του, νὰ τὸ χτυπήσῃ μὲ τὸ
γερό του κοντάρι. Μὰ κι ἐκεῖνο, καθὼς τὸν εἶδε, ἀγρίεψε
περισσότερο, σήκωσε τὶς τρίχες του σὰν ἀγκάθια καὶ πρὶν
ὁ Ἄγκαϊος προφτάσῃ νὰ τὸ χτυπήσῃ, μὲ τὰ μεγάλα σπαθωτά
του δόντια τοῦ ἔσκισε τὴν κοιλιά.

Σὲ λίγο ὁ Ἄγκαϊος πέθανε μὲ βογγητὰ μέσα στὸ ἀμπέ-
λι του, ἐκεῖ πού βασάνιζε τοὺς δούλους του.

Κι ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ δοκιμάσῃ τὸ κρασί του.

Νώτας *Ελατος





52. Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

Τὸν θυμοῦμαι τὸν παππού μετὰ τὰ πολλὰ τὰ παιδιά, τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπρούς, τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισέγγονα. Τὸν θυμοῦμαι κάθε μεγάλη γιορτὴ τοῦ χρόνου, πὺ σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικούς καὶ σὲ ξένους. Μὰ πιὸ ζωντανὴ παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἔρχονται οἱ μεγάλες Ἀποκριές.

Ὅταν κόντευαν οἱ Ἀποκριές, σὲ κάθε γειτονιά, σὲ ἀλώνι ἢ αὐλὴ ἢ χοροστάσι, τὰ παιδιά στήνανε τὴν τραμπάλα. Ποιὸς δὲν τὴν ξέρει τὴν τραμπάλα! Μπήγαμε στὴ γῆ ἓνα ξύλο γερὸ κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρὺ. Τὸ μακρὺ ξύλο εἶχε γούβα στὴ μέση κι ἡ γούβα ἔμπαινε στὴ μυτερὴ κορφή τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυὸ παιδιά ἔπεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στὶς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τὸ ἓνα πόδι κάτω, γιὰ νὰ πάρουν φόρα, καὶ σήκωναν τὸ ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τὸ ἄλλο, γιὰ νὰ κάμη τὸ ἴδιο, καὶ σήκωναν τὸ

ἄλλο ψηλά. Ἔτσι γύριζε ἡ τραμπάλα καὶ τριζοβολοῦσε ἀπὸ τὸ ἐλάτινο κάρβουνο, ποὺ βάζαμε στὴ γούβα.

Ἡ μεγαλύτερη τραμπάλα στηνόταν στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ παππούς, ποὺ κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἐρχόταν στὴν αὐλὴ καὶ καμάρωνε ποὺ τραγουδοῦσαμε:

Τράμπα τραμπαλίζομαι,
πέφτω καὶ τσακίζομαι
καὶ βαρῶ τὸ γόνα μου
καὶ μὲ κλαίει ἡ Παγόνα μου!

Τὸ κακὸ εἶναι ποὺ δὲ χτυπούσαμε πάντα στὸ γόνατο, ὅταν πέφταμε ἀπὸ τὴν τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στὸ κεφάλι καὶ τότε ἔτρεχαν τὰ αἵματα κι οἱ μητέρες μας ἔβαζαν τὶς φωνές κι ἐμεῖς τὰ κλάματα. Τότε στὴ μέση πάλι ὁ παππούς. Μάλωνε τὶς γυναῖκες, ἔδινε θάρρος σὲ μᾶς, σταματοῦσε τὰ αἵματα κι ἔδενε τὰ σπασμένα κεφάλια.

Καὶ τὰ βράδια ἀκόμη ἀνάβαμε ρετσίνι καὶ τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νὰ ζαλιστοῦμε. Τὰ κορίτσια στὴν ἄκρη ἔστηναν χορὸ.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀποκριᾶς, τὴν Τυρινή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορὸ. Ἐμεῖς ἀφήναμε τὴν τραμπάλα, γιὰ νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ μασκαρευόμαστε τὸ ἀπόγευμα, τί θὰ φοροῦσαμε καὶ τί θὰ λέγαμε, γιὰ νὰ γελάσουν μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Τὸ μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ κάμαρες ὡς ἔξω στὸ χαγιάτι. Κι ὁ παππούς καμάρωνε τοὺς γιούς καὶ τὶς νύφες του, τὶς κόρες, τοὺς γαμπρούς του, τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγόνια του. Τοὺς πείραζε ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους.

Τὸ ἀπομεσήμερο, μπροστὰ ὁ παππούς καὶ πίσω οἱ ἄλ-

λοι, πηγαίναμε στὸ χοροστάσι. Τὸ χωριὸ τὸν περίμενε ν' ἀνοίξη τὸ χορὸ· νὰ τοὺς πῆ ἄστεϊα τραγούδια νὰ γελάσουν. Πρόθυμα ὁ παππούς ἔδινε τὸ μαντίλι στὴ νύφη του, τὴ γυναίκα τοῦ μεγαλύτερου γιοῦ του, καὶ πρὶν ἀρχίση τὸ τραγούδι, ἔλεγε :

— Νὰ μὴ μὲ ματιάστε, γυναῖκες, καὶ μαραθοῦν τὰ νιάτα μου.

Ἦστερα ἄρχιζε τὸ τραγούδι :

Εἶπαμε φέματα πολλά, ἄς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια.

Φορτώσαμε ἕναν ποντικὸ ἔννιά κιλά ρεβίθια
κι αὐτοῦ στὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια.

Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ τὸ νερὸ βατράχια
καὶ τὰ βατράχια φώναζαν κι ὁ ποντικὸς ἐσχιάχτη,
τὸ φόρτωμά του ἔριξε καὶ πιλαλάει καὶ φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρι τρύπωσε κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :

- Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφεΐρη;
- Πάω στὴν Πόλη γι' ἄρματα καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα.

. Φαντάσου τί γέλια, ὥσπου νὰ τελειώση τὸ τραγούδι!
Κάθε στίχος κοβόταν στὴ μέση ἀπὸ τὰ γέλια. Γελοῦσαν τὰ παιδιά, γελοῦσαν οἱ μεγάλοι, γελοῦσε κι ὁ γερο - παππούς μὲ τ' ἄσπρα γένια καὶ τὰ μεγάλα φρύδια του.

— Ἀφῆστε με, καλὲ παιδιά, νὰ τελειώσω τὸ τραγούδι μου!
ἔλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ἦμα τελειωνε, στεκόταν στὴ μέση καὶ μᾶς εὐχόταν :

— Καὶ τοῦ χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια νὰ ἔχουμε...

Καὶ τὸ βράδυ, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητό, πρῶτος ὁ παππούς ἄρχιζε τὸ τραγούδι :

Στὴν τάβλα ποὺ καθόμαστε, σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι
τὸν ἄγγελο φιλεύουμε καὶ τὸ Χριστὸ κερναῖμε

καὶ τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά, τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους.

— Χμ! ἔκανε καὶ χάιδευε δεξιὰ κι ἀριστερὰ τὰ μουστάκια του μὲ τὸ χέρι. Κοίταζε ὅλους γύρω σὰ συλλογισμένους, ἀκουμποῦσε τὸ χέρι του στὸ προσκέφαλο καὶ τὸ κεφάλι στὸ χέρι του κι ἄρχιζε μὲ φωνὴ βραχνή καὶ παραπονεμένη :

“Ἦσυχα πού εἶναι τὰ βουνά, ἦσυχοι πού εἶν’ οἱ κάμποι, δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν, μόν’ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι, νὰ βγοῦν οἱ βλάχοι στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες, νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα λαλώνοντας τὶς φλογέρες, βόσκοντας τὰ κοπάδια τους μὲ τὰ χοντρά κουδοῦνια.

—“Ἐ, καημένε κόσμε! ἔλεγε ὁ παππούς, ἅμα τέλειωνε τὸ τραγούδι του. Τὰ μάτια του γελαστὰ γύριζαν καὶ κοίταζαν ὅλους μας· τὰ παιδιά καὶ τὶς νυφάδες του, τὰ ἐγγόνια του, τὰ δισέγγονα, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο, πού εἶχε ἄσπρα τὰ μαλλιά, ὡς τὸ μωρό, πού τὸ εἶχαν στὴν κούνια του. “Ἄλλοι ἔπιναν, ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τὰ παιδιά χόρευαν καὶ γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τὸ μωρό ἔκλαιγε. Μᾶς κοίταζε καὶ δὲ μιλοῦσε. “Ὡσπου σὲ λίγο ἡ θεῖα Ἑλένη, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρὰ κι ἔβαζε ἀπὸ πίσω του ἓνα προσκέφαλο.

Κι ὁ γερο-παππούς ἀποκοιμόταν.

“Ἐτσι τὸν θυμοῦμαι τὸν παππού κάθε μεγάλη γιορτὴ, τὸν παππού πού σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικούς καὶ σὲ ξένους...

Ἄ. Καραβίτσας

53. ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ ΜΑΝΑΣ

1. Είχαμε θερίσει πιά και οί χωριανοί άφηναν ελεύθερα στην έξοχή τὰ ζῶα τους νὰ βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια κι άλογα και μουλάρια μαζί.

—'Εμεῖς νὰ μὴν αφήνουμε έξω τὴ γαῖδουρίτσα μας, εἶπε ἡ Σμαράγδα στὸν άντρα της τὸ χαλκιά, τὸν Ζαφείρη τὸν Τσιρίμπαση.

—'Ολος ὁ κόσμος τ' αφήνει έξω. Γιατὶ ἐμεῖς ὄχι;

— Οἱ άλλοι, ἂν πάθουν τίποτε, ἔχουν ν' αγοράσουν άλλα. 'Εμεῖς ὅμως πέρυσι, θυμᾶμαι, πὺ μᾶς ψόφησε τὸ μουλάρι, χρεωθήκαμε, γιὰ νὰ πάρουμε τὴ γαῖδουρίτσα. 'Εχει και τὸ πουλαράκι της, δὲν κάνει νὰ μένη έξω. Ποιὸς ξέρει, ἂν κανένας λύκος δὲν τὴ βρῆ ἄδύνατη και μᾶς τὴ φάη.

— Λύκος! . . . Ποῦ βρέθηκε λύκος;

— Ναί. Στοῦ Λάλα ἔκοψε κάμποσα πρόβατα κι ἔπνιξε μιὰ φοράδα.

—'Ε, τόσο μακριὰ μπορεῖ. Μὰ στὸ χωριὸ μας εἶναι χρόνια τώρα πὺ δὲ φάνηκε.

Ποῦ νὰ ἤξερε ὁ Τσιρίμπασης πὺς ὁ λύκος μπορεῖ νὰ βραδιάση στὴ Ρούμελη και περνώντας τὸ γεφύρι τοῦ 'Ισθμοῦ νὰ ξημερωθῆ στὰ βουνὰ τοῦ Μοριᾶ!...

2. 'Απὸ βουνὸ σὲ βουνὸ ὁ λύκος βρέθηκε μιὰ βραδιὰ στὸ λιβάδι, πὺ ἔβοσκαν τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Τὸ λιβάδι ἀνέβαινε σιγὰ σιγὰ σ' ἓνα βουνὸ σκεπασμένο μ' ἔλατα, μὲ κέδρα και πουρνάρια. Κάπου κάπου φούντωναν και κάτι γέρικες βελανιδιές.

'Ο λύκος, καθὼς εἶδε τὰ ζῶα νὰ βόσκουν στὴ μοναξιά, στάθηκε. Τοῦ κεντήθηκε ἡ ὄρεξη νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὰ μεγάλα ζῶα.

'Επεσε κάτω κι ἄρχισε νὰ σέρνεται πάνω στὴν ψηλὴ

και δροσερή χλόη. Σερνόταν ήσυχα σὰ φίδι. Μὰ ὅσο προσεχτικά κι ἂν πλησίαζε, τὰ ζῶα τὸν ἔνιωσαν. Τ' ἄλογα χλιμίντρισαν ἀνήσυχα και τὰ βόδια μούγκρισαν. Και στή στιγμή ὅλα τ' ἄλογα μαζεύτηκαν σ' ἓνα μέρος, ἔσμιξαν τὰ κεφάλια τους, σὰ νὰ ἦταν δεμένα σ' ἓνα στύλο, και με τὰ κορμιά τους ἔκαμαν κύκλο. Τὸ ἴδιο ἔκαμαν και τὰ βόδια. Συνάχτηκαν, ἔβαλαν τὰ μοσχάρια και τίς ἀδύνατες ἀγελάδες στή μέση κι ἐκεῖνα στάθηκαν ὀλόγουρα με τὰ κεφάλια πρὸς τὰ ἔξω, σκυμμένα κάτω, και με τὰ κέρατα ἔτοιμα.

Ὁ λύκος σύρθηκε πρῶτα μιὰ δυὸ φορές γύρω στ' ἄλογα και δοκίμασε νὰ πηδήση στή ράχη κανενός. Μὰ τ' ἄλογα ἄρχισαν τίς κλωτσιές με τὰ πίσω πόδια τους, ἔτσι πού για πολλήν ὥρα δὲν ἔβλεπε παρά ἀτσαλένιες ὀπλές ἀνάμεσα σὲ φουντωτὲς οὐρές. Ποῦ νὰ τολμήση νὰ πλησιάση ὁ λύκος! Σύρθηκε ἔπειτα γύρω στὰ βόδια και δοκίμασε μ' ἓνα πήδημα ν' ἀνοίξη τὸ λαιμὸ κανενός. Μὰ κάθε φορά πού δοκίμαζε, ἀντὶ για λαιμὸ, ἔβρισκε ἐμπρὸς του κέρατα μυτερὰ και δυνατά, ἔτοιμα νὰ τοῦ σκίσουν τὴν κοιλιά.

Μάκρυνε λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖ, για νὰ συλλογιστῆ καλύτερα τί νὰ κάνη. Ἐξαφνα βλέπει τὴ γαίδουρίτσα τοῦ Τσιρίμπαση με τὸ πουλαράκι της. Ἦταν ξεχασμένη σὲ κάποιον ψήλωμα και τώρα πού ἔνιωσε τὸν κίνδυνον ἔτρεξε τὸν κατήφορον, για νὰ χωθῆ ἀνάμεσα στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔτρεξε νὰ τῆς κόψη τὸ δρόμον.

Ἐνα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σὲ μιὰ κουφάλα πουρναριοῦ κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβον του. Μὰ ὅταν εἶδε τὸ λύκον νὰ χύνεται ἐπάνω στή γαίδουρίτσα, βγῆκε κι ἔτρεξε για τὸ χωριό.

Ὁ λύκος ἄρχισε νὰ φέρνη γύρω τὴ γαίδουρίτσα, ὅλον και στενώτερα, νὰ τῆς δείχνη τὰ δόντια του. Ἐκεῖνη στάθηκε ἀπελπισμένη. Ἐτρεμε ὀλόκληρη. Ἀδύνατον νὰ φτάση

στ' άλογα. 'Ο λύκος έβαλε σημάδι τὸ πουλαράκι καὶ χύθηκε επάνω του.

Μὰ τώρα ἤρθε ἡ σειρά τῆς μάνας. 'Η γαϊδουρίτσα πῆρε θάρρος καὶ μπῆκε ανάμεσα στὸ λύκο καὶ στὸ παιδί της. Μὲ τὰ πίσω πόδια της ἄρχισε νὰ κλωτσᾷ καὶ μὲ τὸ στῆθος της νὰ σπρώχνη τὸ πουλαράκι της στὴν κουφάλα ἐνὸς ἔλατου. Μὰ ἐκεῖνο δὲν τῆ βοηθοῦσε καθόλου. Ἔτρεμε κι ἔμενε ἀκίνητο. Πολλές φορές τέντωνε τὸ κεφάλι του, περιεργο νὰ δῆ τί γίνεται πίσω ἀπὸ τὴ μάνα του. Τέλος ἡ γαϊδουρίτσα κατάφερε νὰ βάλῃ μέσα τὸ πουλαράκι της, ἔκλεισε μὲ τὸ στῆθος της τὴν κουφάλα καὶ μὲ τὰ πίσω πόδια της ἔδινε κλωτσιές ἀδιάκοπα.

'Ο λύκος ἄφρισε ἀπὸ τὴ λύσσα του. Πολλές φορές κατῶρθωσε νὰ μπήξῃ τὰ δόντια του στὰ πλευρὰ τῆς γαϊδουρίτσας. Μὰ στὸ τέλος ἔπεσε κάτω ἀπὸ τὶς κλωτσιές της. Τὰ αἵματα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ πλευρὰ τῆς γαϊδουρίτσας. Μὰ δὲν ἔτρεχαν λιγότερα ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ λύκου. 'Η ἄμοιρη μάνα προστάτευε μὲ τὸ αἷμα της τὸ παιδί της.

'Εξαφνα ἀκούστηκαν βραχνὰ γαβγίσματα. Ἦταν ὁ Ἄραρης τοῦ Τσιρίμπαση, ἓνα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Τὸ σκυλάκι ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ λιβάδι, ἤρθε λαχανιασμένο στὸ σπίτι τοῦ Τσιρίμπαση καὶ μὲ νοήματα τοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβῃ πὼς ἡ γαϊδουρίτσα τους κινδύνευε.

'Ο Τσιρίμπασης κοιμόταν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. 'Ο Ἄραρης τὸν τράβηξε ἀπὸ τὰ ροῦχα, τὸν ξύπνησε καὶ τοῦ ἔδειξε πὼς ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τὸν τράβηξε ἄλλη μιὰ φορὰ κι ἔτρεξε ἐμπρὸς μαζί μὲ τὸ σκυλάκι.

'Απὸ τὰ γαβγίσματα τοῦ Ἄραρη ξύπνησε κι ἡ Σμαράγδα.

— Πάει ἡ γαϊδουρίτσα μου! εἶπε.

Ὁ λύκος στὸ μεταξύ εἶχε καιρὸ νὰ φύγη. Κατάλαβε πῶς, καθὼς ἦταν κουρασμένος, δύσκολα θὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ Ἀράπη. Πῆρε λοιπὸν τὸν κατήφορο. Μὰ ὁ σκύλος τὸν πῆρε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν ἔριξε στὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ. Σὲ μιὰ στροφή τὸν ἀντίκρισε ὁ Τσιρίμπασης καὶ μὲ μιὰ τουφεκιά τὸν ξάπλωσε κάτω. Ὁ Ἀράπης ἔτρεξε, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν τίναξε, τὸν ξανατίναξε, κι ἀφοῦ βεβαιώθηκε πῶς ἦταν νεκρός, τὸν πῆρε κι ἔτρεξε μὲ χαρὰ στὸν ἀφέντη του.

3. Στὸ μεταξύ ξημέρωσε. Ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τῶν σκυλιῶν καὶ τὶς φωνές τῶν τσοπάνηδων οἱ χωρικοὶ ἔμαθαν πῶς φάνηκε ὁ λύκος κι ἔτρεξαν στὰ χωράφια νὰ δοῦν τὰ ζῶα τους.

Σὲ λίγο μαζεύτηκαν γύρω ἀπὸ τὸ ἔλατο. Ἡ γαϊδουρίτσα ζοῦσε ἀκόμη, μὰ τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀπὸ τὶς πληγές της. Ἀγκομαχοῦσε τόσο θλιβερά, πὺ ράγιζε τοῦ καθενὸς ἢ καρδιά. Μόλις εἶδε τὸν Ἀράπη νὰ σέρνη τὸ λύκο, χάιδεψε μὲ τὸ κεφάλι της τὸ πουλαράκι, ἔριξε μιὰ ματιὰ εὐχαριστημένη στὸ σκύλο καὶ ξεψύχησε. Τὸ πουλαράκι δὲν εἶχε καταλάβει τίποτε, μὰ δύσκολα κατόρθωσαν νὰ τὸ βγάλουν ἀπὸ κεῖ. Τόσο ἦταν τρομαγμένο!

Κάποιος εἶπε μὲ συγκίνηση :

— Τέτοια μάνα δὲν πρέπει νὰ τῆ φᾶνε τὰ κοράκια κι οἱ ἀλεποῦδες. Λέω νὰ τῆ θάψουμε.

“Ὅλοι τὸ δέχτηκαν. Ἔσκαψαν ἓνα λάκκο καὶ τὴν ἔθαψαν ἐκεῖ. Ἀπὸ τότε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔμεινε νὰ λέγεται :

«Ὁ τάφος τῆς μάνας ».

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἄ. Καραβίτσας
(Ἀπόσπασμα)

54. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Τις διακοπές έμενα στην έξοχή, σ' ένα χωριό. Πρωί πρωί σηκώνομαι και πήγαινα στο δάσος, σ' ένα δάσος από έλατα.

Στά χαμηλώματα ήταν χωράφια. Καθόμου στίς δροσπηγές έτρωγα έπινα δροσερό κρυσταλλένιο νερό και ξαπλώνομαι κάτω από τά έλατα. "Ω, τί τραγούδια έλεγε τó μυρωμένο άεράκι, καθώς περνοῦσε άπ' τίς κορφές τών δένδρων!

Τίς περισσότερες φορές πήγαινα στο μύλο. Τόν είχα άγκαλιάσει κισσοί, ίτιές ψηλές και λευκές ψηλότερες. Στο αὐλάκι και γύρω στη δεξαμενή έχει φυτέψει ó μυλωνάς στη σειρά λευκές, που φαίνονται τó βράδυ σά λιγνοί, ψηλοί στρατιῶτες στη γραμμή.

Και τά έλατα, που αρχίζουν λίγο πάνω από τó μύλο, παίρνουν τó βράδυ χίλιες δυό μορφές. 'Η κορφή ενός έλατου φαίνεται σαν κεφάλι λιονταριού. "Όταν φυσά ó άνεμος, άνοιγοκλίνει τó στόμα του και κάνει πώς θά όρμήση ν' άρπάξη τίς άλλες κορφές. "Άλλα φαίνονται σαν κοπέλες του χωριού και άλλα σά γριουλες άκουμπισμένες στα ραβδάκια τους.

Τó νερό στ' αὐλάκι ξεχείλιζε καμιά φορά και πλημμυροῦσε τó κηπαράκι του μυλωνά και τόν τόπο γύρω του, που ήταν όλο κοκκινόχωμα. Τότε ó μυλωνάς διόρθωνε τó αὐλάκι και τó νερό κάτω τó έπινε ή γή. "Έπειτα, τήν άλλη μέρα, έβρισκα τó κοκκινόχωμα ξερό και σκισμένο άπάνω άπάνω σε κομμάτια με παράξενα σχήματα, σαν άκανόνιστα πιατάκια, λεκάνες και τά τέτοια. Μποροῦσε κανένας τότε εύκολα νά τά ξεχωρίση από τó άλλο χῶμα και νά τά πάρη.

"Έπαιρνα λοιπόν και εγώ μερικά άπ' αυτά και έπαιζα. Πολλές φορές έφτιανα κηπαράκια και κουβαλοῦσα νερό με

τις παράξενες αὐτὲς λεκάνες, πού γίνονται μόνες τους, ὅταν ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τὸ νερὸ καὶ ξεραίνει τὸ χῶμα. Καὶ ὅταν αὐτὲς οἱ λεκάνες μου ἔλιωναν καὶ καταντοῦσαν λάσπη, πηλός, ἐπλαθα τότε ἀνθρωπάκια, ζῶα, καλυβοῦλες, βόλους.

Ἔτσι μὲ βρῆκε μιὰ μέρα ὁ δάσκαλός μου νὰ παίζω. Εἶχε ἔρθει κι αὐτὸς στὸ ἴδιο χωριὸ νὰ περάσῃ τὸ καλοκαίρι του.

— Ἄν οἱ πρῶτοι ἀνθρωποὶ, μοῦ εἶπε, δὲν εἶχαν παρατηρήσει, ὅπως κι ἐσύ, τὰ παράξενα δοχεῖα πού γίνονται ἀπὸ τὸν πηλό, ὅταν βραχῆ καὶ ξεραθῆ, ἴσως ἀκόμη νὰ μὴν εἶχαμε τὰ φλιτζάνια, τὰ πιάτα καὶ τὰ τσουκάλια μας.

— Μὰ τί σχέση ἔχουν αὐτὰ τὰ κουπάκια μὲ τὰ ὠραῖα μας φλιτζάνια καὶ τὰ πιάτα; τὸν ρώτησα.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, ν' ἀνεβοῦμε στὸ βουνό, στὸ δάσος. Στὸ δρόμο θὰ σοῦ διηγηθῶ αὐτὴ τὴν ἱστορία.

Τὸν ἀκολούθησα κι ὁ δάσκαλος μοῦ εἶπε :

— Ἐμεναν καὶ στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια ἀνθρωποὶ ἐδῶ. Ζοῦσαν ὅμως ὅπως ζοῦν σήμερα οἱ ἄγριοι.

Αὐτοὶ οἱ ἄγριοι δούλευαν πολὺ λιγότερο ἀπ' ὅσο δουλεύουν σήμερα τὰ παιδιά μας. Κάποτε, ὅπως καὶ σήμερα γίνεται, θὰ εἶχε νὰ βρέξῃ ἐβδομάδες καὶ μῆνες. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ χάθηκε τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ ρυάκια καὶ τὰ ποτάμια, γιατί τὸ περισσότερο τὸ ρουφοῦσε τὸ διψασμένο χῶμα.

Οἱ ἀνθρωποὶ, πού, γιὰ νὰ πιοῦν, ἔπρεπε νὰ πᾶνε σὲ μεγάλη ἀπόσταση νὰ βροῦν νερό, ὑπόφεραν ἀπὸ δίψα. Εὐτυχισμένοι ὅσοι κατοικοῦσαν κοντὰ σὲ μεγάλες πηγές, πού δὲν εἶχαν ξεραθῆ, καθὼς καὶ ὅσοι εἶχαν τὴν ἄδεια νὰ παίρνουν νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τῶν γειτόνων τους. Μὲ τί ὅμως θὰ κουβαλοῦσαν αὐτοὶ τὸ νερό; Μὲ τίς χοῦφτες; Καὶ πῶς θὰ τὸ ἔπιναν; Πάλι μὲ τίς χοῦφτες; Καταλαβαίνεις πῶς αὐτὸ ἦταν πολὺ δύσκολο.

Τώρα ἄς ὑποθέσουμε πὼς ἓνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναίκα μὲ τὸ παιδί τους κατοικοῦσαν πάνω στὸ λόφο. Ἡ γυναίκα ἀγαποῦσε τὸ παιδάκι της καὶ τοῦ ἔδινε χίλια δυὸ παιγνίδια.

Τοῦ ἔφερνε ἄσπρα βότσαλα ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ βελανίδια καὶ καρύδια ἀπὸ τὸ δάσος. Τὸ στόλιζε μὲ λουλούδια καὶ πλουμιστὰ φύλλα κι ἦταν χαρούμενη, ὅταν τὸ ἔβλεπε νὰ γελᾷ καὶ νὰ παίζη μ' αὐτὰ τὰ παιγνίδια. Θὰ ἤξερε ἀκόμα ἡ γυναίκα αὐτὴ τὰ βατόμουρα καὶ τὶς ἀγριοφράουλες καὶ θὰ ἔφερνε στὸ παιδί της. Εἶχε πάντα τὸ νοῦ της, κάτι καινούριο νὰ βρίσκη καὶ νὰ φέρνη στὸ μικρὸ της.

Κάποια φορὰ ἡ γυναίκα αὐτὴ θὰ βρῆκε στὴν ὄχθη τοῦ ρυακιοῦ, σὲ καιρὸ ξηρασίας, καὶ κομμάτια ἀπὸ λάσπη, ἀπὸ πηλὸ, ποὺ τὰ εἶχε στεγνώσει καὶ σκληρύνει ὁ ἥλιος, καὶ θὰ εἶπε νὰ τὰ φέρη κι αὐτὰ τὰ κουπάκια στὸ παιδί της νὰ παίζη. Ὁ μικρὸς, βέβαια, θὰ τὰ γέμιζε μὲ ἄμμο καὶ θὰ ἔκανε ἓνα σωρὸ παιγνίδια. Ὅταν ἔσπαζαν τὰ κουπάκια, ἡ μητέρα θὰ τοῦ ἔφερνε ἄλλα.

Ὅταν λοιπὸν τοὺς ἔλειψε τὸ νερό, ποὺ εἶχαν κοντά, ἡ γυναίκα θὰ λογάρισε πὼς θὰ μπορούσε νὰ κουβαλήσῃ νερὸ μὲ τὶς χωματένιες κοῦπες ἀπὸ μακριά. Καὶ πραγματικά, τὶς γέμισε καὶ πήγαινε στὴν καλύβα της. Ὡσπου ὅμως νὰ φτάσῃ, ἤπιε ὁ πηλὸς τὸ περισσότερο νερὸ κι ἔσπασαν τὰ δοχεῖα. Τότε λοιπὸν θὰ παρατήρησε ἡ μητέρα πὼς τὰ κομμάτια τοῦ πηλοῦ εἶχαν μέσα μικρὰ μικρὰ λιθαράκια καὶ ψιλὴ ἄμμο.

Ἄλλη φορὰ πάλι βρῆκε καὶ πηλὸ χωρὶς λιθαράκια καὶ ἄμμο, μαλακὸ καὶ γλιστερὸ σὰν κερὶ, γλίνα, νὰ ποῦμε. Πῆρε λοιπὸν ἓνα μεγάλο βόλο ἀπ' αὐτὴ τὴ γλίνα καὶ τὸν γούβωσε μὲ τὰ χέρια της. Ἐπειτα τὸν ἄφησε στὸν ἥλιο νὰ ξεραθῇ.

Οἱ νέες αὐτὲς κοῦπες ἀπὸ γλίνα κρατοῦσαν πιὸ καλὰ τὸ νερὸ ἀπὸ τὶς ἄλλες, ποὺ εἶχαν γίνει μόνες τους ἀπὸ τὴ λάσπη. Καὶ τώρα ἡ γυναίκα δὲν ἔπλαθε μόνο γιὰ παιγνίδια τοῦ παι-

διοῦ της, παρὰ καὶ μεγάλες γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Μέσα σ' αὐτὲς ἔβαζε βατόμουρα, ἀγριοφράουλες κι ἄλλους καρπούς. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς ἄρесе ὄλο καὶ περισσότερο, ἔφτιασε κι ἓνα πολὺ μεγάλο, σὰν κουβά, νὰ ποῦμε.

— Μ' αὐτό, εἶπε, μπορῶ νὰ φέρνω πολὺ νερό.

Ὅταν ξεράθηκε ὁ κουβάς, ἡ γυναίκα πῆγε στὴν πηγή νὰ τὸν γεμίση νερό. Κι ὅταν τὸν ἔφερε καὶ τὸν ἔβαλε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς καλύβας της, λογάριαζε τὴ χαρὰ τοῦ ἄντρα της καὶ τοῦ παιδιοῦ της, πού θά 'βλεπαν ἓναν τόσο μεγάλο κουβά γεμάτο νερό.

Ὅμως πόσο λυπήθηκε, ὅταν σὲ λιγάκι βρῆκε τὸν κουβά της νοτισμένο, μαλακό, καὶ τὸ νερὸ φευγάτο! Τότε θὰ τῆς ἤρθε ἡ ιδέα νὰ τὸν στεγνώση καὶ πάλι καί, γιὰ νὰ τελειώση πιὸ γρήγορα, τὸν ἔβαλε στὴ φωτιά. Ὁ κουβάς ξεράθηκε καὶ σιγὰ σιγὰ ἔγινε πυροκόκκινος. Τὸν ἔπιασε τότε μὲ χόρτα, γιὰ νὰ μὴν καῖ, καὶ τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ φωτιά, γιὰτὶ φοβήθηκε μήπως σπάση. Σὰν κρύωσε, τὸν ξαναγέμισε μὲ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση. Τώρα πιά τὸ δοχεῖο της κράτησε τὸ νερὸ περισσότερο καιρό.

Ἀπὸ τότε ἡ γυναίκα ἔφτιανε μικρὲς καὶ μεγάλες κοῦπες, τσουκάλια μικρὰ καὶ μεγάλα κι ἄλλα τέτοια δοχεῖα, καὶ τὰ 'βαζε στὴ φωτιά καὶ τὰ 'ψηνε.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀγγειοπλάστρια, καὶ τέτοια ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν φλιτζανιῶν, τῶν πιάτων, τῶν τσουκαλιῶν μας.

Ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ δάσκαλός μου καί, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ποτὲ δὲ θὰ φανταζόμουν πὼς ἀπὸ τὰ παιγνίδια μικροῦ παιδιοῦ μπορεῖ νὰ ἔχουν τὴν ἀρχὴ τόσο χρήσιμα πράγματα, καθὼς εἶναι τὰ πιάτα μας, τὰ φλιτζάνια μας καὶ τὰ τόσα ἄλλα δοχεῖα μας!

55 . ΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗ ΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Πῶς πρωτάρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλλιεργοῦν τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, τὴ σίκαλη, τὸ καλαμπόκι καὶ τοὺς ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς; Αὐτὸ ἤθελε νὰ μάθη τὸ ἀγοράκι ἐνὸς μορφωμένου γεωργοῦ. "Ὁμως ὁ πατέρας του δὲν εἶχε καιρὸ νὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσῃ. Ἦταν ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ κι ἔπρεπε κι αὐτὸς νὰ θερίσῃ καὶ ν' ἄλωνίσῃ τὸ σιτάρι του. "Ἐπειτα θ' ἀκολουθοῦσε ὁ τρύγος κι ὕστερα πάλι ἡ σπορά!

— Τώρα εἶναι καιρὸς γιὰ δουλειά, εἶπε ὁ πατέρας. "Ὅταν ὅμως περάσῃ τὸ φθινόπωρο κι ἔρθῃ ὁ χειμῶνας καὶ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ καθόμαστε γύρω στὴ φωτιά, τότε θὰ σοῦ πῶ.

Σὰν ἔφτασε ὁ χειμῶνας μὲ τὶς κακοκαιριές, τὶς μεγάλες νύχτες καὶ τ' ἀναμμένο τζάκι, ἓνα βράδῳ ὁ πατέρας διηγήθηκε:

— Στὰ πολὺ παλιὰ τὰ χρόνια ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε σὰν ἄγριος. Κατοικοῦσε σὲ σπηλιές καὶ ζοῦσε κυνηγώντας ἄγρια ζῶα. Καὶ σήμερα σὲ μερικὰ μέρη τῆς γῆς ζοῦν ἄγριοι.

"Ἀκουσε τώρα . . .

"Ἐνας ἄγριος βγῆκε μιὰ ὥραία μέρα ἀπὸ τὴ σπηλιά του καὶ τράβηξε στὸ δάσος νὰ κυνηγήσῃ. Γυρίζει, γυρίζει, τίποτε δὲ σκοτώνει. Εἶναι κατακουρασμένος καὶ διψασμένος. Πηγαίνει ἐκεῖ κοντὰ σ' ἓνα μικρὸ ρυάκι, πού ἔτρεχε νερό. Γονατίζει, σκύβει στὴν πηγὴ καὶ πίνει. "Ἐπειτα ξαπλώνεται νὰ ξεκουραστῇ. Τώρα ὅμως ἄρχισε νὰ πεινᾷ φοβερά. "Ἐχει νὰ φάῃ ἀπὸ τὴν περασμένη βραδιά καὶ πῶς νὰ γυρίσῃ νηστικός στὴ σπηλιά του;

Ἐκεῖ κοντὰ του, ὀλόγυρα, χόρτα πολλὰ εἶναι φυτρωμένα. Μερικὰ ἔχουν καὶ σπόρους. Στὴν πείνα του ἀπάνω, ἀπλώνει κόβει λίγους σπόρους καὶ τοὺς μασᾷ. Μερικοὺς τοὺς βρίσκει πικροὺς, τοὺς πετᾷ καὶ δοκιμάζει ἄλλους. Τέλος βρίσκει καὶ

μερικούς πολύ νόστιμους κι ωραίους. 'Απ' αυτούς έφαγε αρκετούς. Ήταν σπόροι σιταριού. 'Αφού μισοχόρτασε, έκοψε όσα περισσότερα στάχυα μπορούσε και κίνησε για τή σπηλιά του. Έκει τον περίμενε ή γυναίκα του. Θα τής πήγαινε και αύτῆς νά φάη σπόρους, αφού δέν είχε κυνήγι.

"Όσπου νά φτάση στη σπηλιά του, μισοχορτασμένος καθώς ήταν, δέν έτρωγε πιά λαίμαργα. "Άρχισε λοιπόν νά τους διαλέγη. Παρατήρησε κιόλας πώς οι ώριμοι και σκληροί έχουν πιότερη νοστιμιά και χορταίνουν πιο καλά. "Έπειτα πρόσεξε πώς αυτοί είναι και πιο εύκολοκαθαρίστοι.

"Όταν έφτασε στη σπηλιά του, του είχαν μείνει αρκετοί σπόροι και τους έδωσε στη γυναίκα του.

Κάθισαν στην είσοδο τής σπηλιάς και τους έφαγαν μ' ευχαρίστηση. 'Ο άντρας είπε πώς τήν άλλη μέρα θα πήγαινε πάλι στο λιβάδι, νά φέρη πιο πολλούς σπόρους. 'Η γυναίκα του τὸ βρήκε σωστό. "Όμως τήν άλλη μέρα ξέσπασε δυνατή πόρα και κατάλαβαν πώς σέ λίγο έρχεται ὁ χειμώνας.

Τώρα έπρεπε νά έτοιμαστούν για τὸ χειμώνα. Εἶχαν νά συνάξουν ξερά φύλλα, για νά στρώσουν τή σπηλιά· νά κυνηγήσουν αγρίμια, για νά τους πάρουν τις γούνες νά σκεπάζονται τὸ χειμώνα. Και με τήν πολλή δουλειά και ἀπὸ τὸ φόβο, πού είχαν, γιατί κόντευε ὁ χειμώνας, ξέχασαν τους σπόρους.

Πέρασε ὁ χειμώνας κι ήρθε ή άνοιξη κι έπειτα τὸ καλοκαίρι. "Έξω ή πλάση ὅλη πρασίνισε, τὸ γρασίδι, μικρὸ στην αρχή, σιγά σιγά μεγάλωσε κι άνθισε, έπειτα έδωσε σπόρους και με τὸν καιρὸ άρχισε νά κιτρινίζη και νά ξεραίνεται.

Οί κάτοικοι τής σπηλιάς ζούσαν, ὅπως πάντα, με κυνήγι και καρπούς ἀπὸ τὸ δάσος. Μιά βραδιά πού γύρισε ὁ άντρας ἀπὸ τὸ δάσος, ή γυναίκα του τὸν πρόφτασε με φωνές

χαρᾶς. Καὶ ὅταν μπῆκε στὴ σπηλιά, τοῦ ἔδειξε μιὰ καλὴ χειρὶὰ στάχυα, ποὺ εἶχε κόψει, καὶ τοῦ ἐξήγησε, πῶς τὰ εἶχε βρῆ ἀνάμεσα σ' ἄλλα χόρτα, στὴ σπηλιά τους ἀπέξω.

Τότε δὲν μπόρεσαν νὰ καταλάβουν πῶς βρέθηκαν φυτρωμένα στάχυα στὴ σπηλιά τους κοντά. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως κατάλαβαν πῶς εἶχαν φυτρώσει ἐκεῖ ποὺ τοὺς εἶχαν πέσει σπόροι, πρὶν ἔρθῃ ὁ χειμῶνας.

Τί ἔκαμαν τότε; Σύναξαν ὅσο μποροῦσαν περισσότερα στάχυα, ἔβγαλαν τοὺς σπόρους κι ὅταν πλησίαζε πάλι ὁ χειμῶνας, τοὺς σκόρπισαν στὸ ἔδαφος. Τὴν ἀνοιξὴ πόσο χάρηκαν, ὅταν εἶδαν τὸ γρασίδι νὰ φυτρώνῃ! Γρήγορα ὅμως παρατήρησαν πῶς δὲν ἦταν τὸ γρασίδι ποὺ περίμεναν. Πρόσεξαν ἀκόμη καλύτερα καὶ εἶδαν πῶς εἶχαν φυτρώσει ἄλλα χορτάρια, ποὺ ἔπνιγαν τὰ φυταδάκια τοῦ σιταριοῦ. Ξερίζωσαν λοιπὸν τὴ χλόη κι ἄφησαν μόνο τὰ φυτὰ τοῦ σιταριοῦ.

Μὲ τὸν καιρὸ τὰ εἶδαν νὰ μεγαλώνουν πολὺ καὶ στὴν κορυφὴ τους ψηλὰ νὰ παρουσιάζονται τὰ στάχυα καὶ χάρηκαν. "Ὅταν ὅμως τὰ δοκίμασαν, εἶδαν πῶς οἱ σπόροι δὲν εἶχαν μέσα παρὰ ἓνα ὑγρὸ σὰ γάλα. Ἀλλά, ἀφοῦ πέρασαν λίγες ἐβδομάδες, τὰ στάχυα ψάμωσαν κι οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς σπηλιάς ἔμειναν πολὺ εὐχαριστημένοι.

Κάποτε ποὺ εἶχε ἀνομβρία κι ὁ τόπος γύρω εἶχε ξεραθῆ, τὰ στάχυα κιτρίνισαν γρήγορα, πρὶν μεστῶσουν. Μόνο τὸ γρασίδι, ποὺ φύτρωνε στὶς ὄχθες τοῦ ρυακιοῦ, πρασίνιζε καὶ μεγάλωνε μιὰ χαρὰ, γιατί, μ' ὅλη τὴ ζέστη, εἶχε νὰ πιῆ ὅσο νερὸ ἤθελε. Τὸ παρατήρησαν αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι καὶ κατάλαβαν τί ἔπρεπε νὰ κάμουν. Πῆραν λοιπὸν στάμνες καὶ πότισαν μ' αὐτὲς τὸ γρασίδι.

Ἀπὸ τότε τὸ πότιζαν κάθε μέρα. Καὶ τί χαρὰ! Τὸ γρασίδι πῆρε τὸ ζωηρὸ πράσινο χρῶμα του καὶ τὰ στάχυα ἔγιναν μεγαλύτερα ἀπὸ κεῖνα ποὺ φύτρωναν μόνο τους κι οἱ σπό-

ροι νοστιμότεροι. Μὲ τὸν καιρὸ κατάλαβαν πῶς ἔπρεπε νὰ σκάβουν καὶ νὰ σπέρνουν τοὺς σπόρους, κι ἔτσι, σιγὰ σιγὰ, ἀπὸ τὸ ἀγριοσίταρο ἔγινε τὸ ἥμερο σιτάρι, ποὺ σήμερα τρῶμε, κι οἱ ἀγριάνθρωποι ἔγιναν κι αὐτοὶ ἥμεροι κι ἀκούραστοι γεωργοί.



56. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

Μόλις εκείνο τὸ πρωὶ ὁ δάσκαλος μπῆκε στὴν τάξη καὶ κάθισε στὴν ἔδρα, παρατήρησε ὅτι τὰ παιδιά κοίταζαν στὸ μαυροπίνακα καὶ χαμογελοῦσαν. Γύρισε κι ἐκεῖνος καὶ εἶδε ἐκεῖ ζωγραφισμένες μὲ κιμωλία μιὰ ταβανόσκουπα καὶ μιὰ πατάτα. Τίποτε τὸ ἔκτακτο. Βέβαια, μπορεῖτε κι ἐσεῖς νὰ ζωγραφίσετε χωρὶς δυσκολία αὐτὰ τὰ πράγματα. Μὰ τότε γιατί γελοῦσαν τώρα πιὸ δυνατὰ τὰ παιδιά;

Ὁ δάσκαλος κοίταξε πιὸ προσεχτικὰ κι εἶδε ὅτι ἡ σκούπα στὴν ἄκρη, πάνω ἀπὸ τὸ κοντάρι, εἶχε κάτι γραμμές, πού σχηματίζαν ἓνα πρόσωπο, κι ἡ πατάτα ὀλόκληρη παρουςίαζε τὸ πρόσωπο ἑνὸς μαθητῆ. Γνώριζε τὰ πρόσωπα ὁ δάσκαλος καὶ χαμογέλασε κι ἐκεῖνος.

— Δὲ μοῦ λέτε, παιδιά, ποῖος ζωγράφισε αὐτὰ ἐκεῖ;

Ἔνας μαθητῆς τῆς πρώτης ὁμάδας εἶπε :

— Τὴν ταβανόσκουπα τὴ ζωγράφισε ἡ δεύτερη ὁμάδα καὶ τὴν πατάτα ἡ τρίτη.

— Καὶ γιατί;

Τώρα τὰ γέλια τῶν μαθητῶν ἦταν ἀκράτητα.

— Γιατί, ἀπάντησε ὁ ἴδιος μαθητῆς, οἱ δυὸ αὐτὲς ὁμάδες μάλωσαν στὸ παιγνίδι κι ἐπειδὴ ὁ ἀρχηγὸς τῆς μιᾶς ὁμάδας εἶναι ὁ Νικολαΐδης, πού εἶναι πολὺ ψηλὸς καὶ λιγνός, ἡ δεύτερη ὁμάδα, πού τὸν ὀνόμασε «ταβανόσκουπα», ζωγράφισε ἐκείνη ἐκεῖ τὴν ταβανόσκουπα μὲ τὸ πρόσωπό του. Ἡ ἄλλη πάλι ὁμάδα, ἡ τρίτη, ἔχει ἀρχηγὸ τὸν Ἀνεστόπουλο, πού εἶναι χοντρός καὶ ὀλοστρόγγυλος, κι ἡ δεύτερη ὁμάδα τὸν ὀνόμασε «πατάτα» καὶ ζωγράφισε τὴν πατάτα ἐκείνη μὲ τὸ πρόσωπό του μέσα.

— Δὲν κάματε τίς ὁμάδες, γιὰ νὰ πειράξεστε ἀναμεταξύ σας, εἶπε σοβαρὰ ὁ δάσκαλος· δὲ μ' ἀρέσουν τὰ πειράγματα,

γιατι' απ' αυτα μπορει να βγουν επικινδυνες φιλονικίες. Γι' αυτο τιμωρω και τις δυο ομάδες. Η δευτερη ομάδα σε τρεις μερες μέσα, ως την Παρασκευη, θα μας φέρη μια έκθεση για τις πατάτες κι ή τρίτη μια έκθεση για τις ταβανόσκουπες.

— Μά αυτο δεν είναι τιμωρία! ειπε κάποιος μαθητής.

— Βέβαια, ή εργασία δεν είναι τιμωρία, ειπε ο δάσκαλος άλλ' απο τις εκθέσεις αυτες κάτι θα μάθωμε κι εμεις κι έτσι τα πειράγματα θα βγουν σε καλό. Προσοχή όμως για τον 'Ανεστόπουλο και για το Νικολαίδη ουτε λέξη.

“Ολα τα παιδια γέλασαν κι οι δυο ομάδες υποσχέθηκαν πως θα έχουν την έκθεσή τους έτοιμη σε τρεις μερες, αν βρουν τα κατάλληλα βοηθήματα στη σχολική βιβλιοθήκη.

— Κοιτάξτε, πρόσθεσε ο δάσκαλος, κι αν δε βρῆτε εκεί τίποτε, σας δίνω εγω τα βιβλία και ο,τι άλλο θα σας χρεια-
σῆ.

Την Παρασκευη ή δευτερη ομάδα έφερε την έκθεσή της για τις πατάτες· τῆ διάβασε ο ίδιος ο αρχηγός της, ο Νικολαίδης.

— Η πατάτα είναι φυτό, που βρισκόταν άλλοτε στον Παλαιό Κόσμο. Πατρίδα του είναι ή Νότια 'Αμερική. Ουτε είναι τ' όνομά της αυτό, γιατι το καθαυτό της όνομα ξεχάστηκε πιά. Πατάτα ήταν τ' όνομα μιās όμορφης κοπέλας, ώστε δεν πρέπει κανένας να το νομιζῆ προσβολή του, αν τον πῆ κάποιος « πατάτα » . . .

Τα παιδια άρχισαν να γελουν. ‘Ο δάσκαλος χαμογελώντας ειπε στο Νικολαίδη :

— “Αφησέ τα αυτα και πές μας την ιστορία σου.

— Νά πως είναι ή ιστορία αυτή :

« Στα 1540 ένα 'Ισπανός αξιωματικός ανέβηκε στην οροσειρά, που χωρίζε δυο κράτη τῆς Νότιας 'Αμερικῆς, στα

σύνορα τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Περουβίας. Στὸ μέρος ἐκεῖνο φυτρώνουν ἀκόμη οἱ πατάτες ἄγριες, ὅπως τὰ ραδίκια στὰ μέρη μας. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅσοι πῆγαιναν στὴν Ἀμερικὴ, γιὰ νὰ πλουτίσουν, σκότωναν τοὺς ντόπιους Ἀμερικανούς, γιὰ ν' ἀρπάζουν τὴν περιουσία τους ἢ τοὺς βασάνιζαν, γιὰ νὰ μαρτυρήσουν ποῦ ἔχουν κρυμμένους τοὺς θησαυροὺς τους. Γιὰ τοὺς Ἴσπανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους κάθε ντόπιος Ἀμερικανὸς ὄλο καὶ θὰ εἶχε κρυμμένους θησαυροὺς. Ὁ ἀξίωματικὸς ὅμως αὐτός, ποὺ λεγόταν Δὸν Πέδρος, συχνὰ ὑποστήριζε τοὺς ντόπιους καὶ τοὺς ἔσωζε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἴσπανῶν.

Μιά μέρα μερικοὶ Ἴσπανοὶ στρατιῶτες ἐτοιμάζονταν νὰ θανατώσουν μπροστὰ στὰ μάτια τῆς κόρης του ἓναν ντόπιο, ποὺ δὲ μαρτυροῦσε ποῦ ἔκρυψε τοὺς θησαυροὺς του — ἂν εἶχε ὁ κακόμοιρος. Ὁ Δὸν Πέδρος διάταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ μὴ βασανίζουν τὸ γέρο καὶ ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τὴν κόρη. Οἱ στρατιῶτες δὲν τὸν ἄκουσαν· ἐγίνε μεγάλη φιλονικία κι ὁ Δὸν Πέδρος, γιὰ νὰ γλιτώσῃ τοὺς Ἀμερικανούς ἐκείνους, πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες. Ἔτσι ὁ γέρος κι ἡ κόρη του γλίτωσαν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες. Ὁ Δὸν Πέδρος ὅμως καταδικάστηκε σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο, ἐπειδὴ γιὰ τὴ ζωὴ δυὸ ἰθαγενῶν πλήγωσε δυὸ στρατιῶτες.

Ὁ Δὸν Πέδρος, ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ, κατόρθωσε νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὴ φυλακὴ κι ἀπὸ τότε γύριζε στ' ἄγρια βουνὰ μέρες ὀλόκληρες. Ὁ τόπος ἦταν ἄγριος, δὲν ἔβρισκε τίποτε νὰ φάῃ καὶ θὰ πέθαινε ἀπ' τὴν πείνα, ἂν μιὰ μέρα δὲν ἀπαντοῦσε μπροστὰ του τὸ γέρο καὶ τὴν κοπέλα, ποὺ εἶχε γλιτώσει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἴσπανοῦ. Κι αὐτοὶ ἀπὸ τὸ φόβο, μὴν τοὺς ξαναπιάσουν οἱ Ἴσπανοὶ στρατιῶτες, εἶχαν πάρει τὰ βουνά. Οἱ καημένοι καταχάρηχαν κι αὐτοί, ποὺ εἶδαν τὸ Δὸν Πέδρο, καὶ ἅμα ἔμαθαν πὼς πεινᾷ, σκάλισαν τὰ χόρτα ὀλόγου-

ρά τους, έσκαψαν στη ρίζα κάποιου φυτοῦ κι έβγαλαν μέσ' ἀπό τή γῆ κάτι στρογγυλά πράγματα σά βόλους. Αὐτοί οἱ βόλοι τρώγονται ψημένοι στη φωτιά κι ὁ Δὸν Πέδρος, ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος πού τοὺς δοκίμασε, τοὺς βρῆκε νοστιμότατους. Καταλαβαίνετε, βέβαια, τί ἦταν αὐτοί οἱ βόλοι ἀπὸ τή ρίζα τοῦ φυτοῦ καὶ ποιὸ φυτὸ ἦταν αὐτό.

Δυὸ χρόνια ἔμεινε στὰ βουνὰ μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς ὁ Δὸν Πέδρος, ὡσότου τοῦ ἔδωσαν χάρη κι ἔτσι μπόρεσε νὰ γυρίση πίσω στὴν Ἰσπανία. Στὸ μεταξὺ εἶχε παντρευτῆ τὴν κόρη τοῦ ντόπιου Ἀμερικανοῦ κι ὅταν γύρισε στὴν πατρίδα του, πῆρε μαζί του τὴ γυναίκα του καὶ ρίζες τοῦ φυτοῦ ἐκείνου.

Τὴ γυναίκα του, τὴν κόρη ἐκείνη, τὴν ἔλεγαν Πατάτα κι ἀπὸ τὸ ὄνομά της ὁ Δὸν Πέδρος ὀνόμασε καὶ τὸ φυτό : φυτὸ τῆς Πατάτας ἢ μονάχα πατάτα.

Ἔτσι μεταφυτεύτηκε ἡ πατάτα στὴν Εὐρώπη. Στὴν ἀρχὴ ὅμως μόνο ὁ Δὸν Πέδρος κι ἡ γυναίκα του ἔτρωγαν τὶς πατάτες. "Ὅσοι φύτευαν πατάτες, τὶς εἶχαν γιὰ φυτὸ στολισμοῦ κι ὄχι γιὰ φαγώσιμο. Πέρασαν κάπου ἐξήντα χρόνια, ὅταν κάποιος Αὐστριακὸς στὴ Βιέννη καλλιέργησε τὶς πατάτες γιὰ φαγώσιμο φυτὸ καὶ λίγο λίγο ἀπὸ τὴν Αὐστρία ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ κι ἡ χρησιμοποίησή τῆς πατάτας γιὰ φαγητὸ διαδόθηκε στὴν Εὐρώπη. Τώρα δὲν ὑπάρχει χώρα τῆς Εὐρώπης, πού νὰ μὴν καλλιεργῆ τὶς πατάτες. Στὴν Ἰρλανδία μάλιστα γίνονται τόσες πατάτες, ὥστε ἀναλογοῦν ὡς χίλια πεντακόσια κιλά τὸ χρόνο σὲ κάθε κάτοικο τῆς χώρας αὐτῆς.

Περίεργη εἶναι ἡ ἱστορία, πῶς διαδόθηκε ἡ πατάτα στὴ Γαλλία.

Μιὰ χρονιά, στὰ 1769, ἔλειψε τὸ σιτάρι ἀπὸ τὴ Γαλ-

λία. "Ένας φαρμακοποιός, ο Παρμαντιέ, πρότεινε τότε να βρεθούν άλλες τροφές, που ν' αντικαταστήσουν τὸ σιτάρι. Κι εἶπε ὅτι τέτοια τροφή εἶναι ἡ πατάτα. Καλλιέργησε ὁ ἴδιος πατάτες, κανένας ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τὸν μιμηθῇ. Ὁ Παρμαντιέ τότε ἔβγαλε τὶς πατάτες ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὶς ἄφησε σωρούς σωρούς στὰ χωράφια του. Οἱ πεινασμένοι χωρικοί, τώρα πού τὶς βρῆκαν ἔτοιμες, πῆγαιναν κρυφὰ καὶ τὶς ἔπαιρναν. Τὶς ἔβραζαν, τὶς ἔτρωγαν, τὶς νοστιμεύτηκαν κι ἔτσι ἄρχισαν νὰ τὶς καλλιεργοῦν κι αὐτοί.

"Ἐπειτα ὁ βασιλιάς δυὸ τρεῖς φορές τὴν ἑβδομάδα ἔκανε τραπέζι στοὺς ἄρχοντες τῆς Γαλλίας καὶ τὰ φαγητὰ ἦταν ὅλα καμωμένα ἀπὸ πατάτες. "Ἐτσι ἄρχισαν νὰ τὶς ἔχουν ὅλοι γιὰ « βασιλικὸ φατ' » κι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας προόδευε πολὺ στὴ Γαλλία.

Κάτι παρόμοιο μὲ τὸ τέχνασμα τοῦ Παρμαντιέ ἔγινε καὶ στὴν πατρίδα μας. Ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Καποδίστριας, ξέροντας πόσο ὠφέλιμη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἀποφάσισε νὰ συστήσῃ στοὺς χωρικοὺς νὰ φυτεύουν πατάτες. "Ἐφερε μάλιστα στὸ Ναύπλιο καὶ μοίραζε δωρεὰν πατάτες ἀπὸ τὴ Ρωσία, γιὰ νὰ τὶς φυτέψουν. Κανένας ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ πάρῃ πατάτες γιὰ φύτεμα.

"Ἄμα πέρασαν κάμποσες μέρες κι εἶδε ὅτι δὲ γίνεται τίποτε, συλλογίστηκε τὸ ἀκόλουθο :

"Ἐβαλε στρατιῶτες μὲ τὰ ὅπλα στὸ χέρι νὰ φυλάγουν τὶς ἀποθήκες, ὅπου εἶχε τὶς πατάτες. "Ἄφησε ὅμως τὴν πίσω πόρτα κάθε ἀποθήκης μισάνοιχτη. Ὁ κόσμος ἄμα εἶδε ὅτι οἱ πατάτες φυλάγονται ἀπὸ στρατιῶτες, ἄρχισε νὰ λήη πῶς θὰ εἶναι πολύτιμο πράγμα οἱ πατάτες καὶ μιὰ πού δὲ μοιράζονταν πιά δωρεὰν, πῆγαιναν κρυφὰ ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα, τὶς

ἐπαιρναν λίγες λίγες και τις φύτευαν. Ἔτσι ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στήν πατρίδα μας.

Βέβαια, ἡ πατάτα γιά νά πετύχη, ἔχει ἀνάγκη νά σκαφτῆ καλά τὸ χῶμα και νά βάλουμε και λίγο λίπασμα. Θέλει και πότισμα ὅταν εἶναι ξηρασία. Μολαταῦτα δὲν εἶναι δύσκολη ἡ καλλιέργειά της και δίνει κι ἀρκετὸ κέρδος. Εὐκολα φυτρώνει στὰ δροσερὰ ὀροπέδια, στοὺς λόφους και στὶς κοιλάδες. Κοντὰ στὰ ποτάμια δίνει ἀφθονες ἐσοδεῖες· μόνο σὲ ὑγρὰ μέρη και βάλτους δὲν προοδεύει, γιὰτι εὐκολα σαπίζει. Στὰ ψυχρὰ μέρη μπορεῖ κανένας νά φυτέψη πατάτες τὸ Μάρτη και τὸν Ἀπρίλη, ἐνῶ στὰ θερμὰ μέρη μπορεῖ κι ἀπὸ τὸ Γενάρη ἀκόμα νά σπέρνη πατάτες. Νὰ σπέρνη; Δὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δὲ ρίχνουμε δηλαδὴ σπόρο πατάτας. Παίρνομε ὀλόκληρες πατάτες μικρὲς, πού ἔχουν ἓνα ἢ δυὸ μάτια, και τις χώνουμε μέσα στὸ χῶμα ἢ κόβομε μεγάλες πατάτες σὲ κομμάτια, πού ἔχει τὸ καθένα ἀπὸ ἓνα ἢ δυὸ μάτια. Ἀπὸ τὰ μάτια αὐτὰ βγαίνουν οἱ ρίζες τοῦ νέου φυτοῦ.

Ἐπάρχουν πολλὰ εἶδη πατάτας· δυὸ ὅμως ξεχωρίζουν : οἱ ἀσπριδερὲς και ψιλόφλουδες, πού γίνονται σὲ χῶμα μαλακὸ και στὶς πεδιάδες, πού ἔχουν νερὰ τρεχούμενα· κι οἱ μελαχρινὲς και χοντρόφλουδες, πού εἶναι πιὸ τραχιῆς και φυτρώνουν στὰ ψηλὰ μέρη κι ὅπου τὸ χῶμα δὲν εἶναι πολὺ μαλακὸ.

Φέτος πρέπει νά σπεύρωμε πατάτες στὸ σχολικὸ μας κῆπο. Ἡ ὀμάδα μας τὸ πῆρε ἐπάνω της τὸ ζήτημα αὐτὸ και θὰ σπεύρη, ἂν μᾶς δοθῆ ἡ ἄδεια ».

Τὰ παιδιὰ χειροκρότησαν τὴ δεύτερη ὀμάδα γιά τὴν ἐκθεσὴ της. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ἀργά, ἀνάβαλαν τὴ συζήτηση γιά τὴν ἐκθεση αὐτὴ και τὴν ἀνάγνωση τῆς ἐκθεσης γιά τις ταβανόσκουπες γιά ἄλλη μέρα, γι' αὐτὸ και δὲ γράφομε ἐδῶ τίποτε γι' αὐτές. Τὸ ἀναβάλλομε κι ἐμεῖς γιά μιὰν ἄλλη φορά.

57. Η ΦΩΤΙΑ ΠΟΥ ΚΟΙΜΟΤΑΝ

1. Τὰ παιδιά πῆγαν ἓνα Σαββατοκύριακο μὲ τὸ θεῖο τους νὰ δοῦν ἀπὸ κοντὰ τὸ ἐργοστάσιο τοῦ Ἀλιβερίου. Πέρασαν πάνω ἀπὸ τὴν κινητὴ γέφυρα τοῦ Εὐρίπου κι ἔπειτ' ἀπὸ σαράντα περίπου χιλιόμετρα διαδρομὴ ἀντίκρισαν τὶς δυὸ ψηλὲς καπνοδόχους τοῦ ἐργοστασίου. "Ὅταν ἤρθαν κοντὰ καὶ σταμάτησαν, ὁ θεῖος εἶπε στὰ παιδιά :

— Κάποτε σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη, πού ὅπωςδῆποτε δὲν ἦταν ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, ἦταν ἀπέραντα δάση. Πανύψηλα δέντρα ἄπλωναν τὰ κλαδιά τους κατὰ τὸν ἥλιο, μάζευαν μέσα στὴν ἀγκαλιά τους τὴ φωτιά του, τὴν ἀποθήκευαν μέσα τους, τὴ φύλαγαν γιὰ μέρες δύσκολες.

Κι οἱ μέρες αὐτὲς κάποτε ἤρθαν. Τὸ μέρος, ὅπου βρισκόταν τὸ ἀπέραντο δάσος, ἔπαθε καθίζηση, βούλιαξε. Τὰ τετράψηλα δέντρα σκεπάστηκαν μὲ στάσιμα νερά, καταπλακώθηκαν ἀπὸ χῶματα καὶ πέτρες. Καὶ τὸ κακὸ δὲ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Τὸ ἔδαφος ἐξακολουθοῦσε νὰ βουλιάζει. Καὶ μαζί του βούλιαζαν καὶ τὰ δέντρα κι ὅλο πῆγαιναν βαθύτερα. Κάποτε ἔφτασαν σὲ τόσο μεγάλο βάθος, πού αἰσθάνθηκαν νὰ καίη τὰ κορμιά τους μὴ μὲγάλη κι ἀνυπόφορη ζέστη.

"Ἄν ἦταν ἔξω, πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σίγουρα τὰ δέντρα αὐτὰ θὰ εἶχαν κατῆ μὲ δυνατὴ φλόγα, θὰ ἔβγαζαν καπνὸ, θὰ γίνονταν στάχτη. Μὰ ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἦταν καταπλακωμένα, οὔτε φλόγα οὔτε καπνὸ μπορούσαν νὰ βγάλουν. Ἡ φωτιά, πού εἶχαν ἀποθηκεύσει μέσα τους ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔμεινε κλεισμένη στὸ κορμὶ τους κι ὁ καπνός, πού δὲν μπόρεσε νὰ βγῆ ἔξω, διαπότισε ὅλο τὸ ξύλο τους, πού τῶρα ἔγινε μαῦρο καὶ σκληρό. Ἐγινε κάρβουνο, ὁ γαιάνθρακας λιγνίτης.

2. "Ἐτσι, χρόνια καὶ χρόνια, αἰῶνες καὶ χιλιετηρίδες ἔμειναν φυλακισμένα ἐκεῖ στὰ βάθη τῆς γῆς τὰ δέντρα, σὰν

τοὺς Τιτάνες στὰ μαῦρα Γάρταρα. Ἡ φωτιά, πού μὲ τόση λαχτάρα εἶχαν μαζέψει καὶ κρατήσῃ μέσα τους, κοιμόταν κι αὐτὴ μαζί τους περιμένοντας τὴ μέρα, πού κάποιος θὰ τὴν ξυπνοῦσε.

Μὰ μὲς στὸν ὕπνο της δὲν κατάλαβε πὼς κάποια δύναμη, γιγάντια καὶ σιωπηλὴ, τὴν ἔσπρωχνε κι αὐτὴ καὶ τ' ἀπανθρακωμένα δέντρα, πού μέσα τους φώλιαζε, σιγὰ σιγὰ κι ἀθόρυβα, σχεδὸν ἀνεπαίσθητα, πρὸς τὰ πάνω.

Καὶ κάποια στιγμὴ κάμποσες ἀξίνες χτύπησαν δυνατὰ τὸ χῶμα, τὸ παραμέρισαν καί, ὦ θαῦμα! ὁ ἥλιος, ὁ παλιὸς ἐκεῖνος ἥλιος, πού ἔκαμε κάποτε τὰ δέντρα νὰ μεγαλώσουν καὶ νὰ πρασινίσουν, ἔλαμπε καὶ πάλι ἀπὸ πάνω τους μ' ὅλη του τὴ λάμψη καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια.

Τί κρίμα ὅμως! Τώρα πιά τὰ δέντρα δὲν εἶχαν οὔτε πράσινα φύλλα οὔτε ὠραῖα καὶ πολύχρωμα ἄνθη. Ἦταν μαῦρα καὶ παραμορφωμένα ἀπὸ τὸ βάρος, πού τὰ πλάκωνε τόσοι αἰῶνες.

Οἱ ἐργάτες πού κρατοῦσαν τὶς ἀξίνες πῆραν ἔπειτα τὸ μαῦρο, κομματιασμένο σῶμα τῶν δέντρων μὲ πλατιά φτυάρια καὶ τὸ φόρτωσαν πάνω στὰ βαγόνια ἑνὸς μικροῦ τραίνου. Τὸ τραινάκι αὐτό, κυλώντας πάνω σὲ σιδερένιες γραμμές, ἔφερε τὰ συντρίμμια τοῦτα τῶν δέντρων σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος, πού βλέπετε. Κι αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τότε κάθε μέρα.

3. Τὸ τραινάκι ξεκινᾷ ἀπὸ τὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, πού, ὅπως ξέρετε, εἶναι ὁ Ὀλυμπος τῆς Εὐβοίας, κοντὰ στὸ χωριὸ Ἅγιος Λουκάς, καὶ φτάνει ὡς ἐδῶ. Ἐργάτες πολλοὶ δουλεύουν ἐκεῖ μέσα, στὰ βάθη τοῦ βουνοῦ, φορτώνουν τὸ λιγνίτη στὰ βαγονάκια καὶ τὸν στέλνουν σὲ τοῦτο τὸ θερμοηλεκτρικὸ ἐργοστάσιο τοῦ Ἀλιβερίου.

Νά, βλέπετε ἐκεῖ πέρα; Ὁ λιγνίτης φορτώνεται πάνω σ' αὐτὴ τὴν κυλιόμενη ταινία, ζυγίζεται κι ὕστερα πηγαίνει στὸ μεγάλο αὐτὸ κτίριο, ὅπου εἶναι ὁ σπαστήρας. Ἐκεῖ ὁ

λιγνίτης τρίβεται και γίνεται σκόνη. Ειδικά μηχανήματα τον στέλνουν έπειτα στους καυστήρες, όπου από μεγάλα «μπέκ» πετάγεται μιὰ δυνατή φλόγα πετρελαίου.

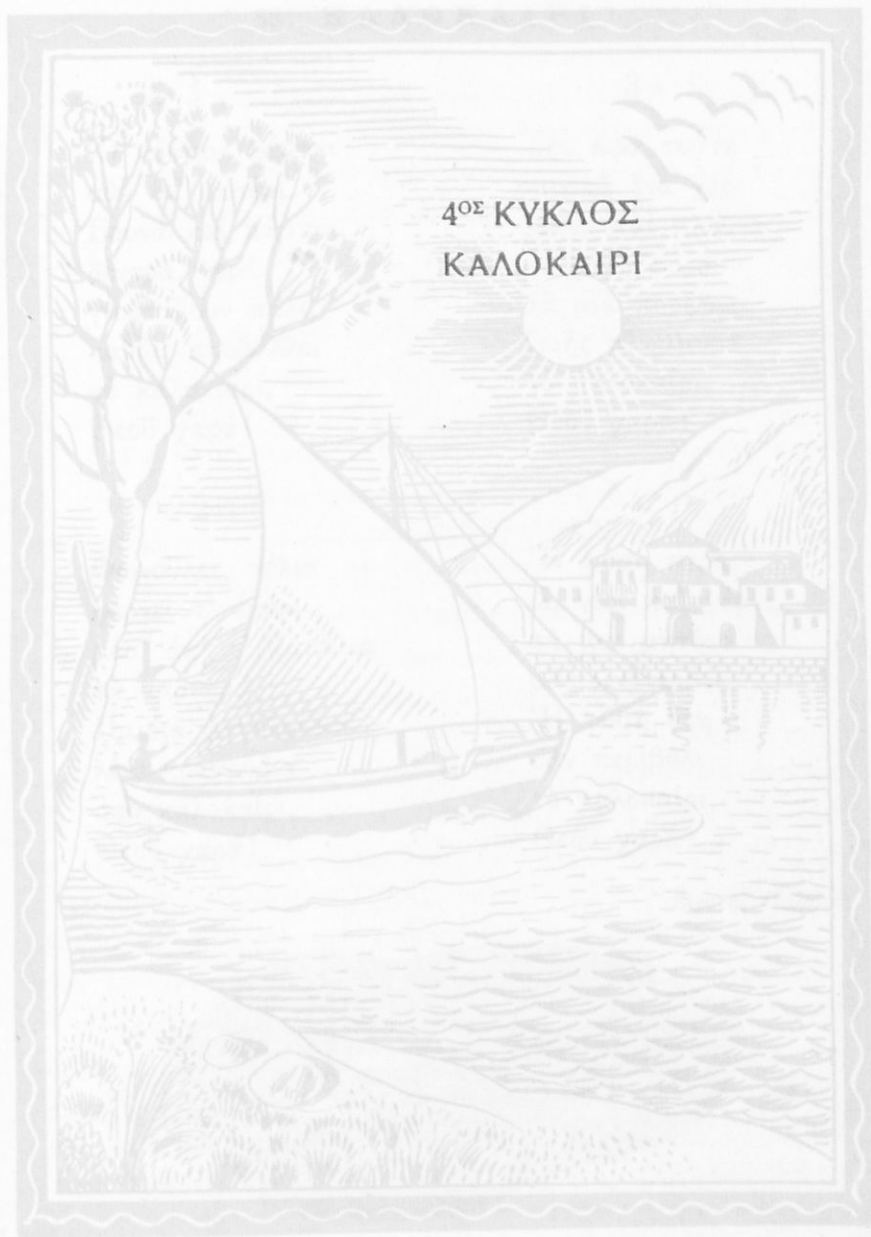
Σὰ νὰ περίμενε από χρόνια κι αιώνες τοῦτο τὸ συναπάντημα, ἡ φωτιά πὸ ἦταν κλεισμένη μέσα στὸ μαῦρο λιγνίτη ξυπνᾶ, πετάγεται πάνω, θεριεύει. Γίνεται φλόγα δυνατή και θερμαίνει μ' ἑκατοντάδες βαθμοὺς θερμοκρασία τοὺς μεγάλους λέβητες τοῦ ἔργοστασίου. Ἔτσι, κινοῦνται οἱ τεράστιες μηχανές, οἱ ἠλεκτρογεννήτριες, πὸ παράγουν ἠλεκτρικὸ ρεῦμα. Τὸ ρεῦμα περνᾶ μέσα στὰ καλώδια, πὸ στηρίζονται πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς ψηλοὺς μεταλλικοὺς στύλους τῆς Δ.Ε.Η. και στέλνεται μακριά. Στὸ Λοῦρο, στὸν Ἀχελῶο και στὸ Λάδωνα ὁ σταθμὸς παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ ἐργάζεται μετὴ δύναμη τοῦ νεροῦ, τὸ «λευκὸ ἄνθρακα», ἐδῶ μετὴ δύναμη τοῦ ἀτμοῦ, πὸ παράγεται ἀπὸ τὴ μεγάλη θερμότητα.

4. Τῆ στιγμῆ ἐκείνη ἕνα « τοῦ - του! .. » ἀκούστηκε ἀπὸ μακριά. Ἦταν τὸ τραινάκι. Ἐφερε κι ἄλλο κάρβουνο. Τί μικρούλικο πὸ εἶναι, μὰ και τί σπουδαία δουλειὰ πὸ κάνει!

Ἦσπου ὁ θεῖος τους νὰ τακτοποιήση κάτι δουλειές πὸ εἶχε στὸ ἔργοστάσιο, τὰ παιδιὰ παρατηροῦσαν τὸ καθετὶ μετὴ μεγάλη περιέργεια.

Ἐνα ἀδιάκοπο βουητὸ ἀκούοταν κι ὁ καπνός, βγαίνοντας ἀπὸ τὶς ψηλές καπνοδόχους, ἀνέβαινε στὸν οὐρανό. Καλώδια, σύρματα ἠλεκτροφόρα, μηχανήματα κάθε λογῆς, ὅλα τονίζουν τὴν ἐπιβλητικὴ παρουσία τῆς σύγχρονης τεχνικῆς, πὸ ἀξιοποιεῖ τὶς δυνάμεις πὸ κλείνει μέσα της ἡ φύση. Ἐργάτες και τεχνίτες, μηχανικοὶ κι ἠλεκτρολόγοι, ὅλοι ἐργάζονται μετὴ ζῆλο, γιὰ νὰ στείλουν σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα τὴν ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, τὸ φῶς, τὴ θέρμανση, τὰ ἀγαθὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

4^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ



4^ο ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

58. Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

1

Ὁ κόσμος λάμπει
 σὰν ἓν ἄστέρι.
 Βουνὰ καὶ κάμποι,
 δέντρα, νερά,
 γιορτάζουν πάλι,
 καθὼς προβάλλει
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
 φέρνει τ' ἀγέρι
 μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
 τὰ καρπερά.
 Παιδιὰ ἀγγελούδια
 λένε τραγούδια
 στὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

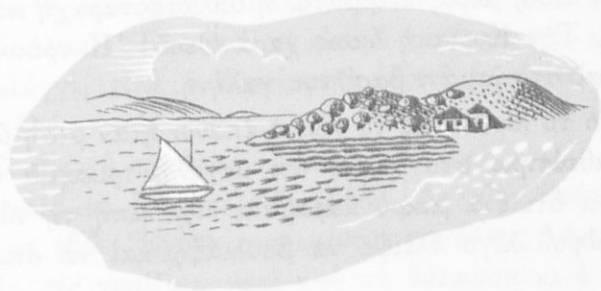
3

Τὴν ὥρα τούτη
 σκορπᾷ ἓνα χέρι
 χάρια καὶ πλούτη
 κι ἡ γῆ φορᾷ
 σὰ μιὰ πορφύρα,
 ζωῆς πλημμύρα
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύση πέρα,
 ὦ, νέοι καὶ γέροι,
 σὰ μιὰ μητέρα
 μᾶς καρτερᾷ.
 Ἡ φύση ὅλη
 σὰν περιβόλι
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

Κωστής Παλαμᾶς



59. Α Λ Υ Κ Ε Σ

Είχε ξεσπάσει άγρια θαλασσοταραχή κάτω στο λιμάνι. 'Η θάλασσα άγριεμένη έριχνε θεόρατα κύματα πάνω στο περιγιάλι και τὰ νερά προχωρούσαν βαθιά μέσα στη στεριά. Ποτέ άλλοτε δέν είχε γίνει τόσο δυνατή τρικυμία στο λιμανάκι του χωριού.

Ό φάρος, πού ήταν χτισμένος επάνω σ' ένα βράχο, κινδύνεψε νά γκρεμιστή εκείνο τὸ βράδυ· τὰ κύματα τὸν έδερναν αλύπητα και τὰ νερά κι οί άφροί τους πετιόνταν ψηλά, τόσο πού κάποτε σκέπαζαν και τὸ κρύσταλλο του φάρου, τὸ « μάτι του Δράκου », όπως τὸ έλεγαν οί χωριανοί.

Κι αλήθινά, ήταν μάτι του Δράκου· τὸ ξεχώριζαν από μακριά οί ναυτικοί, καθώς τὸ έβλεπαν, και τούς φαινόταν, έτσι πού άνοιγε κι εκλεινε, σά νά τούς έγνεφε νά πάνε κοντά του και νά μπούν στο λιμανάκι μέσα, νά σωθοῦν από τήν τρικυμία. 'Εκείνη τή φορά όμως και στο λιμάνι άν εμπαιναν τὰ καράβια, δέ θά γλίτωναν από τή θαλασσοταραχή. Κι εκεί μέσα τὰ κύματα εμπαιναν μανιασμένα κι όρμητικά και ζέσπαζαν στο άχρογιάλι και τὸ πλημμύριζαν. Κι όπως έπεφταν πάνω στο φάρο, νόμιζες πώς προσπαθοῦσαν νά τὸν σβήσουν, για νά μὴν ξεγελαστή κανένα καράβι κι άνώφελα μπῆ στο λιμάνι, όπου θά κινδύνευε τόσο, όσο κι έξω στο πέλαγος.

Τήν άλλη μέρα, Σάββατο, ή θαλασσοταραχή κάπως λιγόστεψε. Τήν Κυριακή όμως χαρά Θεοῦ! 'Η τρικυμία είχε πάψει και στο λιμάνι βασίλευε γαλήνη.

'Από τὸ λιμάνι ως τὸ χωριό επάνω ήταν μισή ώρα δρόμος. Μαθεύτηκε στο χωριό ότι μεγάλη τρικυμία είχε ξεσπάσει κι ότι ένα μικρό καραβάκι είχε μπῆ τή νύχτα στο λιμάνι, άφοῦ λίγο έλειψε νά βουλιάξη και νά σπάση στο βράχο.

Τρία παιδιά του σχολείου, ο Πάνος, ο Δημήτρης κι ο Μάνθος, μετά την απόλυση της εκκλησίας, αποφάσισαν το απομεσήμερο να κατεβούν στο λιμάνι, να δούν τί ζημιές έκαμε ή τρικυμία. Καί μόλις έφαγαν, ξεκίνησαν βιαστικά.

“Αμα έφτασαν στο γιאלό, δυσκολεύτηκαν να τον γνωρίσουν. “Όλα τὰ χαλίγια του κι ή άμμουδιά είχαν ριχτή, σαν να είχαν σκουπιστή με μιὰ μεγάλη θεόρατη σκούπα, πολύ μέσα στη στεριά. Καί πίσω από τή νέα γραμμή, πού σχημάτιζαν τώρα τὰ χαλίγια, έβλεπαν τὰ παιδιά μικρές λίμνες από τò άρμυρό νερό τής θάλασσας. Σέ μερικά μέρη έβλεπαν στρωμένο κάτι άσπρο και σταχτί, σαν πλάκα, πού σκέπαζε τò χῶμα.

— Τί είναι αυτό; είπε ο Πάνος κι έσκυψε να παρατηρήσει από κοντά τήν πλάκα, πού γυάλιζε στις θερμές άκτίνες του ήλιου.

— Είναι άλάτι! φώναξε ο Μάνθος, πού τò είχε παρατηρήσει από κοντά.

Τὰ τρία παιδιά έξυσαν λίγο τήν πλάκα και δοκίμασαν. Ήταν άληθινά μιὰ μεγάλη πλάκα από άλάτι.

— Ή θάλασσα θά έριξε τὰ νερά της ως έδῶ. Ξεράθηκαν τὰ νερά από τον ήλιο, έγιναν άτμός κι έμεινε τò άλάτι της, είπε ο Πάνος.

— Κι έτσι έγινε μιὰ άλυκή! είπε ο Δημήτρης.

— Άλυκή; ρώτησαν τ' άλλα παιδιά.

— Ναι, άλυκή. Έτσι μου τò είπε ο πατέρας, πού είναι από τò Μεσολόγγι, είπε ο Δημήτρης. Έκει έχουν άλυκές και βγάζουν άλάτι πολύ.

— Σου είπε ο πατέρας σου πῶς τò βγάζουν;

— Καί βέβαια. Νά, όπως έγινε έδῶ. Δηλαδή, επάνω κάτω, όπως έγινε έδῶ. Έχουν σαμμένους μεγάλους λάκκους, τις δεξαμενές, τις γεμίζουν νερό από τή θάλασσα κι ο ήλιος έ-

ξατμίζει τὸ νερό· ἀφοῦ ἐξατμισθῆ κάμποσο, ἀφήνουν τὸ νερό πού μένει, νὰ χυθῆ μέσα σὲ μεγάλους λάκκους μὲ λίγο βάθος. Αὐτοὶ οἱ λάκκοι ὀνομάζονται τηγάνια.

— Καὶ τηγανίζουν ἐκεῖ τὸ νερό; ρώτησε γελώντας ὁ Πάνος.

— Εἶναι σὰ νὰ τὸ τηγανίζουν· ἡ φωτιά ὅμως ἀντὶ νὰ εἶναι ἀπὸ κάτω, εἶναι ἀπὸ πάνω· εἶναι ὁ ἥλιος. Ἔτσι τὸ νερό ἐξατμίζεται καὶ γίνεται πιὸ πηχτό. Ἐπειτα τὸ ἀφήνουν τὸ νερό νὰ τρέξῃ σὲ ἄλλα πιὸ ρηχὰ τηγάνια. Ἐκεῖ πιά ἐξατμίζεται ὅλο τὸ νερό καὶ μένει κάτω, στὸν πάτο τοῦ τηγανιοῦ, τὸ ἀλάτι. Τὸ μαζεύουν τότε σὲ σωρούς καὶ τὸ παίρνουν καὶ μᾶς τὸ πουλοῦν. Καμιά φορά, ἂν φοβοῦνται μὴ ρίξῃ βροχὴ καὶ τὸ λιώσῃ, σκεπάζουν μὲ κεραμίδια τοὺς σωρούς. Αὐτὰ μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου.

— Ἐφέρετε τί λέω ἐγώ; εἶπε ὁ Μάνθος· νὰ κάμωμε ἐδῶ μιὰν ἀλυκὴ κι ἐμεῖς, γιὰ νὰ βγάζωμε ἀλάτι καὶ νὰ μὴν ἔχωμε ἀνάγκη ν' ἀγοράζωμε.

— Ἄφησε τ' ἀστεῖα, εἶπε ὁ Δημήτρης. Χρειάζεται πολὺς τόπος γιὰ ἀλυκὴ καὶ πολὺς κόπος γιὰ ἀλάτι. Ἀπὸ ἑκατὸ κιλά θαλασσινὸ νερό μόλις δυόμισι ὡς τρία κιλά ἀλάτι μποροῦμε νὰ πάρωμε, κ' ἐκεῖνο ὄχι τόσο καθαρὸ, ὅπως αὐτὸ πού βρίσκομε στὴν ἀγορά!

— Δὲν ἀφήνωμε τὴν ἀλυκὴ ἐδῶ καὶ τὸ ἀλάτι καὶ νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ καράβι, πού εἶναι ἀραγμένο κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά; εἶπε ὁ Πάνος.

Τὰ παιδιὰ προχώρησαν στὸ καράβι. Τὴν ὥρα πού ἔφταναν ἀντίκρου του, κάποιος μὲ μιὰ μικρὴ βάρκα ἔβγαινε ἀπὸ τὸ καράβι ἔξω στὴ στεριά.

Ἄμα εἶδε τὰ τρία παιδιὰ νὰ κοιτάζουν μὲ περιέργεια τὸ καράβι του, μόλις πάτησε στὴ στεριά, ρώτησε :

— Τί θέλετε, παιδιὰ; Τί κοιτάζετε τὸ καράβι;

— Δικό σας είναι;
 — Ναι, είμαι караβοκύρης του και καπετάνιος. Θέλετε τίποτε;

— Θα ύποφέρατε πολύ από την τρικυμία . . ., είπε δειλά ό Δημήτρης.

— Και βέβαια. Λίγο έλειψε να βουλιάξη τó καράβι μας και να πνιγούμε όλοι. "Αν δέν κάναμε άβαρία, θα χανόμαστε.

— Άβαρία; είπε με άπορία ό Πάνος.

— Ναι, άβαρία. Ρίξαμε όλο τó φορτίο μας στη θάλασσα.

— Και τί φορτίο είχατε;

— Άλάτι από τή Λέσβο. Μυτιληνιός είμαι.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν άναμεταξύ τους. Θυμήθηκαν τήν άλυκή τους.

Ό καπετάνιος έξακολούθησε.

— "Ας είναι καλά ό "Αι - Νικόλας! είπε κι έκαμε τó σταυρό του. Φτηνά τή γλιτώσαμε! "Όσο για τó άλάτι, ή θάλασσα μās τó έδωσε, ή θάλασσα μās τó πήρε. Θα άρμόρισε λιγάκι παραπάνω εκεί πού τó ρίξαμε, είπε γελώντας, αλλά θα τής τó πάρωμε πίσω.

— Νά, εκεί κάτω μαζεύτηκε άρκετò άλάτι από τήν τρικυμία, είπε ό Δημήτρης. Δέν τó παίρνετε;

Ό καπετάνιος γέλασε με τήν καρδιά του.

— Βέβαια, θα έγινε εκεί καμιά μικρή άλυκή, είπε. Άλλά τó άλάτι πρέπει να περνά από δεξαμενή σε δεξαμενή κι από τηγάνι σε τηγάνι, για να καθαριστῆ. "Επειτα θέλει πολλές γυναίκες να τó μαζεύουν σε σωρούς. Πολλούς άνθρώπους να τó βάζουν σε ζεμπίλια. Άκόμη για να τó μεταφέρουν από τήν μιάν άκρη τῆς άλυκῆς ως εκεί πού θα τó φορτώσουν στα καράβια, θέλει κι ένα μικρό σιδηρόδρομο, με βαγονάκια, πού μπορεί και να τά σπρώχνουν άνθρωποι πάνω στις σιδηρογραμμές ἢ και να τά σέρνουν ζῶα. Και τί δέ θέλει άκόμη; "Ως

καὶ μηχανή, ὅπου ν' ἀδειάζωνται τὰ βαγονάκια καὶ ἀπ' ἐκείνη νὰ χύνεται μὲ σωλῆνες σὰ νερὸ μέσα στὸ καράβι. Καὶ γιὰ νὰ γεμίση τὸ καραβάκι αὐτὸ ποὺ βλέπετε, θέλει χιλιάδες κιλά ἀλάτι. Πόσο εἶναι τὸ ἀλάτι ποὺ μοῦ εἶπατε;

— Οὔτε δέκα κιλά, ἀπάντησε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ βλέπετε;

— Καὶ πόσο ἀλάτι βγάζουν οἱ ἀλυκὲς στὴ Λέσβο;

— Ἐ, εἶπε μὲ περηφάνια ὁ καπετάνιος. Τουλάχιστο ἔξι ὡς ἑπτὰ ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο!

Τὰ παιδιὰ τὸ ἄκουσαν μὲ ἀπορία. Ἐπτὰ ἑκατομμύρια κιλά!

— Καὶ βγάζουν καὶ σὲ ἄλλα μέρη τόσο ἀλάτι;

— Περισσότερο ἀπὸ τὴ Λέσβο ὄχι. Ἄλλὰ βγάζουν πολὺ. Στὴ Λευκάδα βγάζουν οἱ ἀλυκὲς της ὡς ἔξι ἑκατομμύρια κιλά τὸ χρόνο. Τὰ δυὸ αὐτὰ νησιά, τὸ ἓνα στὸ Αἰγαῖο καὶ τὸ ἄλλο στὸ Ἴόνιο, δίνουν τόσο ἀλάτι, ὅσο δίνουν περίπου ὅλες οἱ ἄλλες ἀλυκὲς μας.

— Καὶ ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχουν ἀλυκὲς; ρώτησε ὁ Δημήτρης, ποὺ νόμιζε ὅτι οἱ ἀλυκὲς τοῦ Μεσολογγίου θὰ ἦταν οἱ μεγαλύτερες.

— Στὴν Τουρλίδα, ποὺ βγάζουν ἀλάτι ὡς τέσσερα ἑκατομμύρια κιλά. Στὴν Ἀνάβυσσο βγάζουν παραπάνω ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια. Ἐπειτα, ἔχουν ἀλυκὲς καὶ στὴ Σάμο, ποὺ βγάζουν ἓνα ὡς ἐνάμισι ἑκατομμύριο καὶ σὲ πολλὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, στὴ Μακεδονία καὶ στὴν Ἡπειρο, ποὺ δίνει καθεμιὰ ἀλυκὴ τὸ πολὺ ὡς ἓνα ἑκατομμύριο κιλά.

— Καὶ ξοδεύουμε ὅλο αὐτὸ τὸ ἀλάτι τὰ ἑκατομμύρια κιλά; ρώτησε ὁ Μάνθος.

— Ἄλλοτε ἢ χώρα μας δὲν ἔβγαζε τόσο ἀλάτι, ὅσο μᾶς χρειαζόταν, καὶ φέρναμε ἀπ' ἔξω, ὅπως ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία. Τώρα ὅμως οἱ ἀλυκὲς μας βγάζουν ὅσο ἀλάτι μᾶς χρειάζεται.

Περισσεύει μάλιστα κι αρκετό και τὸ στέλνομε σὲ ἄλλες χῶρες πού δὲν ἔχουν.

Σᾶς στενοχώρησα μὲ τὴν πολυλογία μου, εἶπε τελευταῖα ὁ καπετάνιος. Μά, ξέρετε, εἶναι δουλειά μου τὸ ἀλάτι κι εὐχαριστιέται κανένας νὰ μιλή γιὰ τὴ δουλειά του.

— Ἀπεναντίας! εἶπαν τὰ παιδιὰ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ, γιὰτὶ μᾶς μάθατε τόσα πράγματα καὶ μᾶς συγχωρεῖτε, πού σᾶς κουράσαμε μὲ τόσες ἐρωτήσεις.

Τὰ τρία παιδιὰ ἀποχαιρέτησαν τὸν καπετάνιο κι ὅταν σὲ λίγο, γιὰ νὰ γυρίσουν στὸ χωριό, πέρασαν ἀπὸ τὶς « ἄλυκές », ὅπως ὀνόμασαν τὸ μέρος πού βρῆκαν τὸ ἀλάτι, ἔσπασαν τὴν πλάκα καὶ πῆραν μερικὰ κομμάτια, πού θὰ τὰ ἔδειχναν στοὺς ἄλλους μαθητὲς καὶ θὰ διηγόνταν τί τοὺς εἶχε πῆ κι ὁ καπετάνιος.



60. Η Σ Ο Υ Π Ι Α

Μὲ τὸ χάραμα τ' ἀφήνω
τὸ θαλάμι μου τὸ φίνο,
γιὰ νὰ βγαίνω στὸ κυνήγι·
τί μπορεῖ νὰ μοῦ ξεφύγη;

Στρεΐδια, μύδια, καβουράκια
καὶ λογιῆς λογιῆς ψαράκια
τὰ πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν
καὶ στὸ στόμα μου τὰ βάζουν.

Ἀλήθεια, μόλις ἄρχισε νὰ χαράζει, βγήκε ἡ σουπιὰ νὰ κυνηγήσει, γιατί πεινοῦσε πολὺ. Ὁ βοριάς φυσοῦσε δυνατὸς τόσες μέρες καὶ δὲν τὴν ἄφησε νὰ προβάλῃ ἀπὸ τὸ θαλάμι της.

Μπρὸς πατῶ καὶ πίσω πάω,
φάγε με, τί θὰ σέ φάω.

Ἔτσι εἶπε καὶ μὲ τὰ ὀχτῶ πλοκάμια, πὺ φυτρώνουν γύρω στὸ κεφάλι της, ἔσπρωξε δυὸ - τρεῖς φορές τὸ νερὸ μπροστὰ κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τὰ πίσω, κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καὶ γύρισε νὰ κοιτάξῃ τοὺς βράχους.

— Νὰ ἓνα μύδι, εἶπε. Ἀπλωσε ἀμέσως τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ μεγαλύτερα πλοκάμια της, πὺ φυτρώνουν κι ἐκεῖνα γύρω στὸ κεφάλι της κι εἶναι στὶς ἄκρες πλατιὰ σὰ φτυάρια, καὶ ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ βράχο τὸ μύδι. Ἐπειτα, ἀπὸ πλοκάμι σὲ πλοκάμι, τὸ ἔφερε στὸ στόμα της, πὺ μοιάζει μὲ τοῦ μπαπαγάλου, καὶ τοῦ ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζομε ἐμεῖς τ' ἀμύγδαλα. Ὑστερα μὲ τὴ γλώσσα της, πὺ εἶναι σωστὸς τρίφτης, ἔγλειψε τὸ κρέας καὶ τὸ κατάπιε.

— Νόστιμο φαί, μὰ λίγο, εἶπε. Κίνησε τὰ μικρὰ πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἄργοπλήη ἐμπρός. Σὲ λίγο ἄρπαξε δυὸ στρείδια.

— Τὰ στρείδια εἶναι πιὸ νόστιμα, εἶπε, ἀφοῦ τὰ ἔφαγε κι αὐτὰ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ἔνας κάβουρας ἐκεῖ κοντὰ πρόβαλε ἀπὸ τὸ θαλάμι του. Μὰ καθὼς εἶδε τὴ σουπιὰ, τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θὰ πεινάσουμε, σήμερα, εἶπε στοὺς συντρόφους του. Ἔξω φυλάει ἡ σουπιὰ.

— Ἐννοια σου καὶ δὲ θὰ μοῦ γλιτώσης, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ σταμάτησε.

Ἀπὸ τὸ θυμὸ της ἄλλαζε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσο πού πῆρε τὸ χρώμα τοῦ βράχου καὶ δὲν ξεχώριζε καθόλου.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικὰ ὁ κάβουρας. Κοίταξε καλά, μὰ δὲν εἶδε τίποτε κακό.

— Ἐφυγε! φώναξε δυνατὰ μὲ χαρὰ, βγῆτε, ἔφυγε!

Τρία - τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νὰ κοιτᾶζουν κι ἐκεῖνα μὲ προσοχὴ τὸ βράχο.

— Περίεργο! εἶπε ἕνας. Κοίτα πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βράχου!

— Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ φῶς, πρόσθεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἂν εἶναι, θὰ πάω νὰ δῶ, εἶπε. Δὲ βλέπω παρὰ δέκα σκουλήκια μεγάλα καὶ παχιά, φώναζε σὲ λίγο. Κι ἄπλωσε τὶς δαγκάνες του νὰ τσακώσῃ ἕνα. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἐνίωσε κάτι νὰ τὸν ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ τὸν σφίγγῃ. Ἦταν τὰ δυὸ μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τὸν παράδωσαν στὰ μικρότερα πλοκάμια, κι ὥσπου νὰ καταλάβῃ τὸ ξαφνικὸ πού τὸν βρῆκε ἦταν στὸ στόμα της.

— Ἡ σουπιὰ! φώναξαν τ' ἄλλα καβούρια κι ἔτρεξαν σπρώχνοντας τὸ ἕνα τὸ ἄλλο νὰ ξαναμποῦν στὴν τρύπα τους. Ἔνα

δυὸ ἀπ' αὐτὰ πιάστηκαν ἀπὸ τὰ πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μὰ μοῦ παίρνεις τὸ κυνήγι, ξάδερφε! εἶπε μὲ παράπονο ἡ σουπιὰ.

— Νὰ μὴν κυνηγᾶς ἔξω ἀπὸ τὸ θαλάμι μου, εἶπε τὸ χταπόδι μὲ φοβέρα. Ἐγὼ τὰ περίμενα τόση ὥρα τὰ καβούρια· κι ἄπλωσε τὰ πλοκάμια του νὰ τὴν ἀρπάξῃ. Ἐκείνη ὅμως μὲ σπρωξιῆς τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά.

— Τί νὰ σοῦ κάμω, εἶπε τὸ χταπόδι, πού δὲν μπορῶ νὰ κολυμπήσω στὰ βαθιά. Καὶ γιὰ νὰ παρηγορηθῆ, ἄρπαξε τὸ ἓνα μετὰ τ' ἄλλο πολλὰ σαλιγκάρια, πού ἤθελαν νὰ δοῦν τί εἶχε γίνεи.

Στὸ μεταξὺ βάφθηκαν ρόδινα τὰ νερὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιῆς. Μέσα στὴ θάλασσα ξύπνησε ὁ κόσμος της. Τὰ μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τὰ μικρὰ κι αὐτὰ ἄλλα μικρότερα καὶ τὰ μικρότερα κυνηγοῦσαν τὰ σαλιγκάρια, πού ζοῦν ἄφθονα στὰ πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

Ἡ σουπιὰ ἔφαγε ἀκόμη μερικά μύδια καὶ στρεῖδια, κατάρπιε ὀλόκληρα ἓνα δυὸ ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νὰ γυρίσῃ στὸ θαλάμι της.

Ἐξαφνα ἔπεσε μπροστά της ἓνας ἴσκιος. Ἀπὸ τὰ νερὰ πού ταραχτήκαν κατάλαβε πὼς πλησίαζε κάποιον μεγάλο ψάρι. Κι ἀλήθεια, ἦταν ἓνα μεγάλο λαβράκι. Ἡ σουπιὰ κατάλαβε τὸν κίνδυνο καὶ δίνοντας μιά, ἔτρεξε στοὺς βράχους, ὅσο μποροῦσε γρηγορώτερα. Μὰ τὸ λαβράκι ἦταν πιὸ γοργοκίνητο καὶ σὲ λίγο τὴν ἔφτασε.

Κεφαλόποδο μὲ λένε,
κι ἂν μὲ χάσης, γύρευέ με,

εἶπε ἡ σουπιὰ, καὶ μονομιᾶς χύνει τὸ μελάνι της στὸ κεφάλι τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τὰ νερὰ κι ἡ σουπιὰ βρέθηκε

στο βυθό, λίγο πιό μακριά από τή θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τό λαβράκι θαμπώθηκε, σά νά τοῦ ἔριξαν στάχτη στά μάτια. Για κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στά στραβά κι εἶδε κι ἔπαθε νά βγῆ από τή θολούρα. Κοίταξε δεξιιά, ἀριστερά, γύρω, πουθενά σουπιά!

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μὰ δὲν εἶναι καιρὸς νά ψάχνω . . . Ἐφαγα ἀρκετά· κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόσθεσε. Καί ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πού περνοῦσε μπροστά του σά σύννεφο.

Ἡ σουπιά σέ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ σιγὰ σιγὰ τραβήχτηκε στὸ βράχο. Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μὰ δὲν ἄργησε νά δῆ πὼς ἦταν περασμένο σέ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καὶ παραφύλαγε. Ἐνας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πού πῆγε ἡ σουπιά νά τὸν ἀρπάξῃ, ὁ ψαράς τράβηξε τ' ἀγκίστρι καὶ τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπεσε τὸ ἀγκίστρι καὶ πιάστηκε μιὰ πέρκα. Ὁ ψαράς τὴν πῆρε κι αὐτή. Ὅταν ξανάριξε τὸ ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρὸς νά ξαναπιαστῆ ἄλλο ψάρι κι ὁ ψαράς ἄρχισε νά τραγουδᾷ :

Χάνος εἶμαι, χάνομαι,
πέρκα εἶμαι, πιάνομαι,
γύλος εἶμαι, σέ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὄμορφο ψαράκι μὲ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καὶ μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τὸ σκουληκάκι καὶ τὸ τσιμποῦσε μὲ προφύλαξη λίγο λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνὸ τὸ ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνιωσε τὸ τσίμπημα καὶ τράβηξε τὸ ἀγκίστρι ἀπάνω μὲ ὄρμη. Τὸ ψαράκι ἦταν γύλος κι ἄρχισε νά γυρίζῃ χαρούμενο καὶ νά τραγουδᾷ :

Γύλος είμαι, σέ γελῶ
καί τὸ δόλωμα χαλῶ.

— Τὸν ψαρά τὸν γελᾶς, μὰ ὄχι κι ἐμένα! εἶπε ἡ σουπιὰ.
"Απλῶσε τὰ πλοκάμια της κι ἄρπαξε τὸ παιγνιδιάρικο ψαρά-
κι. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δυὸ τρεῖς ἄλλους γύλους, ἓνα
χάνο καὶ μιὰ μικρούλα πέρκα.

Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὄρεξη καὶ δὲν ἤθελε νὰ γυρίση
στοὺς θαλάμους της. Μὰ τὴν ὥρα ποὺ ἐτοιμαζόταν ν' ἄρπάξῃ ἓνα
μπαρμποῦνι χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπὸ πάνω της μιὰ βάρκα.
"Ενας ψαράς, ὀρθός, μὲ τὸ καμάκι στὰ χέρια, κοίταζε προσε-
χτικὰ τὸ βυθό. Τσάκ! ἀκούστηκε, μὰ τὴν ἴδια ὥρα ἡ σου-
πιὰ ἔχυσε ἄλλο μελάνι καὶ γλίτωσε, κι ἔτσι τὸ καμάκι μπτή-
χτηκε στὰ χαλίγια. Ἀπὸ τὸν κρότο ταραχτήκε τὸ χταπόδι
μέσα στοὺς θαλάμους του, τὸ εἶδε ὁ ψαράς καί, πρὶν προφτάσῃ
νὰ χύσῃ κι αὐτὸ τὸ μελάνι του, τὸ καμάκωσε καὶ τὸ τράβηξε
ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ γύρισε στοὺς θαλάμους
της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν ἡ ὥρα
ποὺ ἔπρεπε νὰ γυρίσουν ὅλες· μὰ ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἐγιναν οἱ ἄλλες; ρώτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾶς, ἀποκρίθηκε μιὰ. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα,
χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στὰ δίχτυα.

— Καὶ πῶς γλιτώσατε;

— Μαζὶ μὲ μᾶς μπερδεύτηκε κι ἓνα δελφίνι. Τί κακὸ ἔκαμε
τὸ θηρίο! Ἔφαγε ψάρια, σουπιές καὶ καλαμάρια, κι ἀφοῦ
χόρτασε, ἄρχισε νὰ σκίζῃ τὰ δίχτυα. Ἔτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς
καιρὸ καὶ φύγαμε.

— Κι ἀπὸ φατ;

— Ποῦ εἶχαμε νοῦ γιὰ φατ! . . Μὰ ἐδῶ κοντὰ ἦταν κάτι

μικροὶ ἀστακοὶ ἀρματωμένοι. Ἐξαφνα παρουσιάστηκε ἕνα χταπόδι καὶ μεμιᾶς λιγοθύμησαν ὅλοι τους. Χόρτασε κι αὐτό, μὰ κι ἐμεῖς πήραμε τὸ μερδικό μας.

Ἄ. Καραβίτσας

61. Τ Ο Π Υ Ρ Ο Φ Α Ν Ι

Καίει τὸ πυροφάνι τοῦ ψαρᾶ
κι οἱ σταλαχτίτες λάμπουν σὰν ἀστέρια
καὶ στῆς σπηλιᾶς τὰ διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι ἀγιοκέρια.

Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τὰ φτερά
καὶ στίς φωλιές ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερά
ἀπ' τὸ καμάκι στοῦ ψαρᾶ τὰ χέρια.

Ἐπάνω, στῆς σπηλιᾶς τὴν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τὰ μούσκλια καὶ τὰ πολυτρίχια,
σταλάζει βρύση ἀνώφελη, κρυφή.

Καὶ πέρα, ἀπὸ μιὰ τρύπα σκοτεινή,
στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια,
μιὰ φύκια ἀπαρηγόρητα θρηνεῖ.



62. Γ Ο Ρ Γ Ο Ν Α

Ὁ Πετρής, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. Ἦταν ἓνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατὸ σὰν ἄντρας καὶ ψημμένο στὴ δουλειὰ τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορὰ πού τὸ καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούριο εἶχε νὰ διηγηθῆ, κι ὁ φίλος του ὁ Ἄντρέας, ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ, τὸν ἄκουε μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Τοῦ ἔλεγε καὶ τὶς ἱστορίες, πού ἄκουε ἀπὸ τὸν πατέρα του.

Ἄπ' ὅλες τὶς ἱστορίες αὐτὲς πιὸ πολὺ ἄρесе τοῦ Ἄν-

τρέα ή ιστορία τής Γοργόνας κι ό Πετρής τοῦ τήν ξανά-
λεγε μέ πολλή εὐχαρίστηση.

Ήταν μιὰ ἀληθινή ιστορία, καθὼς ἔλεγε ό Πετρής, ἀφοῦ
συνέβηκε ἀκόμα καί στόν παππού του. Στά μεγάλα ταξίδια,
βλέπεις, λαχαίνει καμιά φορά τὰ καράβια νά βρίσκωνται ὀλο-
μόναχα μέρες καί νύχτες ὀλάκερες, βολοδέρνοντας μέσα στίς
μακρινές θάλασσες. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ οὐ-
ρανός καί θάλασσα, θάλασσα καί οὐρανός. Βραδιάζει, ξη-
μερώνει καί στεριά δέ φαίνεται. Θαρρεῖ κανένας πῶς τὸ
καράβι ρίζωσε στή μέση τοῦ πελάγου καί δὲν μετατοπίζεται
μηδὲ ὀργιά.

Μιά φορά σάν κι αὐτὲς ἦταν πού ό γερο - Μπούρας,
ό παππούς τοῦ Πετρῆ, εἶδε τὴ Γοργόνα.

— Τὴν εἶδε μέ τὰ μάτια του; ρώτησε ό Ἀντρέας.

— Ἀκούς, λέει; Τὴν εἶδε μέ τὰ μάτια του, τὴν ἀκουσε μέ
τ' αὐτιά του καί τῆς μίλησε, ὅπως μιλοῦμε, καλὴ ὥρα, οἱ
δυσό μας, βεβαίωσε ό Πετρής. Ὁ πατέρας μου τὸ ἔχει ἀκου-
στά ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν παππού μου. Καί νά πῶς ἔγινε :

Ὁ παππούς εἶχε ἓνα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε ἐκεί-
νη τὴ χρονιά κατὰ τὴ Μπαρμπαριά. Ήταν καλοκαίρι, φεγ-
γαράδα, κι ό παππούς ξαγρυπνοῦσε στὸ τιμόνι, τὰ μάτια του
τέσσερα νά μὴν ξεδρομίσῃ τὸ καράβι ἀπὸ τὸ δρόμο του.

Ἐξαφνα, ἐκειδὰ πίσω ἀπὸ τὴν πρύμη, ἀκούγεται με-
γάλη φασαρία, χτύπος μέσα στὰ νερά. Σὰ νά ἦταν κανένα
θεριόφαρο κι ἔδερνε τὰ νερά μέ τὴν οὐρά του. Κάνει νά γυ-
ρίση κιάλας τὸ τιμόνι ό παππούς, αὐτὸ τίποτε. Καρφωμένο
στόν τόπο. Μῆτε δεξιά στρίβει μῆτε ἀριστερά! Γυρίζει τὰ
μάτια του πίσω καί τί νά ἰδῆ! Μιὰ γυναίκα στέκεται πίσω
ἀπὸ τὸ καράβι, ὄρθια μέσα στή θάλασσα. Εἶναι θεόρατη,
βαστιέται μέ τὰ χέρια της ἀπὸ τὸ τιμόνι κι ἀπὸ τὴν κου-
παστή. Τὸ κορμί της ὡς τὴ μέση εἶναι γυναίκειο κι ἀπὸ

τῆ μέση καὶ κάτω θεριόψαρο, ὅλο λέπια. Ἡ οὐρά της δέρνεται τῆ θάλασσα σάν τὴν ἔλικα τοῦ βαποριοῦ. Ἰδια, ὅπως εἶναι ἡ φιγούρα στὴν πλώρη κάποιων καραβιῶν, μόνο πού εἶναι σκαλισμένη στὸ ξύλο. Αὐτὴ εἶναι θεόρατη, ὀλοζώντανη. Τὰ μάτια της ἀστράφτουν μέσα στὴ νύχτα, τὰ μαλλιά της εἶναι πλεγμένα μὲ τὰ φύκια.

Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε καὶ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τὴ γνώρισε ὡστόσο. Γιατὶ ὅλοι οἱ θαλασσινοὶ τὴν ἔχουν ἀκουστά. Ἐκαμε λοιπὸν τὸ σταυρό του καὶ περίμενε.

Ἡ Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος;

Ἡ φωνή της ἦταν γλυκιὰ καὶ παραπονεμένη.

Ὁ παππούς μου, πού ἤξερε τίς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομιᾶς :

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, κυρά μου!

Αὐτὸ ἦταν. Μόλις εἶπε τὸ λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἀφῆκε τὸ καράβι καὶ βούλιαξε ἀγάλι ἀγάλι μέσα στὸ πέλαγος. Γιατὶ ὁ παππούς μου ἤξερε τὸ λόγο πού τοῦ γύρευε τὸ στοιχειὸ τῆς θάλασσας. Αὐτὴ, νὰ καταλάβης, εἶναι ἀδερφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου. Γυρίζει λοιπὸν τίς θάλασσες καὶ ρωτᾷ τοὺς καραβοκύρηδες καὶ τοὺς καπεταναίους κι ἀλίμονό τους ἂν δὲν ξέρουν τί νὰ τῆς ἀπαντήσουν.

Ἔτσι δὲν τὴν ἔπαθε ἓνας καινούριος καπετάνιος Πειραιώτης; Δὲν ἤξερε πιά, ἤθελε νὰ κάνη τὸν ἔξυπνο, δὲν ξέρω.

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος; τὸν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Κι αὐτὸς τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος! Αὐτός, κυρά μου, πέθανε στὴ Βαβυλώνα ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια!

Δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο του κι ἡ Γοργόνα τοῦ τσάκισε

τὸ καράβι ἀνάμεσα στὰ δυὸ δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζομε ἓνα καρύδι.

— ὦ, Πετρή! λέει μὲ ἀστραφτερὰ μάτια ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;

— Ποιὰ αὐτά;

— Νά, γιὰ τὴ Γοργόνα. Ὁ πατέρας σου τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο;

— Καὶ βέβαια, Ἀντρέα, τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο. Ὁ παππούς μου τὴν εἶδε τὴ Γοργόνα καὶ τῆς μίλησε. Ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰώνια. Νά, ἐδῶ· μέσα στὴν καρδιά μας. Χάθηκε τὸ βασίλειό του στὶς στεριές. Δὲν πειράζει. Τὸ βαστοῦμε στὶς θάλασσες. Ἀντρέα! Ἀντρέα! Ὅλες οἱ θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι Ἑλλάδα! Ὅλα τὰ κύματα ξέρουں τὶς ἑλληνικὲς καρῆνες! Ὅπου νὰ ταξιδέψης, θ' ἀνταμώσης τὴν ἑλληνικὴ σημαία ν' ἀγεροχτυπιέται πάνω στὰ ψηλὰ ἄρμπουρα.

«Ὁ Ἀργοναύτης»

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευὴ)



63. ΚΡΙΜΑ ΝΑ ΧΑΘΗ Η ΜΑΥΡΟΜΑΤΑ

Γείτονά του δὲν ἄφηνε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. Ὅλο καὶ φιλονικοῦσε γιὰ τὰ σύνορα τῆς σταφίδας του. Ἄν δὲν παραβλέπαν οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς παίρνη κάθε χρόνο καὶ κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νὰ περιμένουν δικαστήρια καὶ κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μὰ περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τὸ Γιώργη τὸ Χριστοδουλιᾶ. Ἐνα χαντάκι χώριζε τὶς σταφίδες τους, τ' ἄλώνια τους καὶ τὰ σπίτια τους.

Κάποιον Αὐγουστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιᾶς εἶχαν μαζέψει στὴν ἀποθήκη τὸ πρῶτο χέρι· μὰ ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἄλώνια.

Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στὸν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὴ μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στὴν πόλη. Τὴ σταφίδα τὴν πρόσεχε τὸ μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρονῶν. Τὸν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιὰ τὰ μάτια, γιὰτὶ κι ἀφύλαχτη νὰ ἦταν, κανένας δὲν τὴν πείραζε.

— Δὲ μ' ἄρῃσει τὸ σημάδι, εἶπε στοὺς δικούς του ὁ Χριστοδουλιᾶς. Γρήγορα νὰ μαζέψουμε τὴ μαυρομάτα, νὰ μὴν ἔχουμε τὰ ἴδια τὰ περσινά.

Πέρσι ἔτυχε κι αὐτὸς νὰ λείπη. Ἦταν ἡ γυναίκα του, μὰ σὲ μιὰ δυνατὴ κι ἄξαφνη μπόρα ποὺ ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νὰ μαζέψη. Ὁ Κατσιβούλης μποροῦσε νὰ βοηθήση, μὰ δὲν τὸ ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μὲ χαρὰ πῶς ἔπαιρνε τὸ νερὸ τὴν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιᾶς μὲ τοὺς δικούς του δούλευαν γρήγορα κι εἶχαν μαζεμένη τὴν περισσότερη σταφίδα. Ἀρχισαν νὰ πέφτουν οἱ πρῶτες ἀριές σταλαματιές. Ὁ Νάσος τοῦ Κατσιβούλη ἔβαλε τὶς φωνές. Καταλάβαινε τὸ κακὸ ποὺ θὰ τοὺς ἔβρισκε, μὰ καταλάβαινε καὶ τὴν ἀδυναμία του.

—“Ε, θα κλάψης κι ἐσύ, ὅπως κι ἐμεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τὸ ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

—Κάνε τὴ δουλειά σου καὶ τέτοια λόγια δὲ μ’ ἀρέσουν. Τ’ ἀκούς; . . . Νὰ μὴ σ’ ἀκούσω νὰ τὸ ξαναπῆς! εἶπε αὐστηρὰ ὁ Χριστοδουλιᾶς. Δὲν ἤθελε τὸ κακὸ κανενός, μὰ καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μαζέψῃ τὴ σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε! . . .

“Ἐπειτα ὁμως συλλογίστηκε : Καὶ τί φταίει τὸ μικρὸ νὰ πεινᾷ ὅλο τὸ χρόνο; Κι ἔπειτα ἔχει νὰ παντρέψῃ καὶ τὴν κόρη του καὶ τὴν προίκα θὰ τὴ δώσῃ ἀπὸ τούτῃ τὴ σταφίδα. . . Θὰ πῆς, κι ἐγὼ φτωχὸς ἤμουν κι εἶχα νὰ παντρέψω, κι ἐγὼ εἶχα μικρὰ καὶ πείνασαν. Τὰ σκέφτηκε ἐκεῖνος; Γιατί νὰ μὲ σκοτίζουν ἐμένα τώρα;

Ἡ σταφίδα του στὸ μεταξύ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώρα μποροῦσε νὰ πάῃ σπιτάκι του. Δυνατὸς ἀέρας σήκωσε σύννεφο τὴ σκόνῃ κι ὕστερα οἱ σταλαματιεὺς ἄρχισαν νὰ πέφτουν πιὸ πυκνά. Μιὰ ἀστραπὴ θάμπωσε τὰ μάτια τους κι ἀκολούθησε βροντὴ, πού ἔσεισε τὴ γῆ.

—Κρίμα νὰ χαθῆ ἡ μαυρομάτα! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ τὰ ἔξοδα καὶ τὰ βάσανα πού περνοῦν, ὥσπου ν’ ἀποθηκέψουν τὴ σταφίδα καὶ νὰ τὴν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χαράκωμα, θειάφισμα καὶ ράντισμα μὲ γαλαζόπετρα. “Ἐπειτα τὸ καρδιοχτύπι νὰ τρυγηθῆ ἡ σταφίδα, ν’ ἀπλωθῆ στὸ ἀλώνι, νὰ ξεραθῆ, νὰ μαζευτῆ, νὰ τὴ βάλουν στὰ σακιά καὶ . . . νὰ ῥθῃ κι ὁ ἔμπορος.

—“Αμαρτία νὰ χαθῆ ἡ μαυρομάτα! εἶπε πάλι ὁ Χριστοδουλιᾶς. Στάθηκε μιὰ στιγμὴ συλλογισμένός κι ἔπειτα φώναξε :

—“Ἐμπρός, παιδιά, ἐλάτε νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ γείτονα τὴ σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νὰ μουρμουρίσουν μερικοί, μὰ μὲ μιὰ ματιά ὁ Χριστοδουλιᾶς τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν πὼς ἔπρεπε νὰ τρέξουν, σὰ νὰ ἦταν δική τους καὶ καλύτερα ἀκόμη. Δὲ δίστασαν περισσότερο καὶ ρίχτηκαν πρόθυμα στὴ δουλειά.

Τὴν ὥρα πού πλάκωσε ἡ δυνατὴ βροχὴ κι αὐλάκωναν τὸν οὐρανὸ οἱ ἀστραπὲς καὶ ξεκούφαιναν οἱ βροντές, δὲν ἦταν οὔτε σπυρὶ σταφίδα στ' ἁλώνι. Τὴν ἴδια ὥρα φάνηκε ἀπάνω στὸ ἄλογό του τρεχάτος κι ὁ Κατσιβούλης. Ἔσταζαν κι οἱ δυὸ ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ τὸν ιδρώτα. Καθὼς εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ ἁλώνι ἄδειο, ἔβαλε τίς φωνές. Ὅταν ὅμως πλησίασε κι εἶδε τὸ Χριστοδουλιᾶ, τοῦ κόπηκε ἡ ἀναπνοή.

— Ἐσὺ νὰ μοῦ κάμης αὐτὸ τὸ καλό!

— Γιατὶ ὄχι; Γείτονες εἴμαστε, εἶπε μὲ γέλια ὁ Χριστοδουλιᾶς. « Πρῶτα θὰ δῆ κανεὶς τὸ γείτονά του κι ὕστερα τὸν ἥλιο ».

Νόντας Ἔλατος



64. ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά χτίσω ἕνα σπιτάκι
 στή μοναξιά καί στή σιωπή·
 ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω στή χώρα τὴ μεγάλη
 τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺ
 μὲ τὰ παλάτια καί τοὺς κήπους
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
 ὅλο τὸ κύμα τὸ φιλεῖ,
 κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του
 — δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
 σκίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
 σκληρὰ τὴ δέρνει τὸ ἀγριοκαίρι
 κι ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη,
 τὸν καβαλάρη νηστικό,
 τὸν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
 μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νὰ καπνίζη
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμᾶς



65. ΕΙΔΕΣ ΑΣΠΡΟ ΚΟΡΑΚΑ ;

Ὁ Κάβουρας κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀμπέλια καὶ χωράφια, ἐλιές καὶ περιβόλια. Ὁ Προκόπης δὲν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καὶ τὸ καλύβι τοῦ τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μὰ τὸ ξεχρέωσε, τὸ γκρέμισε καὶ τὸ ἔχτισε σπίτι. Ἀμπέλια δὲν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τὶς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες καὶ τοὺς ξερότοπους, πού εἶχε ἀπὸ τὸν πατέρα του, τοὺς ἔκαμε περιβόλια πολύκαρπα. Ὁ Προκόπης πρόκοβε κι ὁ Κάβουρας, λὲς καὶ τὸ εἶχε τ' ὄνομά του, πήγαινε στραβὰ σὰν τὸν κάβουρα.

— « Στραβὰ πηγαίνεις, κάβουρα, νὰ ἰδῶ τὴν καταντιὰ σου », ἔλεγαν κουνώντας τὸ κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου.

Γέρασαν τ' ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τὰ χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του κι ἀρρώστησαν τὰ δέντρα στὰ περιβόλια του.

— Νὰ πῆς πὼς δὲ σκάβω καὶ δὲν κλαδεύω καὶ δὲ βλαστολογῶ τ' ἀμπέλια μου, πὼς δὲν ὀργώνω τὰ χωράφια μου καὶ δὲν καλλιεργῶ τὰ περιβόλια μου; Γιατί, παιδιὰ, δὲ θέλει ἡ γῆ νὰ μοῦ δώσει καρπούς; Ἔτσι παραπονιόταν στοὺς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια :

— Δὲν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δὲν τὸ κάνεις!

Μὰ ποῦ νὰ τοὺς ἀκούση!

— Τὸ 'χει ἡ μοίρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τὰ χέρια.

"Ἐτσι, ἀπὸ μεγάλο νοικοκύρη πού τὸν ἄφησε ὁ πατέρας του, σὲ λίγα χρόνια ἄρχισαν νὰ τὸν παίρνουν καὶ τὰ χρέη μπροστά. "Ἐτριβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια τους οἱ δανειστές του.

— Μὲ τὸν καιρὸ θὰ πάρουμε ἐμεῖς τὰ κτήματα καὶ νὰ δῆς πῶς θ' ἀναγκάσουμε τὴ γῆ νὰ μᾶς δώση ὅ,τι θέλουμε.

Μιὰ Κυριακή, ὕστερ' ἀπὸ τὴ λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τὸν καφέ του μαζί μὲ τὸν Προκόπη. Ἦταν ἄνοιξη, ἐποχὴ πού ρίχνουν τὴν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καὶ φασόλια.

— Ἐσὺ δὲν εἶχες κι ἀπόχτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικός στὸν Προκόπη. Ἐγὼ βρῆκα καὶ θὰ τὰ χάσω. Δὲ μοῦ λές καὶ σὺ καμιὰ συμβουλή, Προκόπη;

— Νὰ σοῦ πῶ, φίλε μου. Μὰ καθὼς ξέρεις, τὰ ἔχω λίγα τὰ λόγια μου. Ἄν πῶ κάτι, πρέπει καὶ νὰ τὸ κάμης.

— Πές μου καὶ θὰ σ' ἀκούσω.

— Δὲ μοῦ λές, εἶδες στὴ ζωὴ σου ἄσπρο κόρακα;

— Ἀστείεύεσαι;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα;

— Ὅχι. ἔμαθα στὸ σχολεῖο πῶς τὰ κοράκια, ἅμα βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγὸ, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μὰ στίς πενήντα μέρες μαυρίζουν. Ἄμα θέλουμε νὰ ποῦμε γιὰ κάτι πού δὲ γίνεται, λέμε : ὅταν ἄσπριση ὁ κόρακας.

— Ναί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιὰτὶ ποτὲ δὲν ἄσπρίζει. Μὰ εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτὸς εἶναι πού σοῦ χάλασε τὰ κτήματα. Τρυπᾶ τὰ δέντρα σου καὶ ξεραίνονται. βόσκει στ' ἀμπέλια σου καὶ στὰ χωράφια σου καὶ δὲν κάνουν προκοπή.

— Λές; ρωτᾶ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μὰ πῶς δὲν τὸν ξέρει ὁ κόσμος!

— Ὅχι ὁ κόσμος, ἐσὺ θέλεις νὰ πῆς. Γιὰτὶ κάθε τόσο ἔρ-

χεται ένας ἢ δυό. Τοὺς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτὸ κρύβονται. Γιὰ νὰ δῆς τὸν ἄσπρο κόρακα πρέπει νὰ σηκωθῆς πρῶι, τὰ χαράματα καὶ νὰ γυρίσης τὸν κάμπο καὶ τὰ βουνὰ καὶ τ' ἀκρογιαλῖα καὶ κάπου θὰ τὸν πετύχης. Νὰ κοιτάζης ποῦ θὰ πάη νὰ καθίση, γιὰ νὰ βρῆς τὴ φωλιά του. Τὴν ἔχει στρωμένη μὲ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. "Ἄν πάρης ἀπ' αὐτὸ καὶ βάλῃς λίγο στὸ κάθε σου κτῆμα, ἔγινε ἡ δουλειά σου. Νὰ δῆς τότε πῶς θὰ ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καὶ λάδι. Καὶ γιατί; θὰ πῆς. Γιατὶ τότε δὲ θὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ τὰ κτήματά σου τὰ γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά;

— "Ἄκουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ γοργόνια εἶναι ὄμορφα ἀγόρια, ποὺ μένουν πάντα στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια καὶ στὰ καλλιεργημένα κτήματα. Ἀγαποῦν πολὺ τὴ δουλειά καὶ πολλοὶ τὰ εἶδαν νὰ σκάβουν, νὰ ὀργώνουν, νὰ σκαλίζουν, νὰ ποτίζουν καὶ νὰ κάνουν μὲ προθυμία ὅλες τὶς δουλειές στὰ κτήματα. Γι' αὐτὸ λένε γιὰ κεῖνον ποὺ εἶναι γρήγορος καὶ δουλευτῆς πῶς δουλεύει σὰ γοργόνι.

— Δύσκολο νὰ σηκωθῶ πρῶι, μὰ θὰ προσπαθῆσω.

— "Ὅπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

Τὴ Δευτέρα, κατὰ τὰ χαράματα, ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπηρετριά του κοιμόταν καὶ τὴν ξύπνησε, γιὰ νὰ τοῦ φτιάσῃ καφέ. Ἐπειτα βγῆκε. Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ περιβόλι του, ποὺ εἶχε στὴν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τὸν περιβολάρη του νὰ φορτώνῃ σ' ἓνα καίκι πολλὰ κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια καὶ λεμόνια.

— Μπὰ! λέει. Τόσο πρῶι; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τὸ μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δὲν ἦταν τὸ καίκι ποὺ εἶχε συμφωνήσει. Θὰ πῆ λοιπὸν πῶς ὁ περιβολάρης του τὸν ἔκλεβε.

Προχώρησε στὶς ἐλιές του. Κοιτάζει γιὰ κοπριά, πουθε-

νά κοπριά! Κι ὅμως, χτὲς τὸ ἀπόγεμα φόρτωσε δυὸ ἀμάξια, τὰ πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξᾶς τὸν βεβαίωσε πὼς τὰ ξεφόρτωσε στὶς ἐλιές. Λοιπόν, τοῦ εἶπε ψέματα. Ἡ τὴν πούλησε ἢ τὴν ἔριξε στὸ δικό του.

Δυὸ παράξενα ὡς τώρα, κι ἄς μὴν εἶδα τὸν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ἦστερα προχώρησε στὰ χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθῆ δυὸ ὀργιές κι ἀκόμη νὰ ῥθοῦν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πὼς ἔπιαναν δουλειὰ πρὶν νὰ φέξῃ. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δὲν ἦταν βαθιά. Μπῆκε σὲ ὑποψία.

— Ἄς περάσω κι ἀπὸ τ' ἀμπέλια μου, λέει, νὰ ἰδῶ μὴν κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καὶ πλήρωσα τόσα μεροδούλια!... Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σὰ νὰ τὰ εἶχαν σγαρλίσει μὲ τὰ πόδια τους κότες κι ὄχι δουλευτάδες μὲ τὶς ἀξίνες τους.

Εἶχε προχωρήσει ἡ μέρα ἀρκετὰ κι ἀπελπίστηκε πὼς θὰ δῆ τὸν ἄσπρο κόρακα. Ἀφοῦ ὅμως βγῆκε στὴν ἐξοχή, ἀποφάσισε νὰ καθίση μὲ τοὺς ἐργάτες του. Πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω τους. Φυσικά, οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερο καὶ καλύτερα ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορὲς νὰ δῆ τὸν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια, τὸ πουλὶ δὲν τὸ ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὅμως σὲ ὅλες του τὶς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νὰ καλυτερεύουν.

Τὸ φθινόπωρο ἀπάντησε μιὰ μέρα τὸν Προκόπη.

— Ἐ, πῶς πᾶμε; Τὸν εἶδες τὸν ἄσπρο κόρακα; τὸν ρώτησε ἐκεῖνος μὲ χαμόγελο.

— Τὸν εἶδα καὶ τὰ γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ τὸ καλὸ ποῦ μοῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καὶ τὰ λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου, πὼς « τὸ μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τὸ χωράφι καὶ προκόβει ».

Νόντας Ἡλίας

66. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Τραγούδι καὶ ταξίδι
 ἔγνοια μας καὶ χαρά μας.
 Πλούτη μας καὶ στολίδι
 τὰ σπαθωτὰ φτερά μας.

Κάθε κλαδὶ καὶ στέκι,
 κάθε δεντρὶ λημέρι.
 Ὀλοχρονὶς γυρνᾶμε
 σ' ὅλα τῆς γῆς τὰ μέρη.

Εἴμαστε γλεντοκόποι,
 εἴμαστε ταχυδρόμοι.
 Γιὰ μᾶς ὅλες τὶς ὥρες
 ὀλάνοιχτ' εἶναι οἱ δρόμοι.

N. Κανάκης

67. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶν παιδὶ κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα, τὸ κολύμπι.

᾽Ω, πῶς τ' ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι! . . .

Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νὰ σχίζη τὴ θάλασσα σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἓνα ὑγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παίζη σὰν ψάρι μέσα στὸ ἤσυχο κύμα, νὰ γλιστρᾷ σὰ δελφίνι, νὰ κάνη μακροβούτια, νὰ βλέπη θαμπὰ τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβόταν τὰ κύματα. Ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γεν-

ναῖο. Προχωροῦσε χωρὶς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάζουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάζη ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του. Καὶ τότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλά, τότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε τὴ θάλασσα πολὺ ὁ Κώστας. Τὸν νανούριζε μὲ τὸν ἤσυχο φλοῖσβο τῆς, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμὸ τῆς καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ πού ἦταν τὸ ἀεράκι τῆς καὶ τί ὠραῖα μοσκοβολοῦσαν τὰ φύκια τῆς, πού ἔμοιαζαν μὲ πράσινα κεντήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἓνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὠραία μέρα γιὰ κολύμπι!

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομψή, λινὴ φορεσιά του. Ὁ Κώστας τὴ φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν ὀλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια, κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

—Ὅχι, σκέφτηκε. Δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιάς καὶ κάθισε ἐκεῖ μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἓνα παιδί, πού κολυμποῦσε πιὸ πέρα, καὶ τ' ἀραγμένα καίκια στ' ὄμορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικὰ ἀκούει πολλὲς φωνές ἐκεῖ κοντά :

—Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτηραινας πνίγεται! . . .

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸ χέρια νὰ χτυποῦν δυνατὰ τὴ θάλασσα κι ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἦταν τὸ παιδί πού κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἤξερε καλὸ κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχαν δεῖ κι ἔβαλαν τὶς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Κοιτάζει τριγύρω. Κα-
νένα ἄλλο παιδί δὲν ἦταν κοντά του, καμιά βάρκα δὲν περνώ.

Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ
χέρια του νὰ χτυποῦν ἀπελπισμένα τὴ θάλασσα, σὰ νὰ θέ-
λουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό, μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν
κρατιέται, καὶ τὸ παιδί βουλιάζει . . .

Πιὸ πέρα δυὸ ναῦτες σπρώχνουν στὴ θάλασσα μιὰ βάρ-
κα, τραβηγμένη στὴ στεριά, κι ἓνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρη
τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἀλλὰ θὰ προφτάσουν; Ἀπὸ
τὴν ἀκρογιαλιά ἀκούονται σπαραχτικὲς φωνές :

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

3. Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα χτυπᾷ δυνατά. Βλέπει πὼς
ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάση. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τρα-
βᾷ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾷ πέρα καὶ ρίχνεται στὴ
θάλασσα.

Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴ θάλασσα. Οὔτε νιώθει νὰ
τὸν βαραίνουν τὰ ροῦχα πού φορεῖ.

Ὁλος ὁ κόσμος, πού μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιά, βιά-
ζει τὶς φωνές. Ὅλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ γιὰ ἓνα παιδί,
πνιγοῦν δυό. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας ἔχει πλησιάσει. Τώρα πρόσεχε νὰ δῆ ποῦ
θὰ ξαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις τὸ εἶδε,
τὸ ἀρπάζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε
διαβάσει πὼς πρέπει νὰ καταπιανόμαστε, γιὰ νὰ σώσουμε
ἓναν πού πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί,
πού παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατί ἔτσι ἦταν κίνδυνος
νὰ πνιγοῦν κι οἱ δυό. Μὲ τὸ ἓνα χέρι τὸν σπρώχνει στὴν
ἀκρογιαλιά καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾷ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ
νερὰ ὁ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό
του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά.

4. Ὅλοι πλησιάζουν τὸ παιδί καὶ σκύβουν μὲ καρδιο-

χτύπι επάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλῃ τὴ θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ἦταν κατάχλωμο, σὰ νεκρό. Εὐτυχῶς σὲ λίγο ἔνωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπνοὴ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστά μάτια του ἀνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της.

5. Τότε θυμῆθηκαν τὸν σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τοῦ χάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Ἀφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ἦταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν πὼς θὰ λιποθυμοῦσε. Τ' αὐτιά του βούιζαν κι ὅλα στριφογύριζαν ὀλόγυρά του. Δὲν μπορούσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆρθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ὅπου ἦταν τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενὰ παράμερα δρομάκια. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση. Τὸ σακάκι του σαλακωμένο καὶ λερωμένο, τὸ γιλέκο του καὶ τὸ παντελόνι, κολλημένα επάνω του, ἔσταζαν θάλασσα.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν :

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα!

Ὁ Κώστας μπορούσε νὰ τοὺς πῆ :

— Δὲν ἔπαιζα. Ἐσωσα μιὰ ζωὴ. Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

6. Ἀνέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ του. Ὅλο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τὸν ἔβλεπε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της. Λίγο ἔλειψε λόγος πικρὸς νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμα ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοίξε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἔσφιξε δυνατά.

— Κι ἂν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της κι ἀνατρίχιαζε στὴ σκέψη, πὼς κινδύνεψε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μάλωνε χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἔνιωθε πὼς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

7. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στὸ καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἦρθε βιαστικά στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ . . .

Ὅλ' αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ πὺ βλέπει τὴ λινὴ φορεσιά, πὺ μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μιὰν ἀπὸ τίς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ἀλήθεια! Αὐτὴ ἦταν ἡ ὠραιότερη φορεσιά ἀπ' ὅσες φόρεσε ὡς τώρα.

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἄριστ. Κουσιδης

68. Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Ὁ μύρμηγκας ὁ κύρ Ἀργύρης,
 πού 'ναι μεγάλος νοικοκύρης,
 βαρέθηκε ὄλο νὰ μαζεύη·
 σήμερα θέλει νὰ γλεντήση
 καὶ τὰ λαλούμενα γυρεύει,
 μὰ ὄχι τὸ γλέντι νὰ στοιχίση·
 τοῦ ἄρέσει λίγο ἢ εὐθυμία
 σὰ γίνεται μὲ οἰκονομία.

Λοιπὸν τὸν τζίτζικα προσμένει
 νὰ 'ρθῆ ὅπως πάντα στὴν ἐλιά του.
 Λένε πὼς ἔχει αὐτὸς κρυμμένη
 μιὰ πίπιζα στὸ λάρυγγά του
 καὶ παίζει πάντα στὸ λιοπύρι
 σὰ βιολιτζῆς σὲ πανηγύρι.

Καὶ νά! στὸ δέντρο ἀνεβασμένος
 ὁ τζίτζικας λαλεῖ καὶ παίζει
 κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
 στρώνει ἀπὸ κάτου τὸ τραπέζι.

Τὸ γλέντι στάθηκε μεγάλο·
 χορεύει καὶ συρτὸ καὶ μπάλο.
 Τὰ ἔντομα παραταγμένα
 βλέπουν καὶ τὰ 'χουνε χαμένα!

—«Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση
 ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτὸς
 μὲς στοὺς σφιχτοὺς ὁ πιὸ σφιχτὸς
 ἐβάλθηκε νὰ διασκεδάση».

—«Ὡραῖα μοῦ παίζεις, τζίτζικά μου,
 ἐγλέντησα μὲ τὴν καρδιά μου,

δὲν ἔκαμες μιὰ νότα λάθος,
 καὶ δύναμη ἔβαλες καὶ πάθος,
 ἄς εἶσαι πάντα νηστικός.
 Καλὸ εἶναι τώρα νὰ περάσης
 νὰ φᾶς, νὰ πιῆς καὶ νὰ χορτάσης
 σὰν πεινασμένος μουσικός.
 Δυστυχισμένε! ἄς ἔχης χάρη
 πάρε δυὸ τρία σπυριά σιτάρι».

— Κυρ-μύρμηγκα, σ' εὐχαριστῶ.
 στὸ δέντρο εἶναι καλὰ νὰ μείνω
 καὶ τὴ δροσοῦλα του νὰ πίνω,
 βασιλικά μὲ τρέφει αὐτό.
 Δὲν τρώω σιτάρι μήτε στάχυ·
 τὰ φαγητὰ στὸ πανηγύρι
 κι ἡ χωριατιά τοῦ νοικοκύρη
 βάρος μοῦ στέκουν στὸ στομάχι.
 Σὲ πανηγύρια δὲ συχνάζω,
 μὲ τὸ σκοπὸ μου διασκεδάζω.
 Γιατὶ ξοδεύεις τὰ λεφτά σου;
 Δὲν ἔπαιζα τῆς ἀφεντιᾶς σου.

Εἶμαι ἀπ' τὸν ἥλιο μαγεμένος
 στὸ πράσινο κλαράκι ἐδῶ
 κι ἀπὸ ψηλὰ διορισμένος,
 τὸν ἥλιο γιὰ νὰ τραγουδῶ.
 Λοιπόν, τὸ κάλεσμά σου ἄς λείψη,
 τρῶγε, θησαύριζε αὐτοῦ κάτω.
 Καθένας ἔχει τὴ δουλειά του·
 ἐσύ στὴν τρύπα, ἐγὼ στὰ ὕψη.



69. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλή,
 κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
 ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργειε νὰ ἴθι ἐκείνη ἡ μέρα,
 καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιατί τὰ ἴσκιαζε ἡ φοβέρα
 καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« Ἀπαντα »

Διονύσιος Σολωμός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1ος ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

	Σελίς
1. Τò òργωμα, Σπ. Μελά.....	9
2. 'Ο τρύγος, Γ. 'Αποστολικά.....	12
3. Στους έλαιώνες και στά νυχτέρια του χωριού.....	15
4. 'Η έλια (ποίημα), Κ. Παλαμά.....	18
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.....	20
6. 'Η δύναμη τής προσευχής, Γ. Μέγα (διασκευή).....	22
7. 'Η σημαία (ποίημα), 'Ι. Πολέμη.....	25
8. Τò παράπονο του εύζωνου, Χρ. Κολιάτσου.....	27
9. 'Ο ήρωϊκός ήμιονηγός, Χρ. Κολιάτσου.....	30
10. Μολών λαβέ (ποίημα), Χ. Σακελλαρίου.....	32
11. "Ενα έλληνόπουλο, Τ. "Αγρα.....	33
12. "Ενα εύεργετικό ζώο, Θ. Μακροπούλου.....	36
13. Λύκος κι άλεπού. Χ. Σακελλαρίου.....	40
14. Τò μύδι κι ò ποντικός, Θ. Ποταμιάνου.....	43
15. 'Ο τσέλιγκας (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη.....	46
16. 'Η βελανιδιά διηγείται την Ιστορία της, 'Αρ. Κουρτίδη.....	47
17. 'Ο πεϋκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	51

2ος ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝΑΣ

18. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου.....	55
19. Τò χιόνι.....	56
20. Στά κρύα και στά χιόνια, Γ. Μέγα.....	58
21. Χριστουγεννιάτικη Ιστορία, Σ. Λάγκερλεφ.....	61
22. Είδα χτές βράδυ (ποίημα), Τ. "Αγρα.....	64
23. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. "Αννινου.....	65
24. Παραδόσεις για τò Δωδεκαήμερο, Κ. Ρωμαίου.....	68
25. 'Ο άγιος Βασίλης (ποίημα), Στ. Σπεράντσα.....	70
26. 'Η δικαιοσύνη τής θάλασσας, 'Α. Καρκαβίτσα.....	71
27. Τò ρίξιμο του καραβιού, 'Α. Καρκαβίτσα.....	76



ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕ', 1975 (VI) — ΑΝΤΙΤ. 200.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ: 2572/24-4-75
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Μ. ΠΕΧΑΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ - Α. Ε.



